

Vårdnadshavare Förskola

Staden totalt
30727 svar, 65%

Om undersökningen

	Svarsfrekvens %													Antal svar											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Bromma	70	74	69	68	65	69	66	65	68	68	71	69	2920	3194	3039	3104	2927	3097	2914	2843	2952	2889	3053	2871	
Enskede-Årsta-Vantör	69	75	74	69	65	69	70	67	66	66	70	63	3636	3937	3855	3663	3403	3568	3647	3555	3475	3452	3641	3225	
Farsta	67	72	68	65	59	63	66	63	67	71	74	66	1899	2040	1933	1908	1702	1942	2103	2041	2101	2211	2279	2014	
Hägersten-Ålvsjö	70	72	70	66	67	70	66	68	67	70	71	65	4783	5040	4968	4793	4845	5155	4906	5095	4860	4928	4884	4406	
Hässelby-Vällingby	69	68	67	65	66	65	62	65	63	65	72	66	2621	2638	2616	2612	2637	2691	2577	2601	2495	2441	2714	2394	
Jarva	70	72	70	63	64	62	65	58	59	59	63	62	3897	3957	3731	3374	3419	3386	3545	3164	3153	3100	3096	2930	
Kungsholmen	71	73	72	67	67	69	67	65	67	68	74	68	2447	2553	2479	2437	2398	2482	2414	2287	2295	2176	2243	2120	
Norra innerstaden	71	73	72	69	67	70	69	66	69	71	72	66	4868	4993	4775	4696	4642	4971	4897	4769	4949	4814	4929	4568	
Skarpnäck	67	71	66	64	61	65	64	63	64	66	68	61	1810	1924	1759	1745	1651	1767	1689	1670	1662	1671	1677	1449	
Skärholmen	78	78	62	71	66	65	69	64	66	62	68	66	1475	1447	1127	1331	1238	1209	1287	1211	1195	1127	1200	1150	
Södermalm	67	70	67	66	65	68	65	67	70	71	74	68	4537	4571	4329	4272	4164	4334	4116	4044	4046	3883	3951	3600	
Stockholm stad flickor	70	72	70	67	65	67	66	65	67	68	71	65	16926	17623	16816	16535	16008	16717	16484	16204	16237	15914	16432	14998	
Stockholm stad pojkar	70	72	69	67	65	67	66	65	66	68	71	65	17967	18671	17795	17400	17005	17876	17581	17060	16945	16778	17222	15703	
Stockholm stad kommunal	72	76	73	71	69	71	70	67	68	71	72	68	23546	24525	23569	23078	22068	22665	22497	21447	21300	21185	20960	19653	
Stockholm stad enskild	65	66	63	60	58	62	60	62	62	62	69	61	11347	11769	11042	10857	10958	11937	11598	11833	11883	11507	12724	11074	
Stockholm stad totalt	70	72	69	66	65	67	66	65	66	68	70	65	34893	36364	34695	34046	33026	34602	34095	33280	33183	32692	41692	30727	

Om undersökningen

Undersökningen är en totalundersökning och riktas till samtliga vårdnadshavare med barn i förskola/familjedaghem i Stockholms stad (kommunal och enskild regi). Syftet med undersökningen är att utveckla den pedagogiska kvaliteten i varje enskild förskola/familjedaghem. Resultaten används även för att underlätta valet av förskola/familjedaghem för vårdnadshavare i Stockholms stad genom att resultatet publiceras på start.stockholm

Undersökningen genomfördes med hjälp av utskick via mejl. Flertalet påminnelser via mejl genomfördes till de som inte besvarade enkäten. År 2023 skickades den sista påminnelsen till vårdnadshavare med barn i fristående förskolor ut genom ett postalt utskick med en pappersenkät, så även till förskolor med kommunal regiform där svarsfrekvensen var 50 % eller under.

Båda vårdnadshavarna gavs möjlighet att besvara enkäten. I de fall båda svarade vägs svaren ihop till ett genomsnitt. I resultat såväl som svarsfrekvens beräknas svaren som ett svar per barn.

Urvalet tillhandahölls av Stockholms stad och är hämtat från Stockholms stads register BER. Urvalet innefattade samtliga barn som i mitten av föregående år var inskrivna på en förskola/familjedaghem i Stockholms stad.

Undersökningen genomfördes under vecka 9-14.

Om undersökningen

Vid beräkning av resultaten används alltid årets urval och underlag som utgångspunkt. Detta innebär bland annat att om exempelvis ett index har förändrats i vilka frågor som ingår räknas tidigare års resultat om baserat på de frågor som ingår i årets undersökning.

Inför 2024 års undersökning genomfördes en revidering av enkätfrågorna. Flertalet frågor saknar därför jämförelser med tidigare år. En frågebänk med tilläggsfrågor infördes varifrån huvudmän hade valet att lägga till frågor. Eventuellt tillagda frågor från frågebanken redovisas enbart i stadsdelsrapporter samt enhetsrapporter och jämförs där med totalresultatet av de som valt samma tilläggsfråga. Underlaget för jämförelsen av tilläggsfrågor varierar beroende på hur många huvudmän som har valt att lägga till frågan.

Index per område är en sammanvägning av andelen nöjda (betyg 4 + 5) per fråga inom frågeområdet. Indexet har beräknats enligt en skala 0-100. Enbart frågor i basenkäten ingår i indexberäkningar, ej frågor från frågebanken.

KF-indikator beräknas som andelen nöjda (betyg 4 + 5) på frågan: Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola.

Diagrammen visar andelen av de som svarat och som har avgivit ett betyg (1-5). Andelarna beräknas exklusive vet ej-svar. På grund av avrundning kan det hända att summan av betyget 1, 2, 3, 4 och 5 (instämmer inte alls-instämmer helt) inte alltid summerar till exakt 100 procent. Svartalernativet vet ej redovisas separat som andelen av de i målgruppen som avgivit svaret vet ej.

För att ett resultat skall tas fram krävs minst 5 svarande inom gruppen.

Sammanfattning

Andelen nöjda med sitt barns förskola är högre jämfört med tidigare år, 89 % jämfört med 87 % förra året.

91 % av vårdnadshavarna upplever att barnen är trygga i förskolan vilket är att jämföra med 90 % förra året.

Index för området utveckling och lärande uppgår till 84 i år vilket är på samma nivå som förra året.

Index för området normer och värden uppgår till 90 år 2024 vilket är något lägre än 91 förra året.

Index för samverkan med hemmet uppgår till 84 år 2024. Då alla påståenden i området är nya görs inga jämförelser med tidigare år.

Index för kost, rörelse och hälsa uppgår till 83 år 2024 vilket är en positiv utveckling jämfört med 81 år 2023.

KF-Indikatorn Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola uppgår år 2024 till 89 vilket är högre än 87 förra året.

Nästan ingen skillnad i svaren ses beroende på om vårdnadshavarnas barn är flickor eller pojkar.

När vi jämför vårdnadshavare med barn i fristående förskolor och vårdnadshavare med barn i kommunala förskolor ses att de förstnämnda generellt är något mer nöjda. Skillnaderna är störst för påståendena om information om barnets lärande och utveckling i förskolan, information om maten samt om förskolans ledning upplevs tillgänglig.

Enkät

Samtliga frågor

Basfrågor i enkäten

- Jag är nöjd med mitt barns förskola.
Jag upplever att mitt barn utvecklas och lär i förskolan.
Jag upplever att mitt barns språkliga förmåga utvecklas i förskolan (använder fler ord, ställer frågor och uttrycker tankar).
Jag upplever att mitt barn får det stöd som behövs i förskolan.
Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn visar ett intresse för hållbar utveckling (exempelvis klimat, miljö, återbruk, livsvillkor).
Jag får information om mitt barns utveckling och lärande.
Jag upplever att mitt barn känner sig tryggt på förskolan.
Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar förmåga till empati, tolerans och omtanke.
Jag upplever att personalen visar omsorg om mitt barn (exempelvis omvårdnad, omtanke och tillsyn).
Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar en positiv bild av sig själv.
Jag upplever att förskola medvetet främjar alla barns möjligheter att utvecklas på lika villkor oavsett kön.
Jag upplever att förskolans ledning är tillgängliga vid behov.
Jag upplever att personalen bemöter mig på ett sätt som skapar förtroende och tillit.
Jag är nöjd med informationen jag får om maten som serveras på förskolan.
Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn dagligen deltar i fysiska aktiviteter.

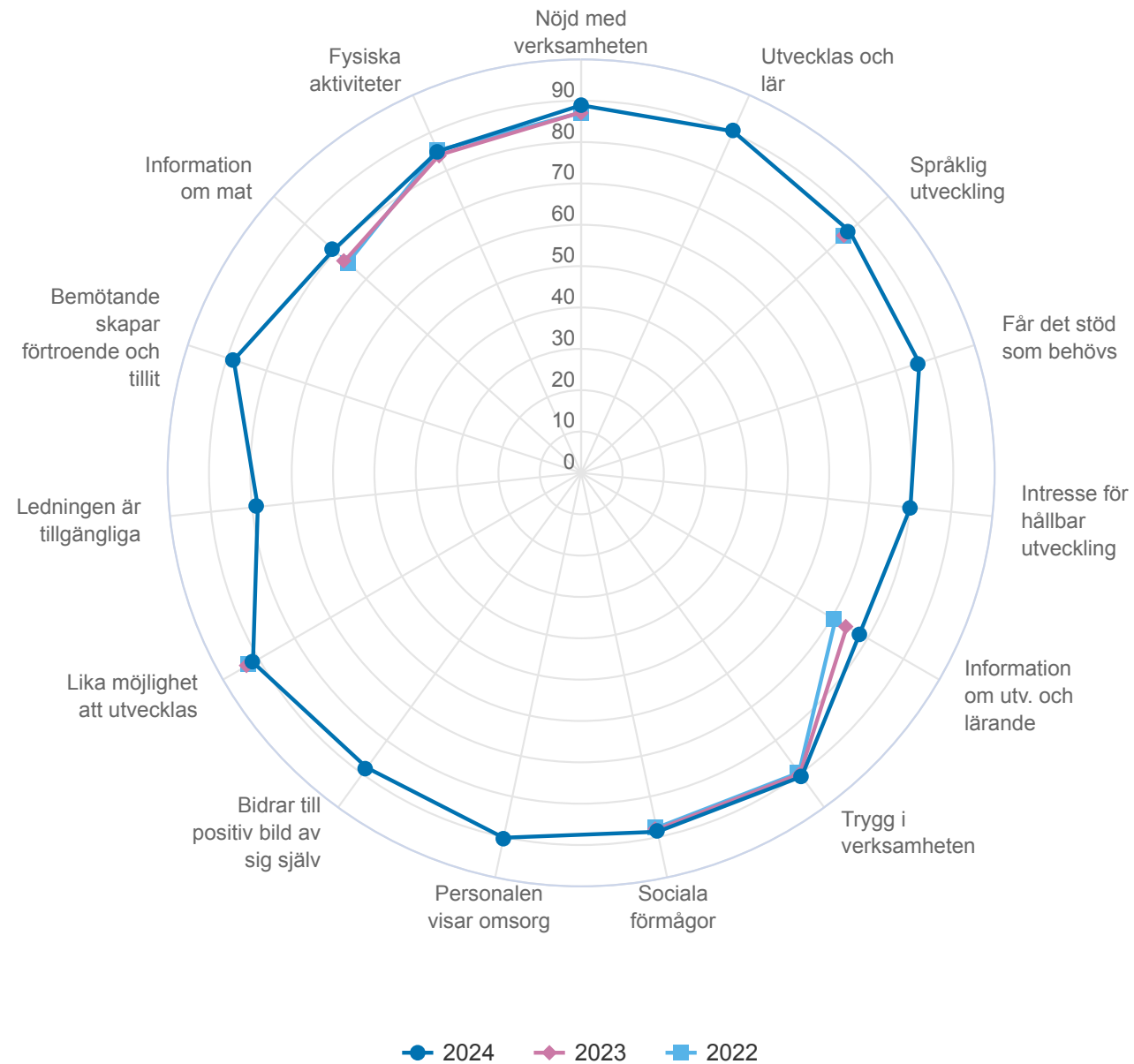
Valfria tillvalsfrågor

- Jag upplever att förskolan är säker för mitt barn.
Jag upplever att miljön inomhus på mitt barns förskola bidrar till lek, utveckling och lärande (egen gård, närliggande park m.m.).
Jag upplever att utemiljön på mitt barns förskola bidrar till lek, utveckling och lärande.
Jag upplever att mitt barn utvecklar sitt matematiska tänkande i förskolan (antal, ordning, mätning, tid).
Jag upplever att mitt barn utvecklar sin förståelse för naturvetenskap i förskolan (kunskap om naturen, människor, samhälle, växter och djur).
Jag upplever att mitt barn utvecklar sin förmåga att skapa och uttrycka sig i olika former i förskolan (lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama).
Jag känner mig välkommen att ställa frågor och framföra synpunkter på verksamheten.
Jag har fått information om förskolans mål och arbetssätt.
Jag upplever att mitt barns förskola serverar en varierad och näringsrik mat.

Spindeldiagram - År

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

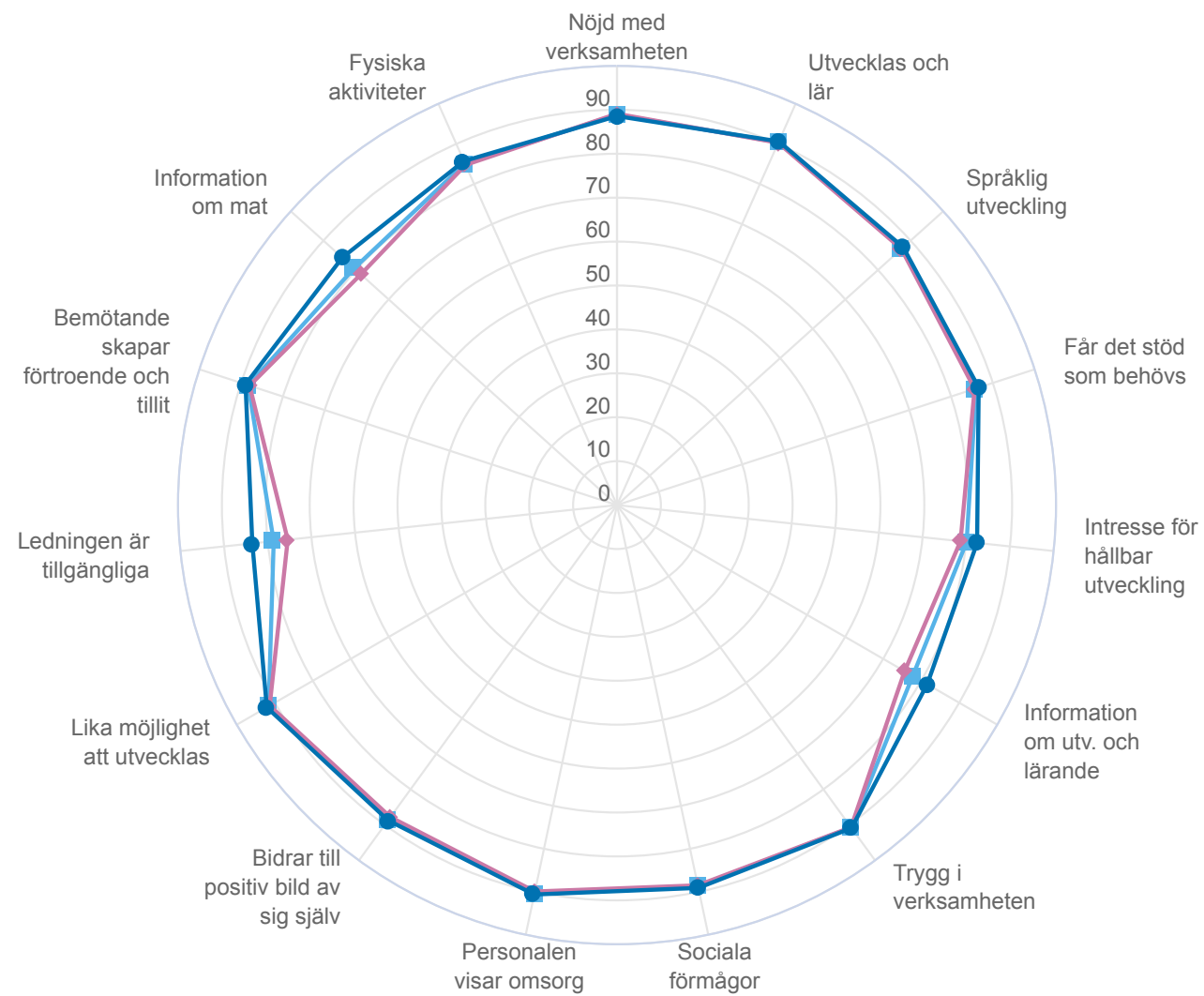
Staden totalt

Spindeldiagram - Regiform

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

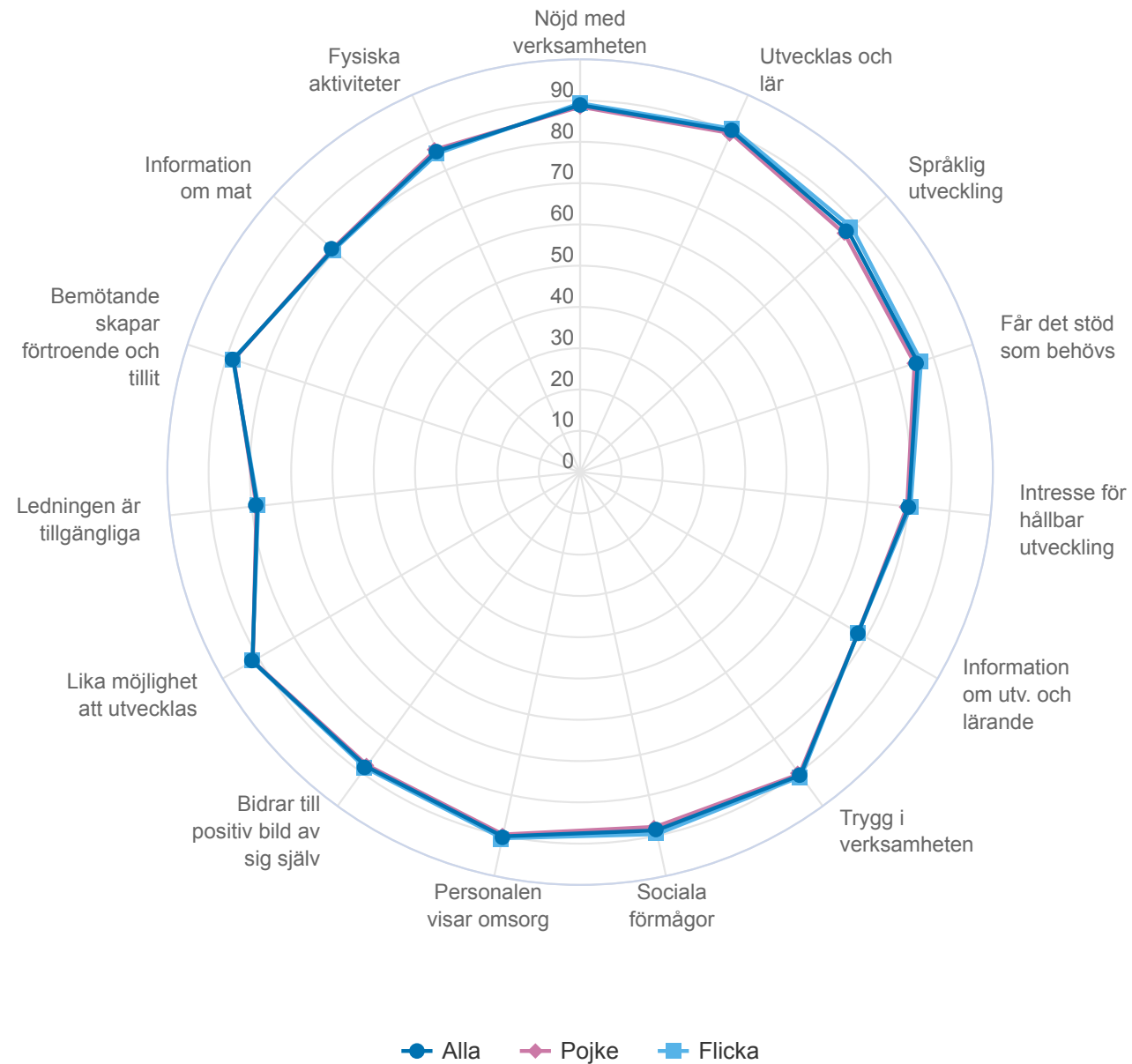

Spindeldiagram - Kön

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

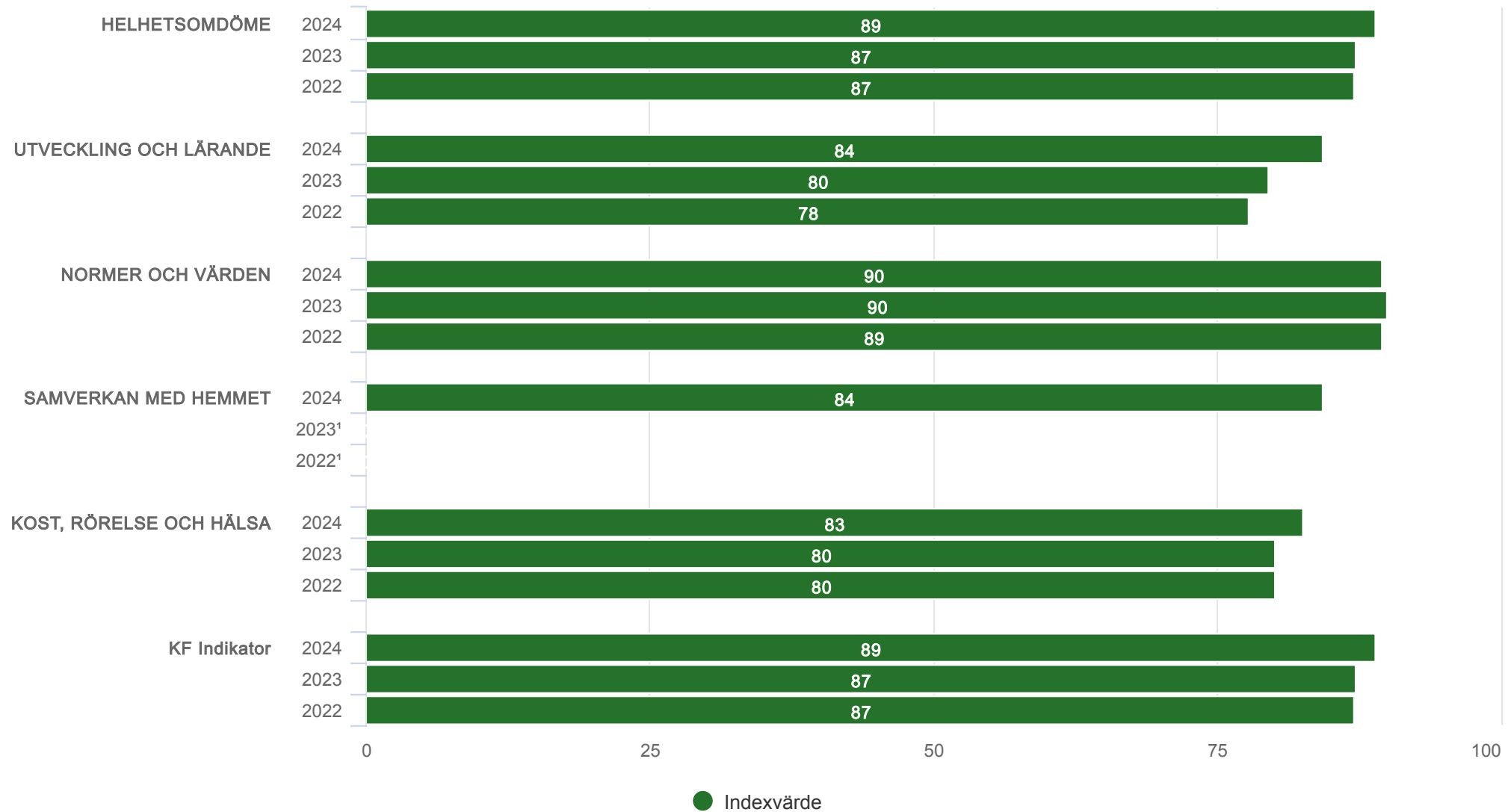
Index per område och KF-indikator

Anger andelen positiva per index

Index per område och KF-indikator

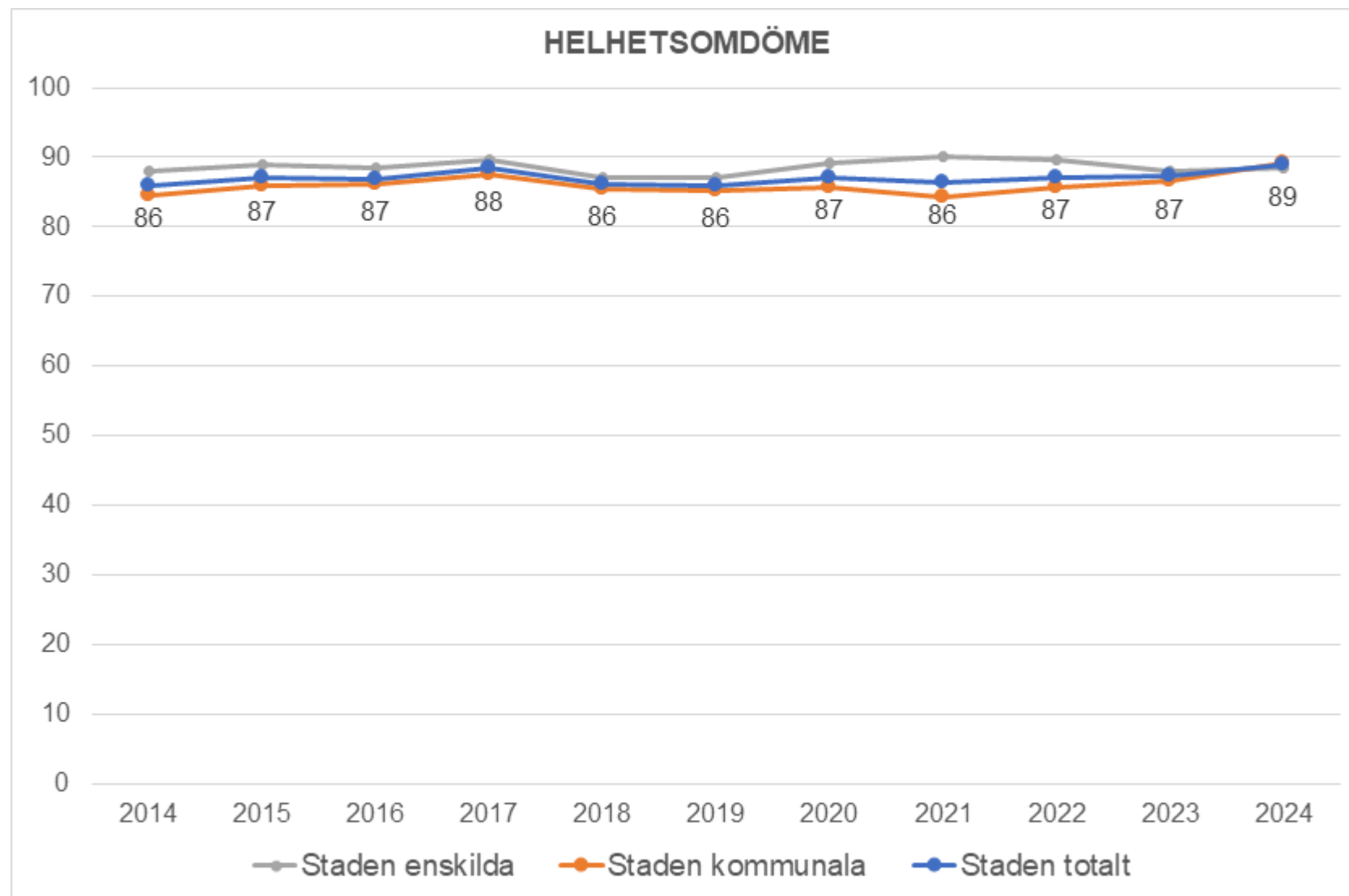
Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

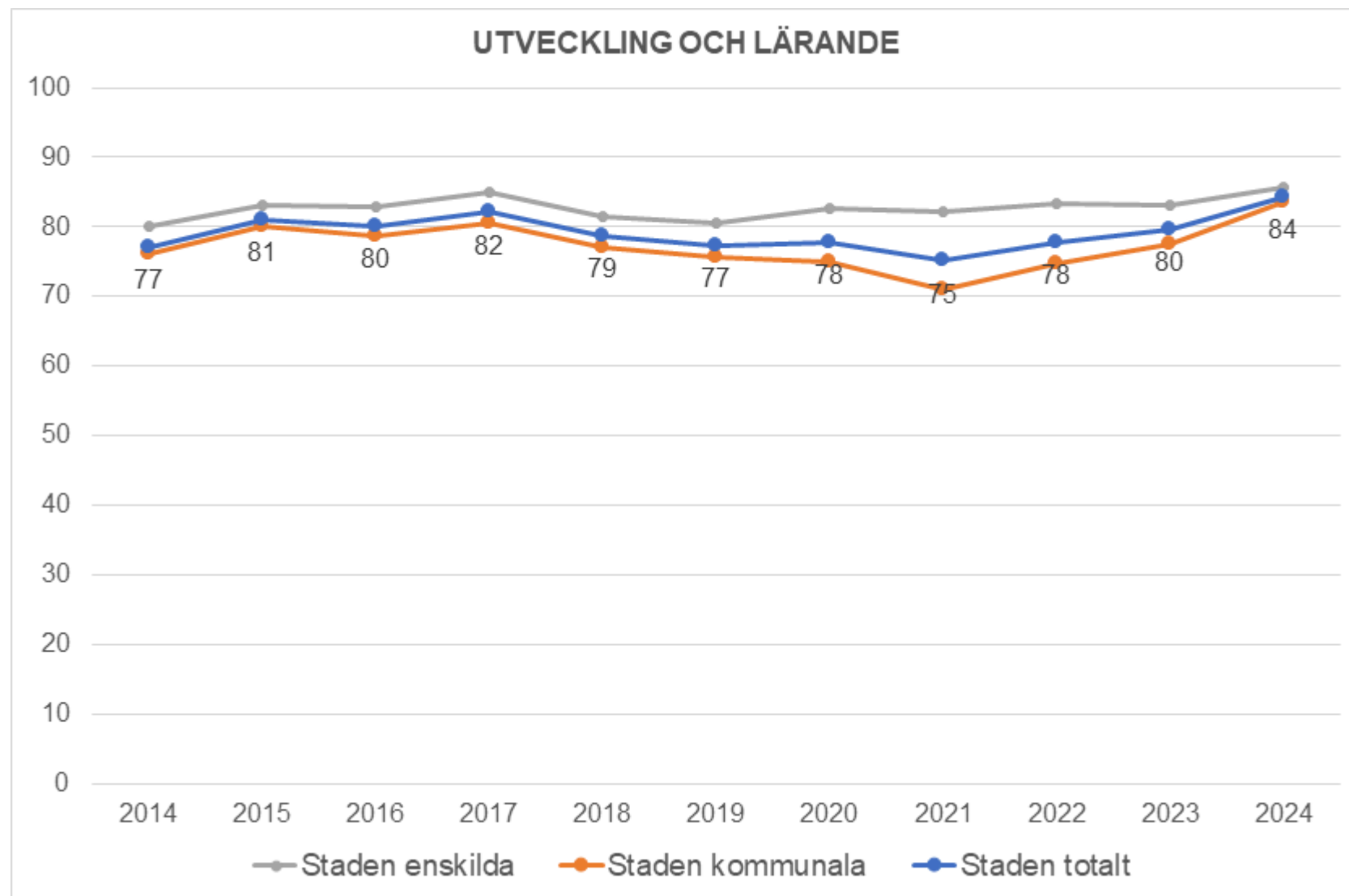

Trendutveckling sedan 2014

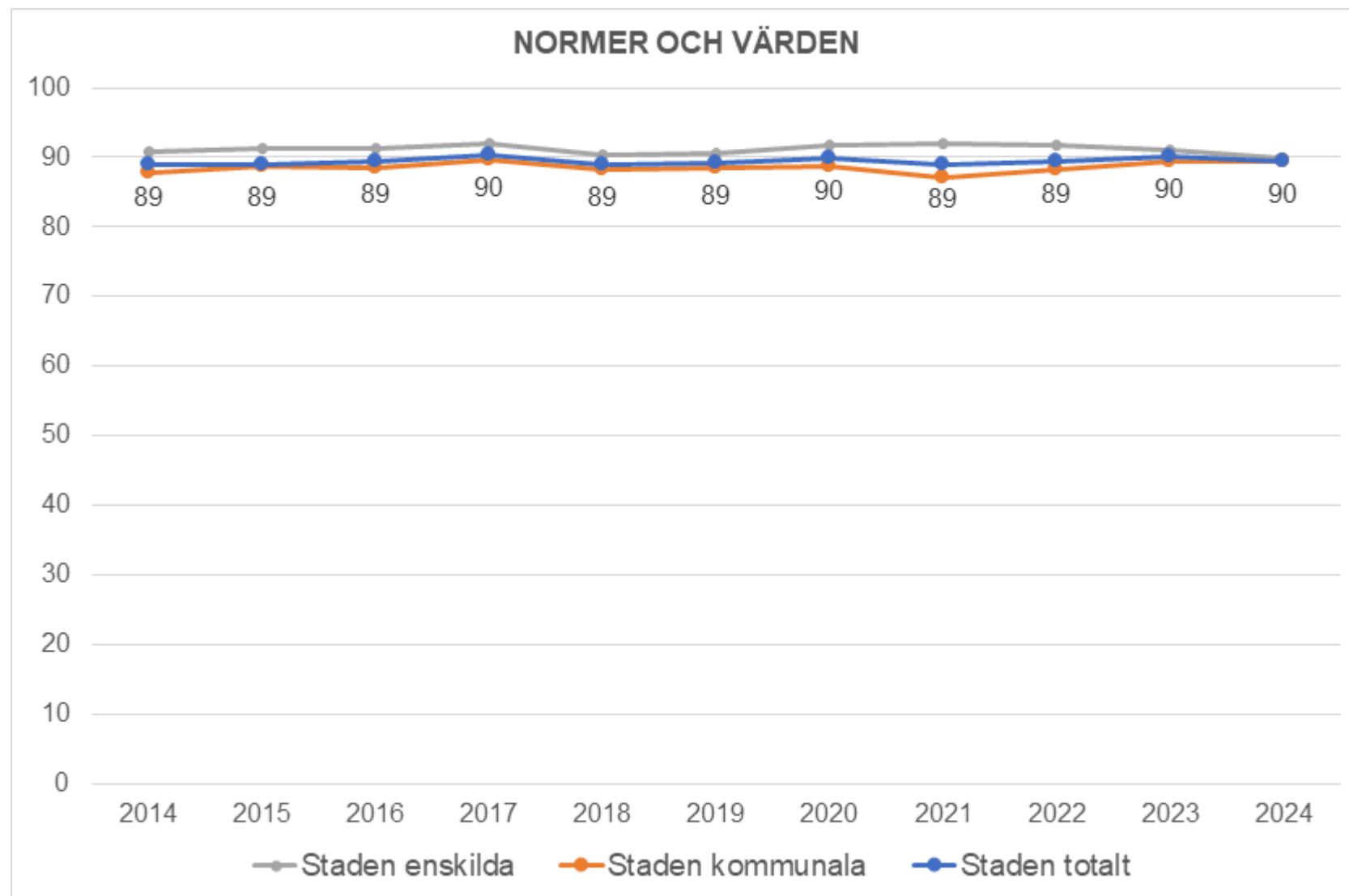
Om undersökningen

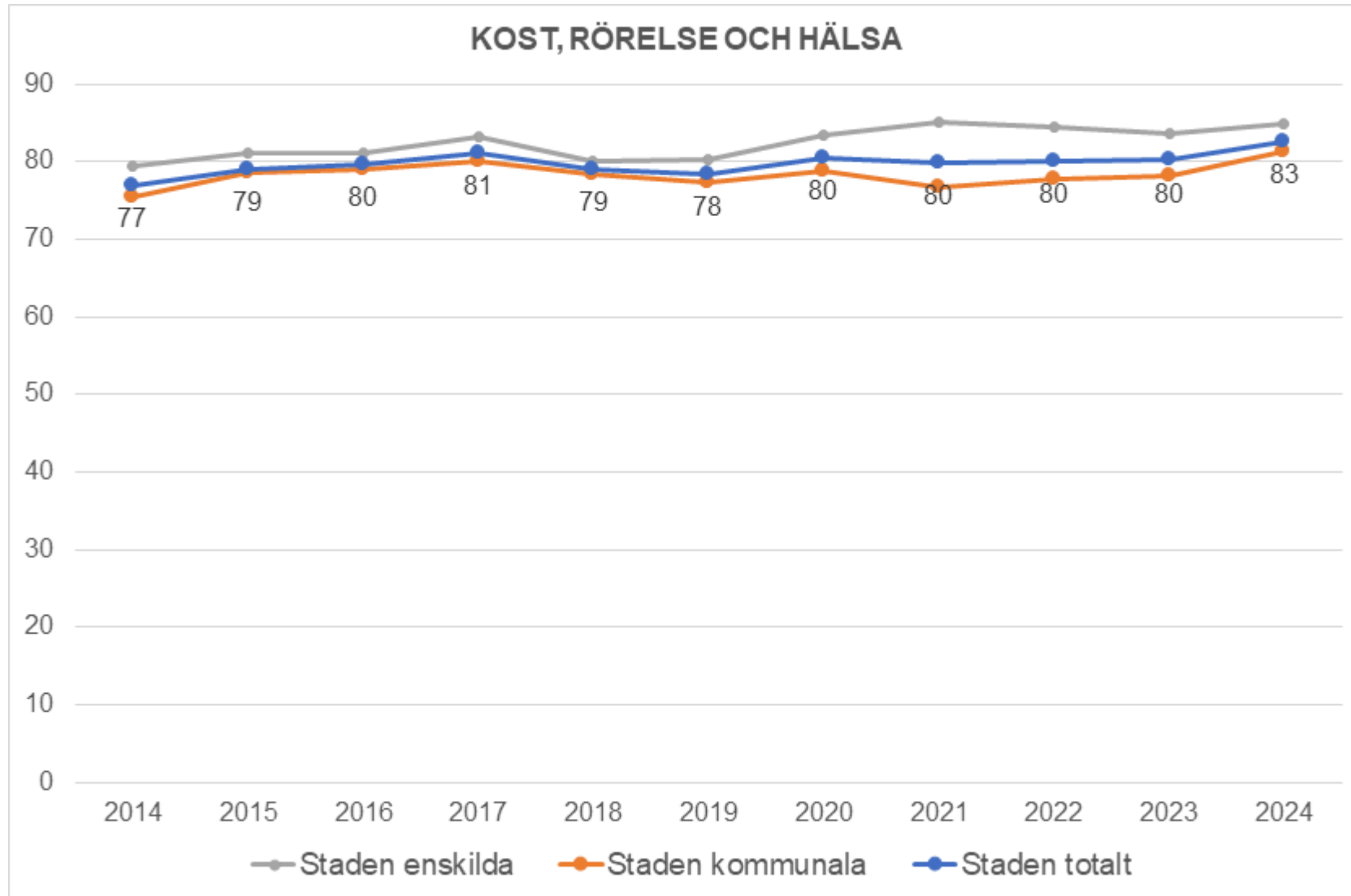
Om undersökningen

Om undersökningen

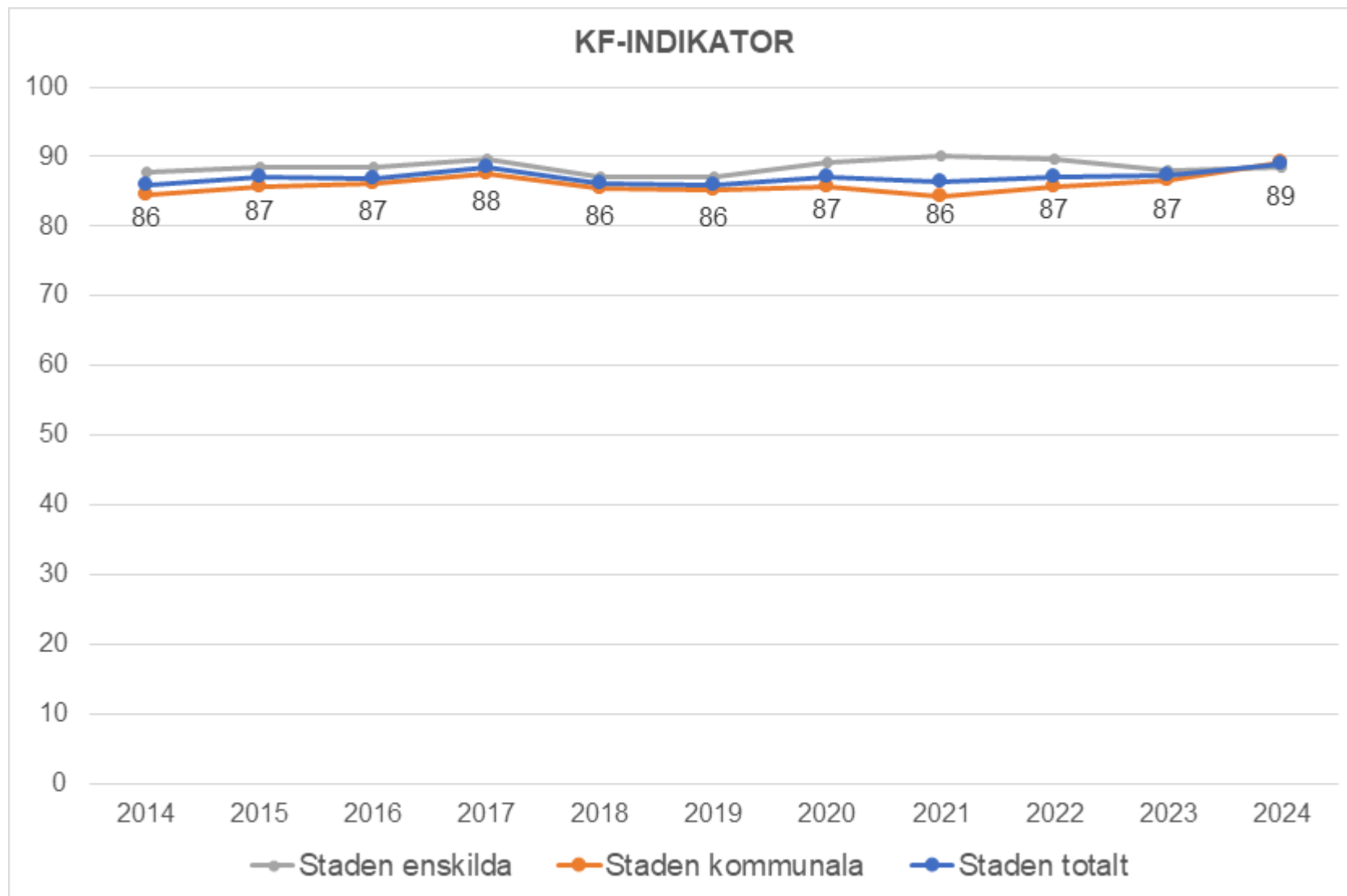

Om undersökningen

Om undersökningen

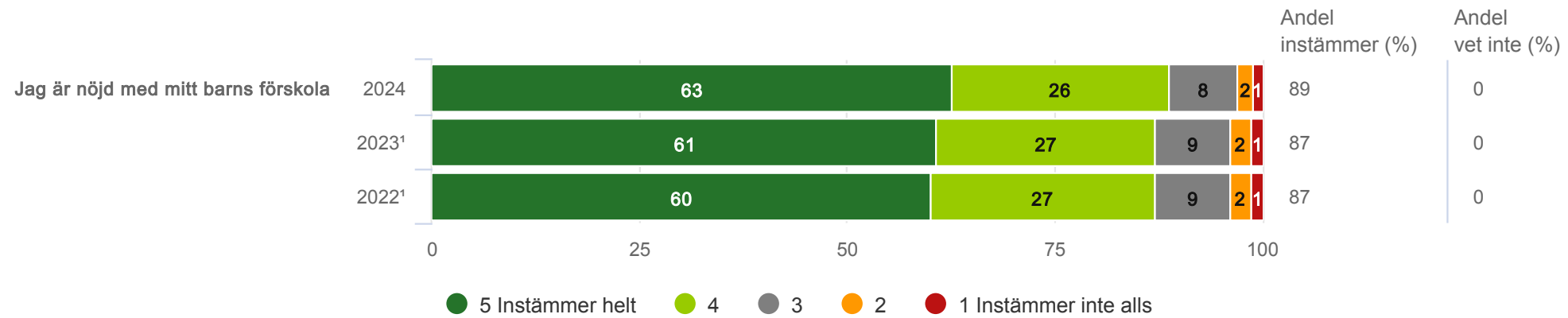

Resultat per fråga

HELHETSOMDÖME

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

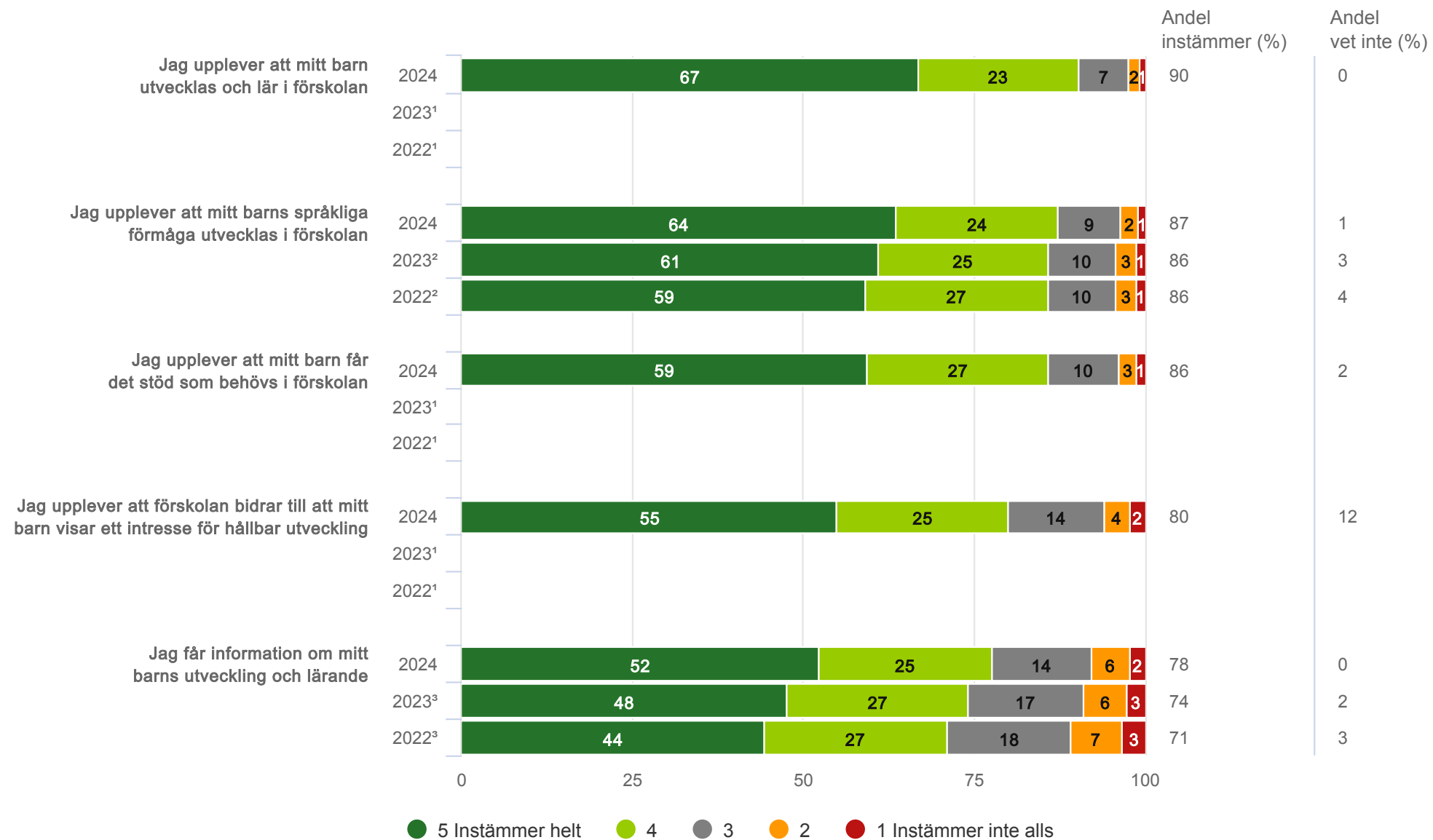
Staden totalt

UTVECKLING OCH LÄRANDE

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

¹Inget resultat

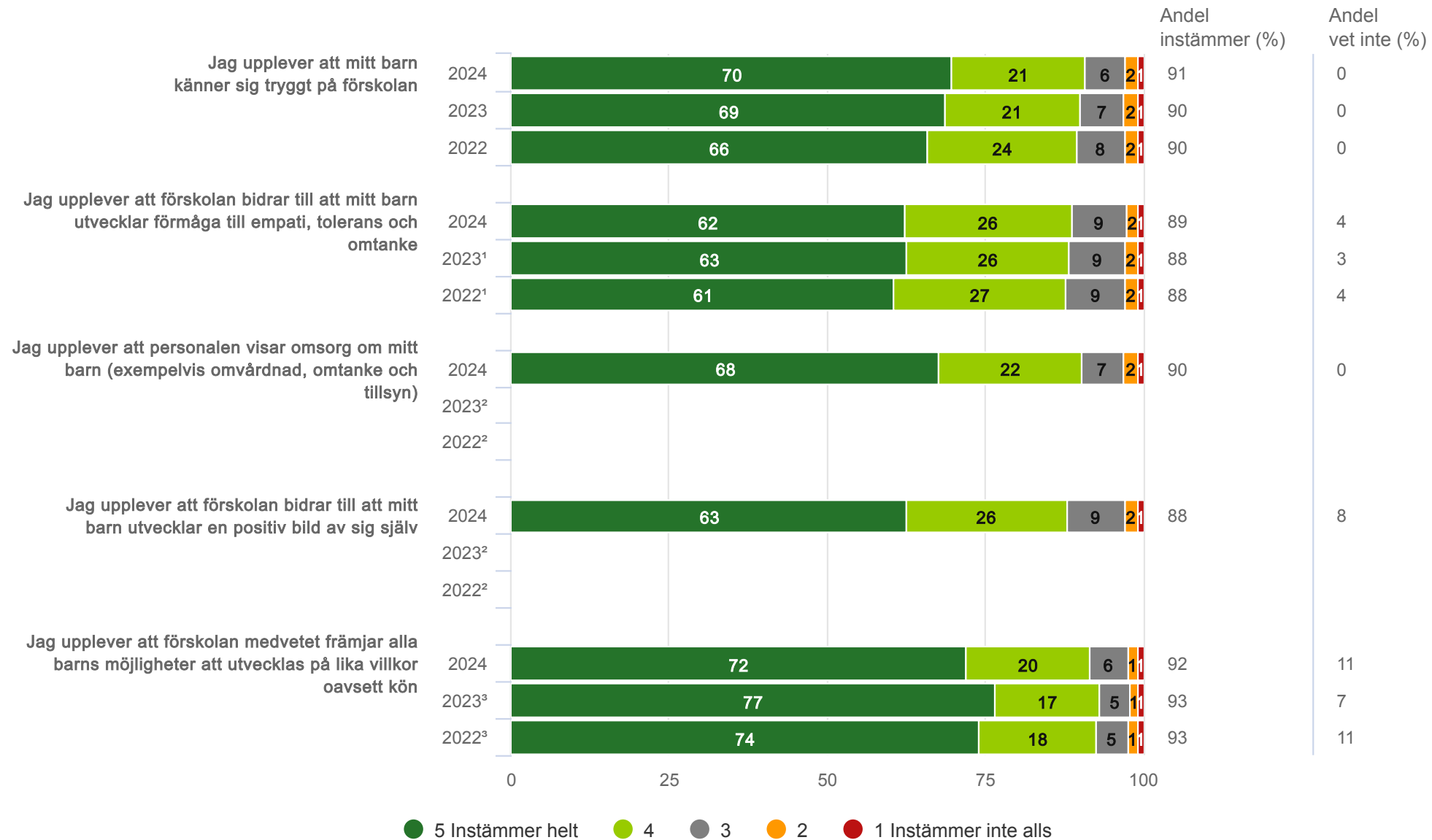
²Lydelse 2023 och 2022: Jag upplever att mitt barn uppmuntras till att utveckla sitt språk (utveckla sitt ordförråd, sin förmåga att berätta, ställa frågor, uttrycka tankar, att lyssna och utveckla sitt skriftspråk)

³Lydelse 2023 och 2022: Mitt barns utveckling och lärande dokumenteras och synliggörs

NORMER OCH VÄRDEN

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

¹Lydelse 2023 och 2022: Jag upplever att mitt barn uppmuntras till att utveckla sina sociala förmågor (utveckla sin empati, initiativförmåga, ansvarskänsla, tolerans och omtanke inför andra)

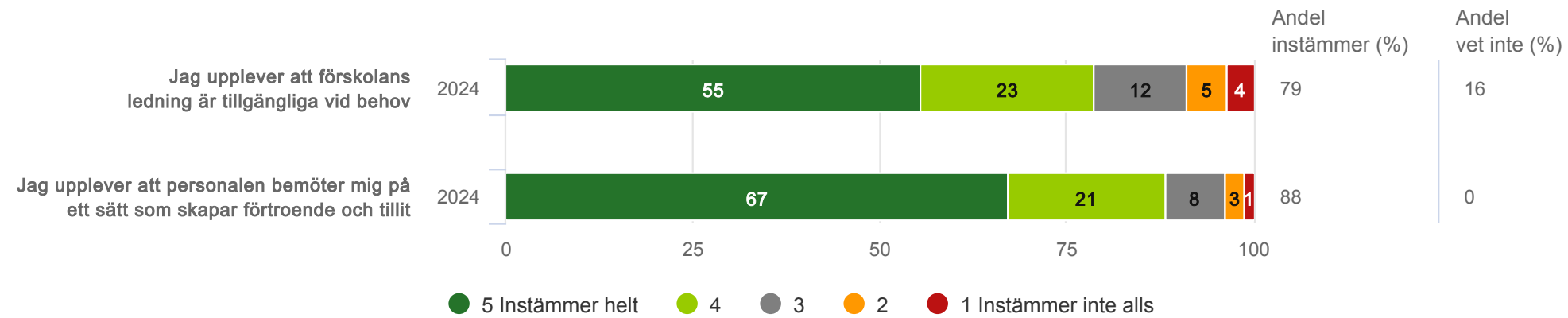
²Inget resultat

³Lydelse 2023 och 2022: Jag upplever att barnen på förskolan ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning

SAMVERKAN MED HEMMET

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

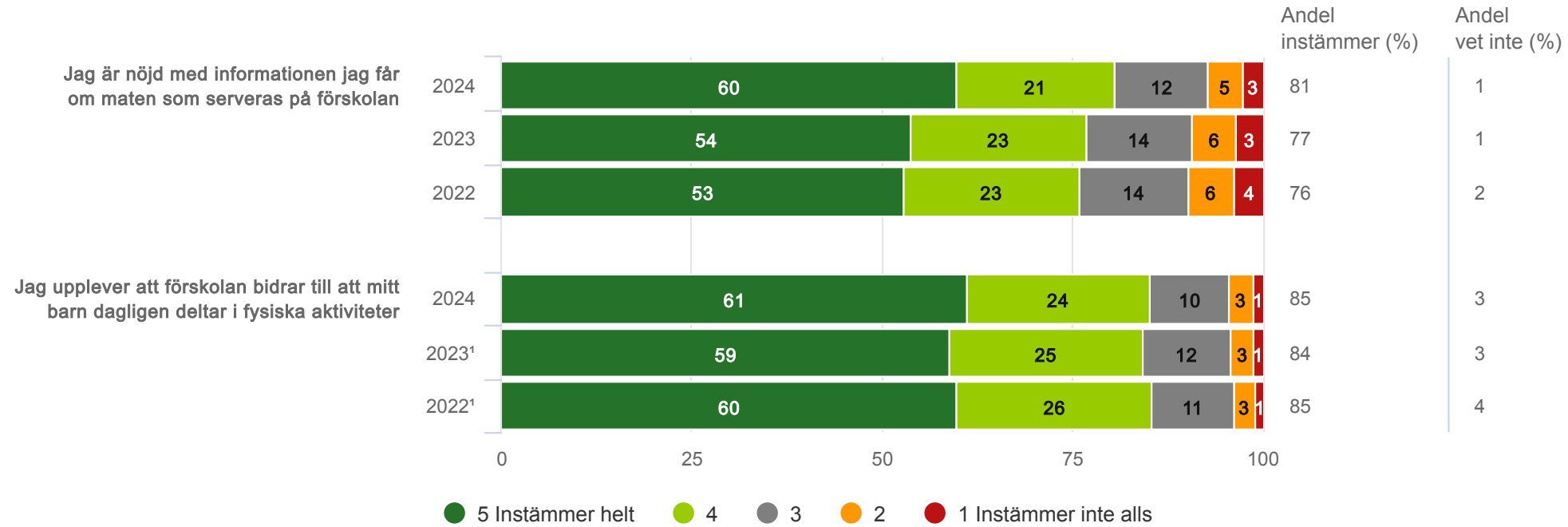
Staden totalt

KOST, RÖRELSE OCH HÄLSA

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

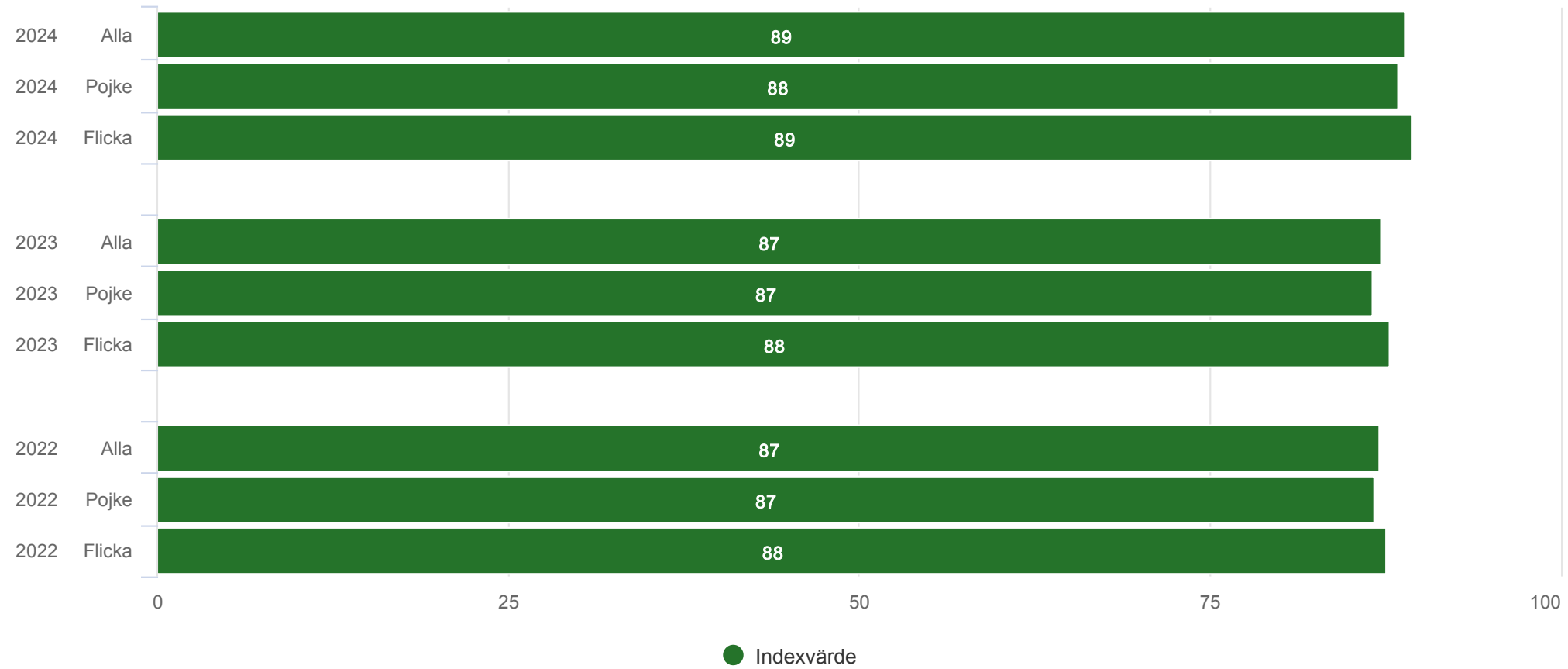
Redovisning per kön

HELHETSOMDÖME

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

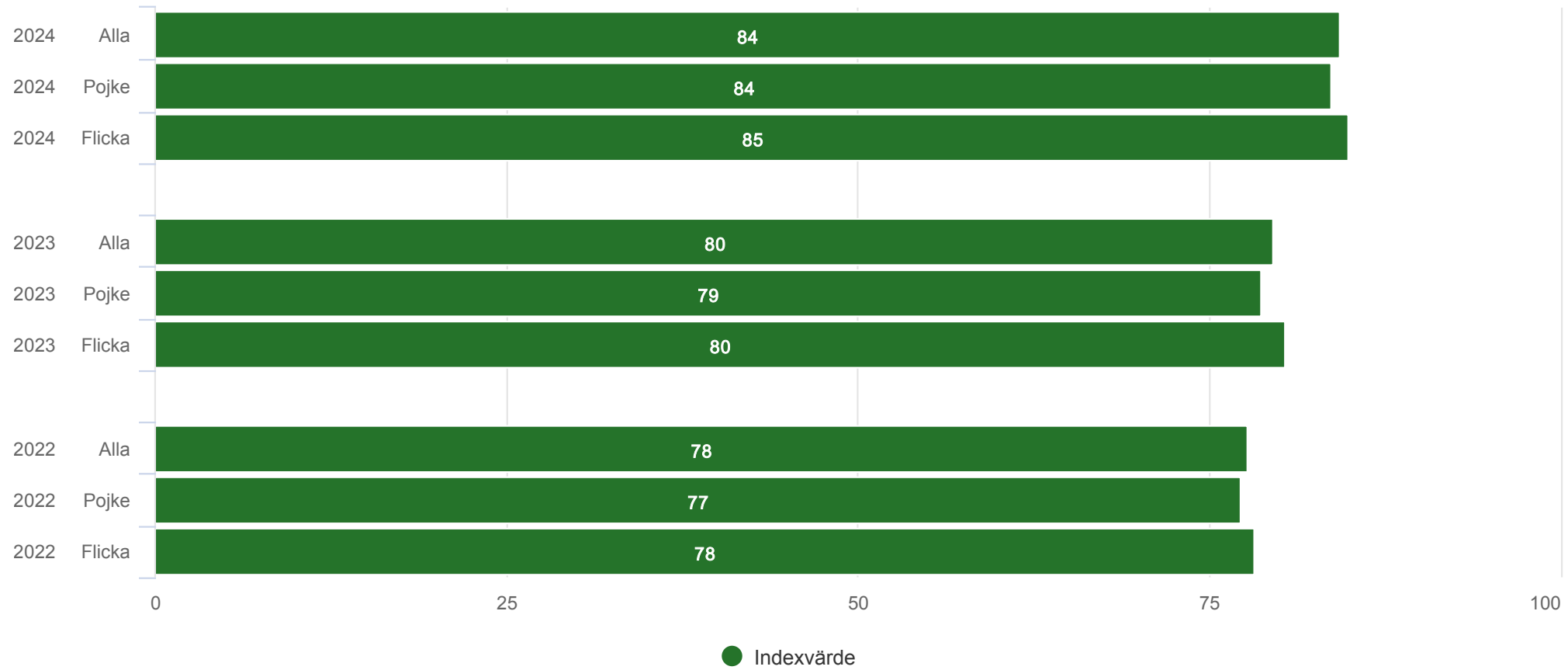
Staden totalt

UTVECKLING OCH LÄRANDE

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

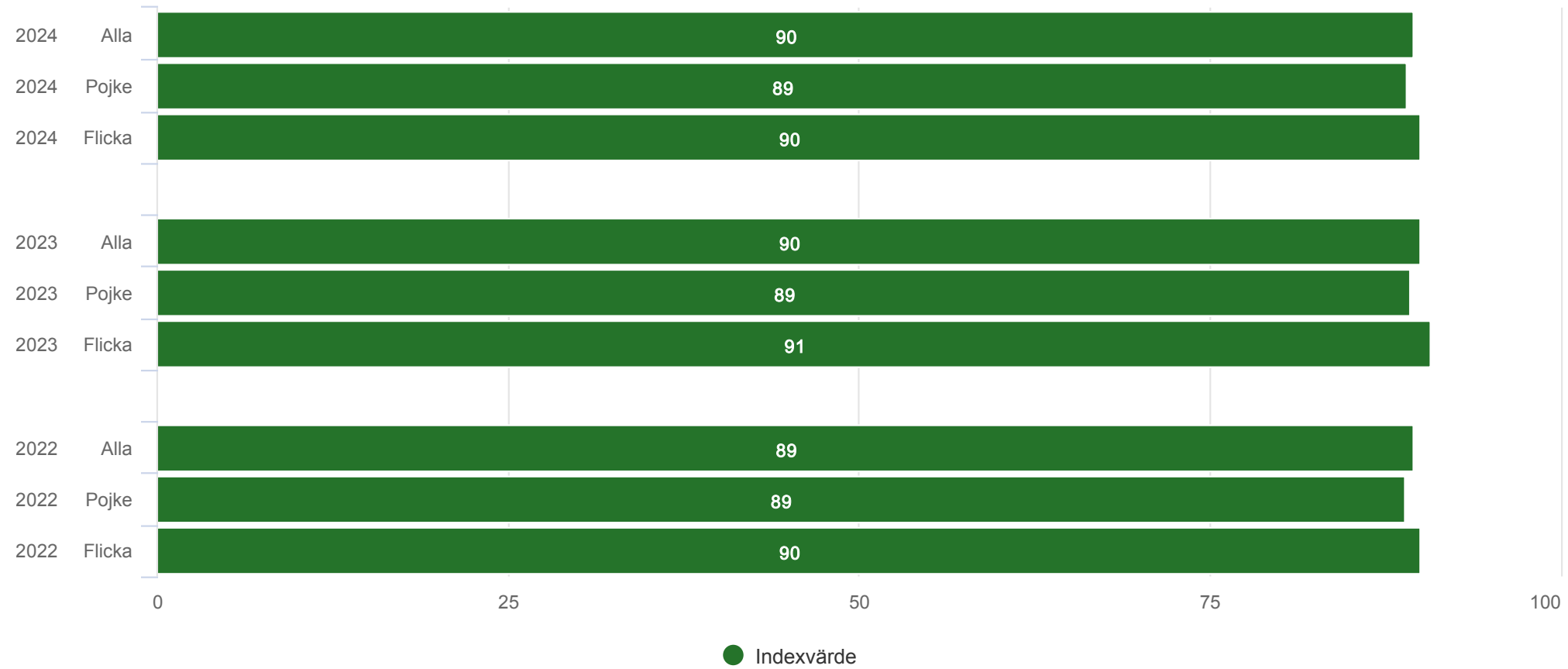
Staden totalt

NORMER OCH VÄRDEN

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

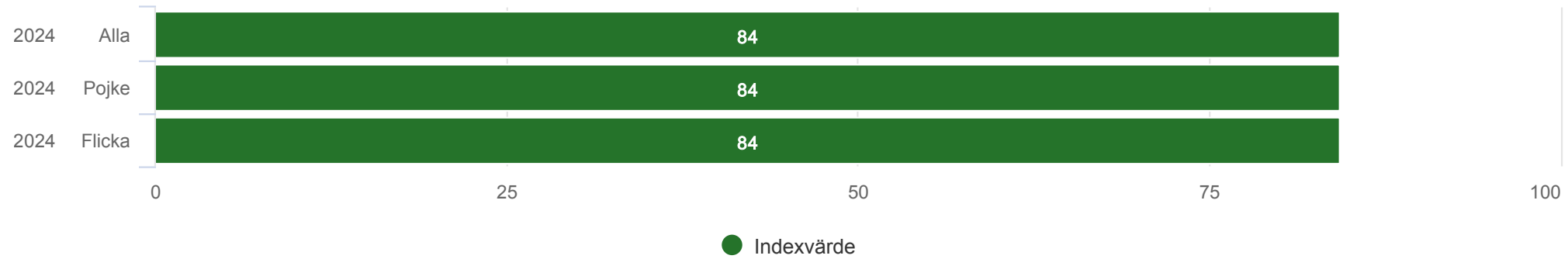
Staden totalt

SAMVERKAN MED HEMMET

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

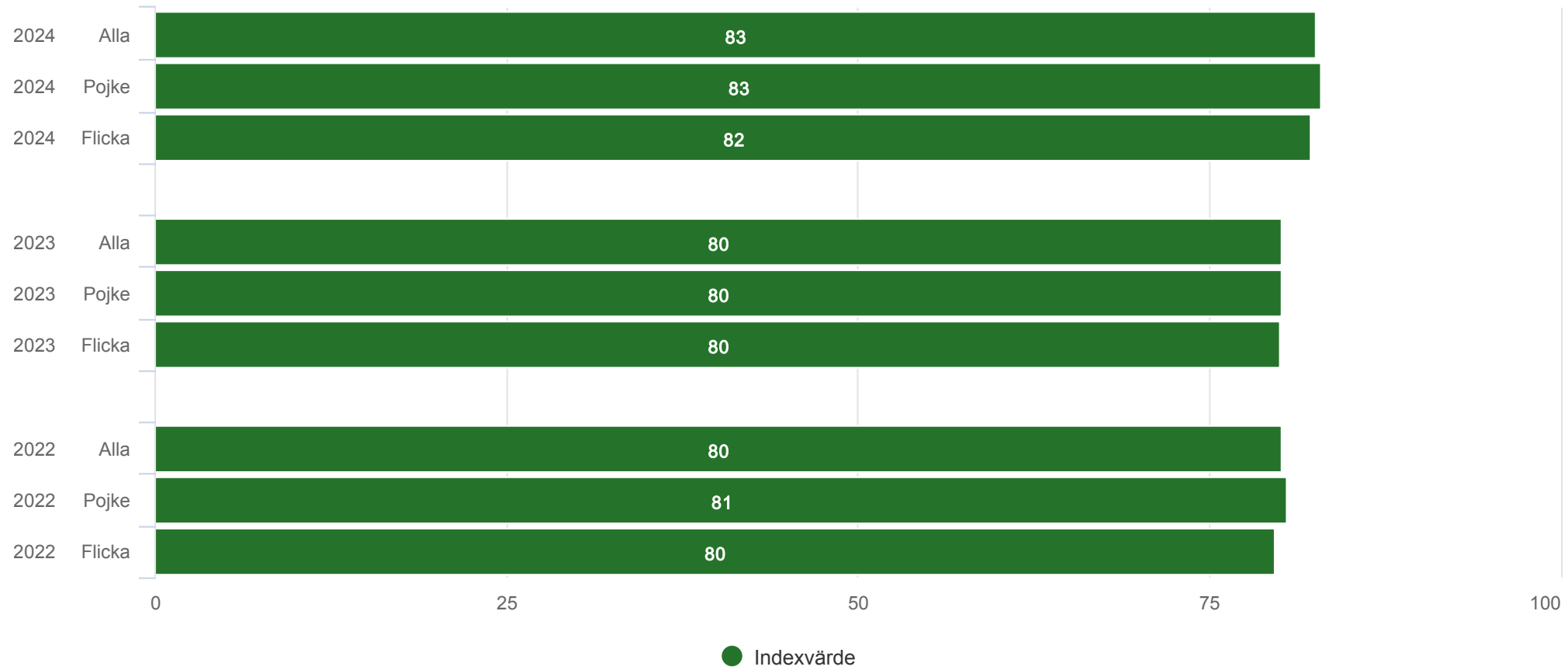
Staden totalt

KOST, RÖRELSE OCH HÄLSA

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

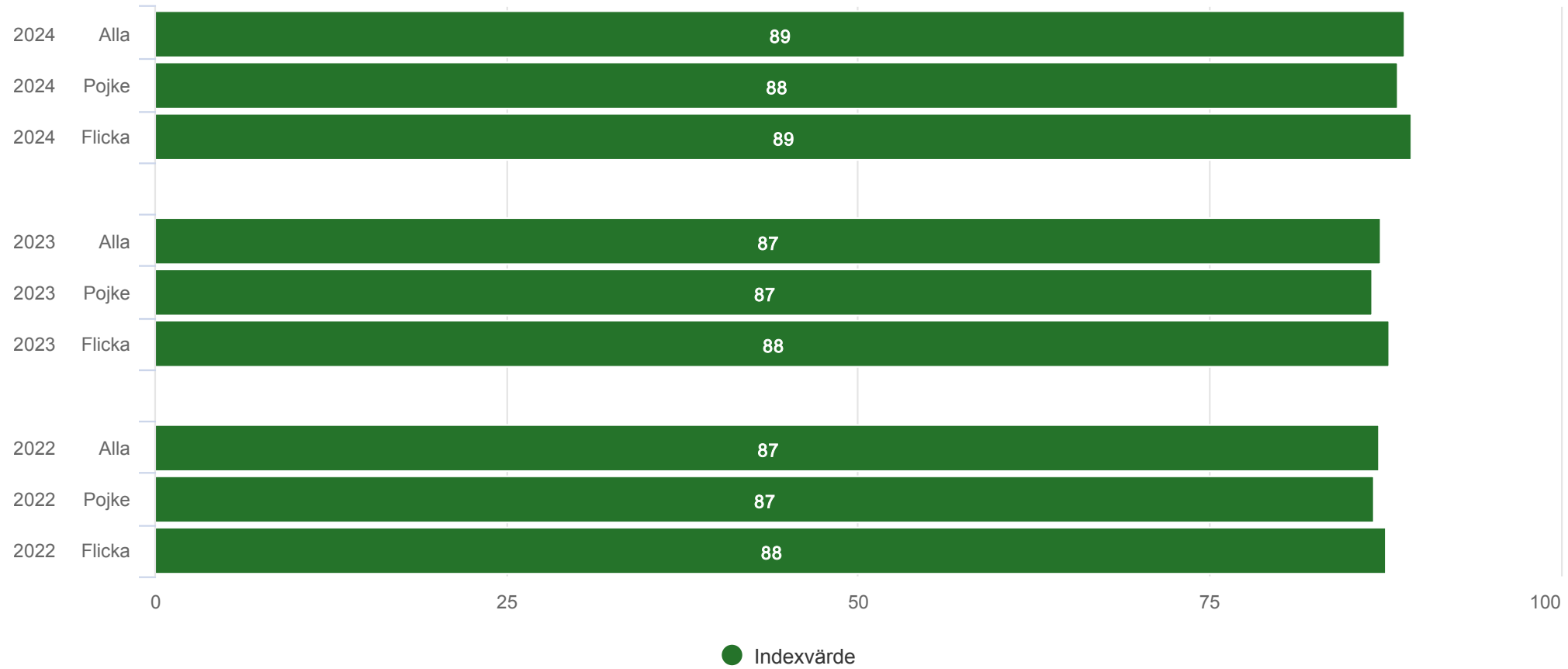
Staden totalt

KF Indikator

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

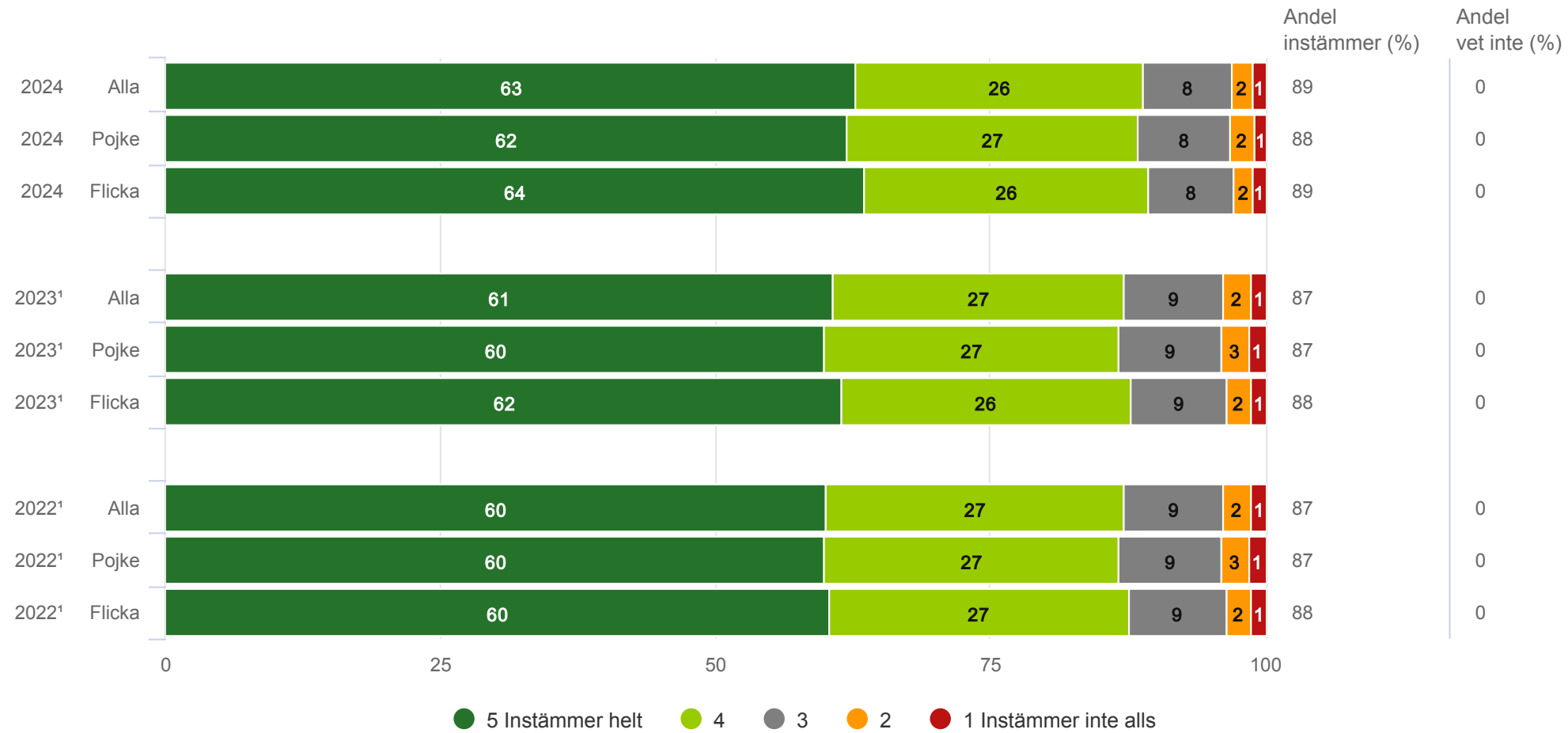
Staden totalt

Jag är nöjd med mitt barns förskola

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

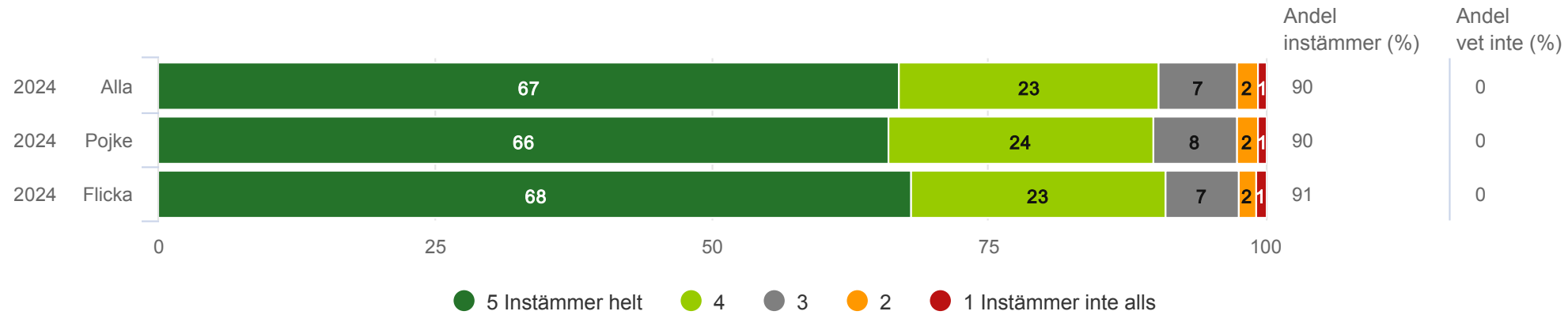
Staden totalt

Jag upplever att mitt barn utvecklas och lär i förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

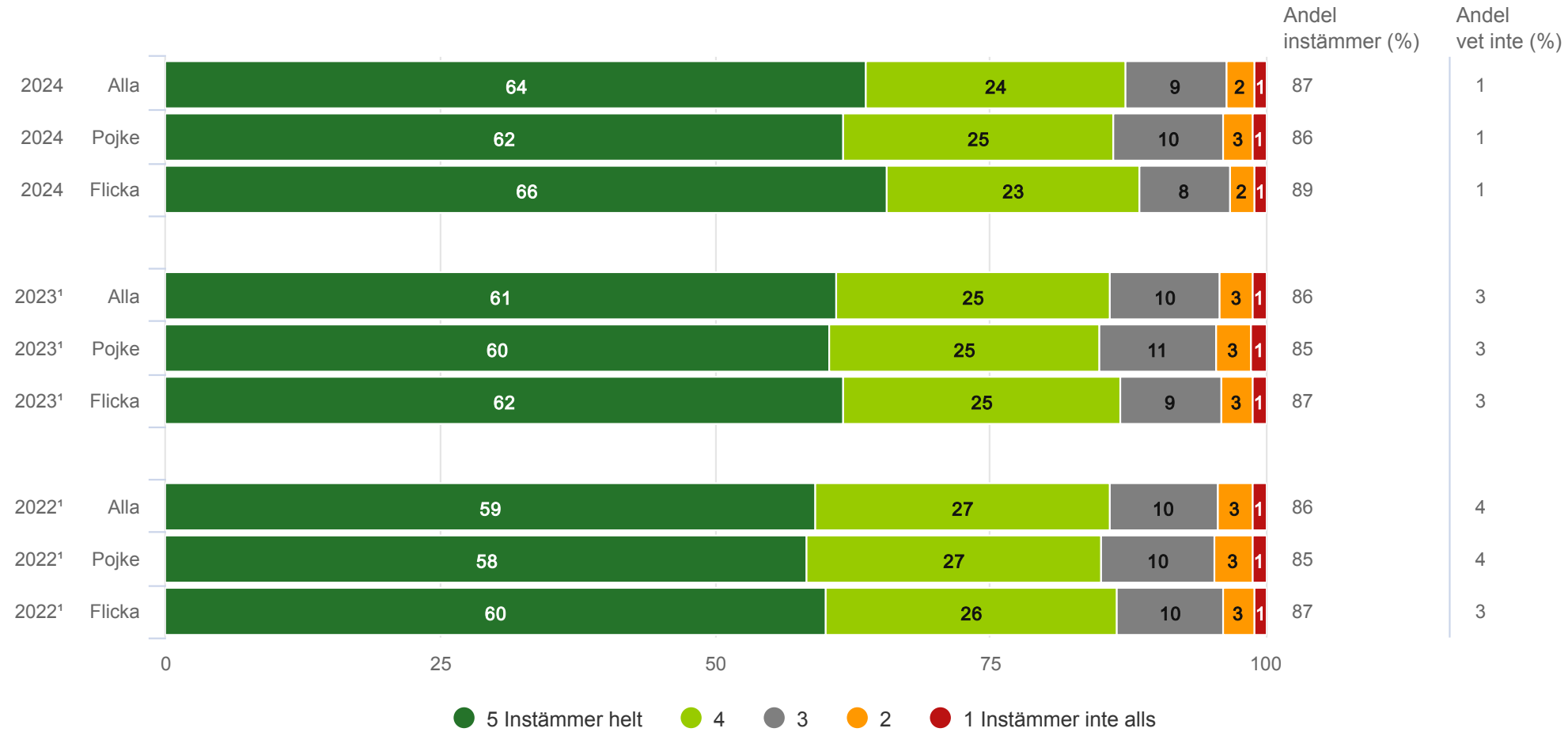
Staden totalt

Jag upplever att mitt barns språkliga förmåga utvecklas i förskolan (använder fler ord, ställer frågor och uttrycker tankar)
 Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

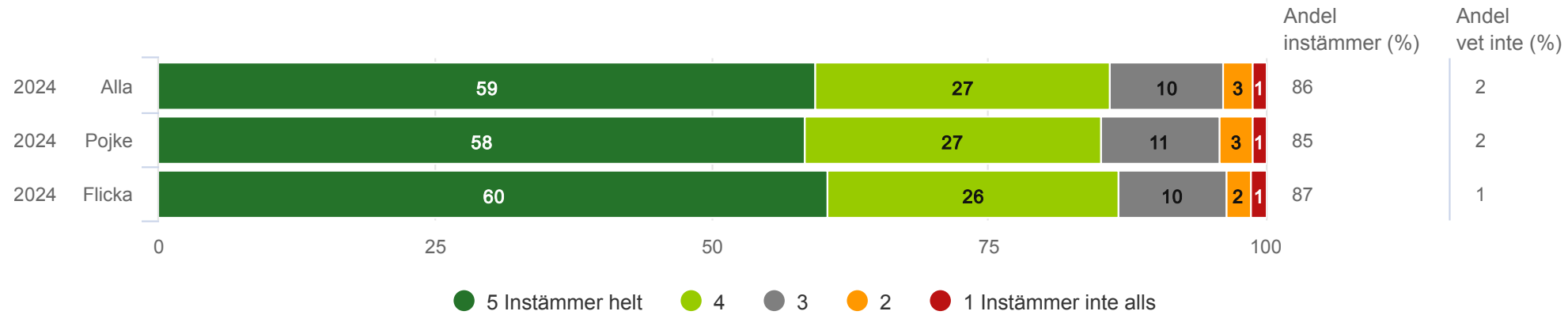
Staden totalt

Jag upplever att mitt barn får det stöd som behövs i förskolan

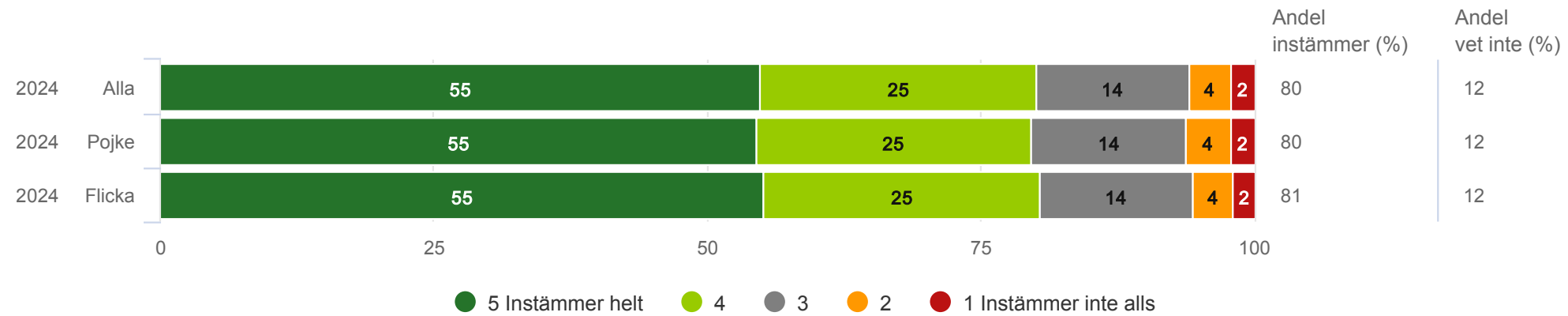
Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn visar ett intresse för hållbar utveckling (exempelvis klimat, miljö, återbruk, livsvillkor)
Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

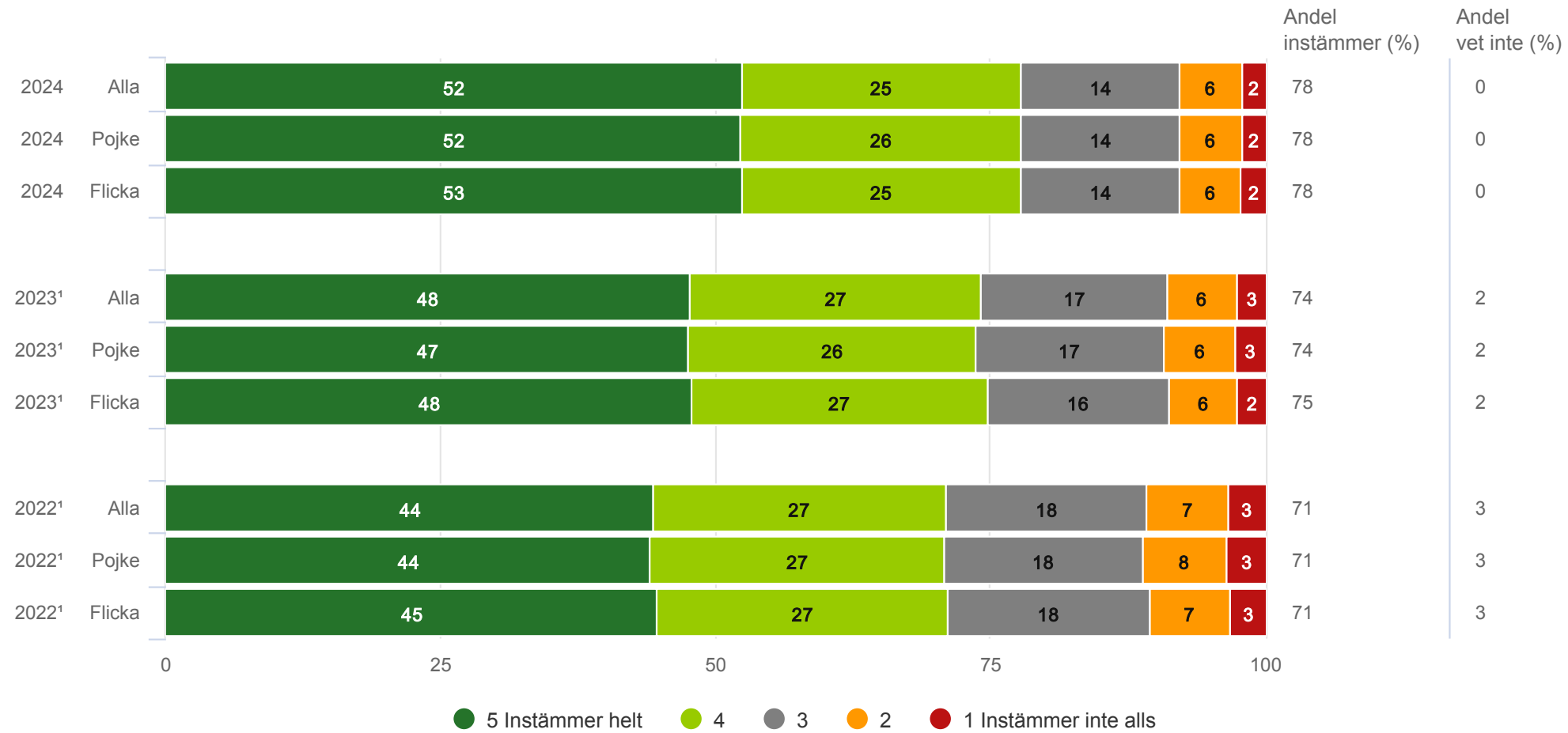
Staden totalt

Jag får information om mitt barns utveckling och lärande

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

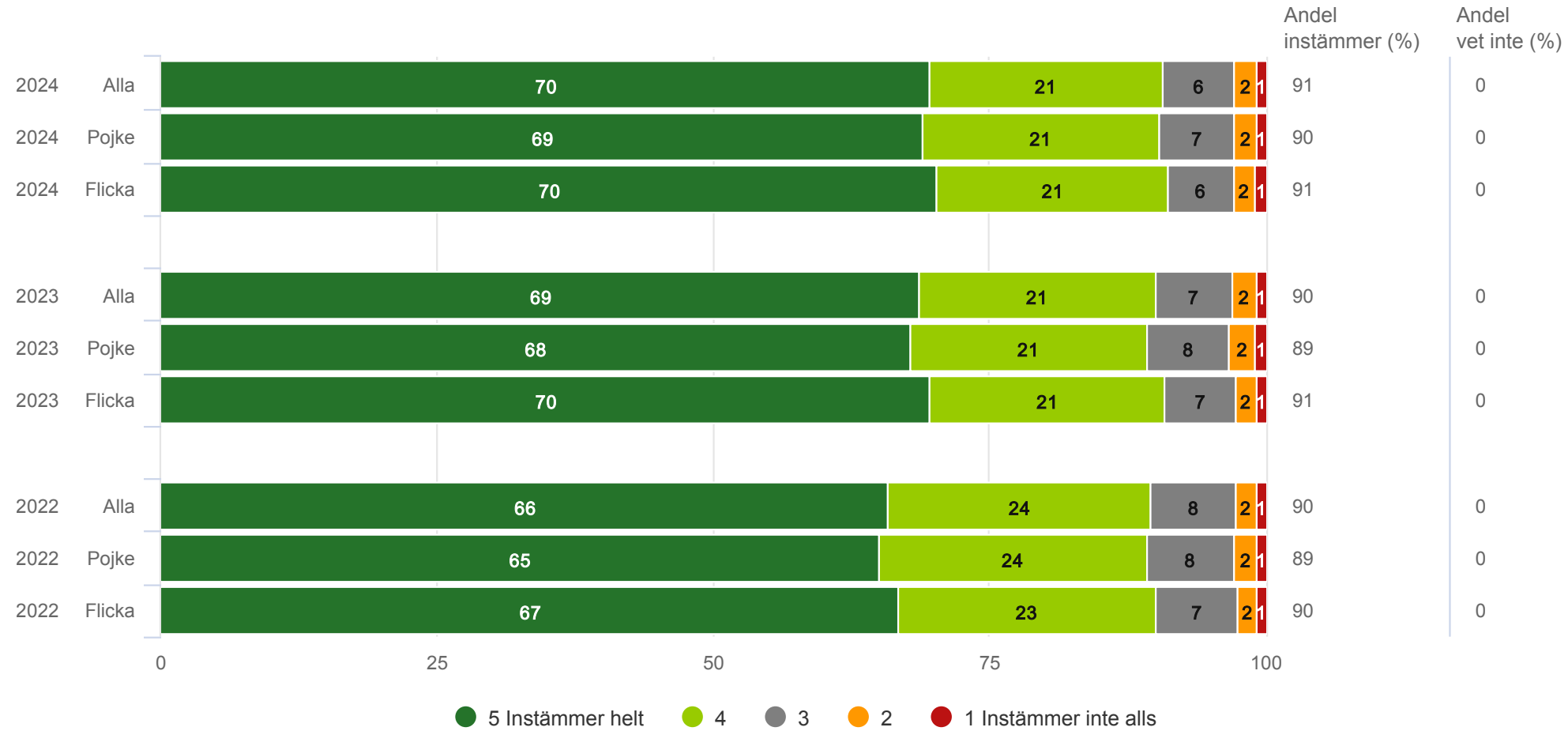
Staden totalt

Jag upplever att mitt barn känner sig tryggt på förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

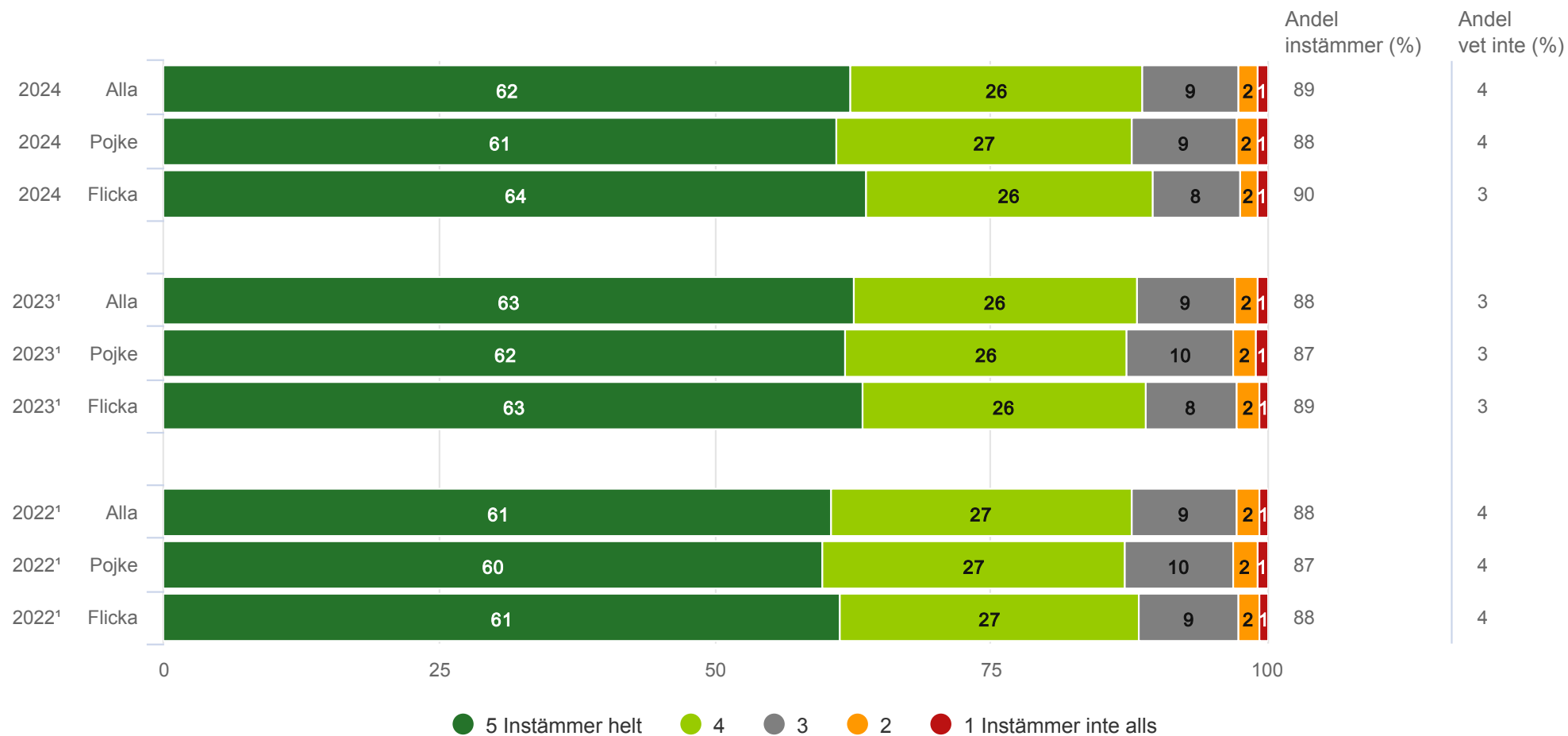
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar förmåga till empati, tolerans och omtanke

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

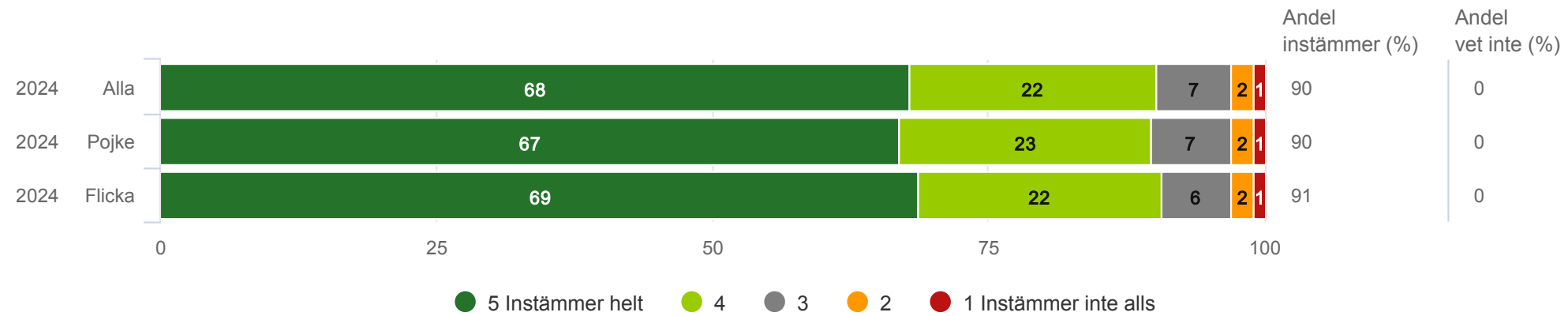
Staden totalt

Jag upplever att personalen visar omsorg om mitt barn (exempelvis omvårdnad, omtanke och tillsyn)

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

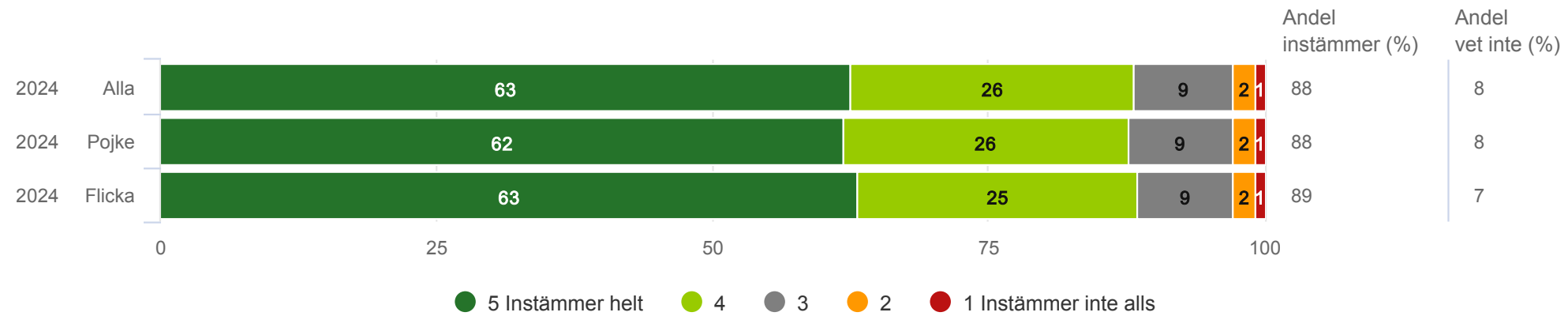
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar en positiv bild av sig själv

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

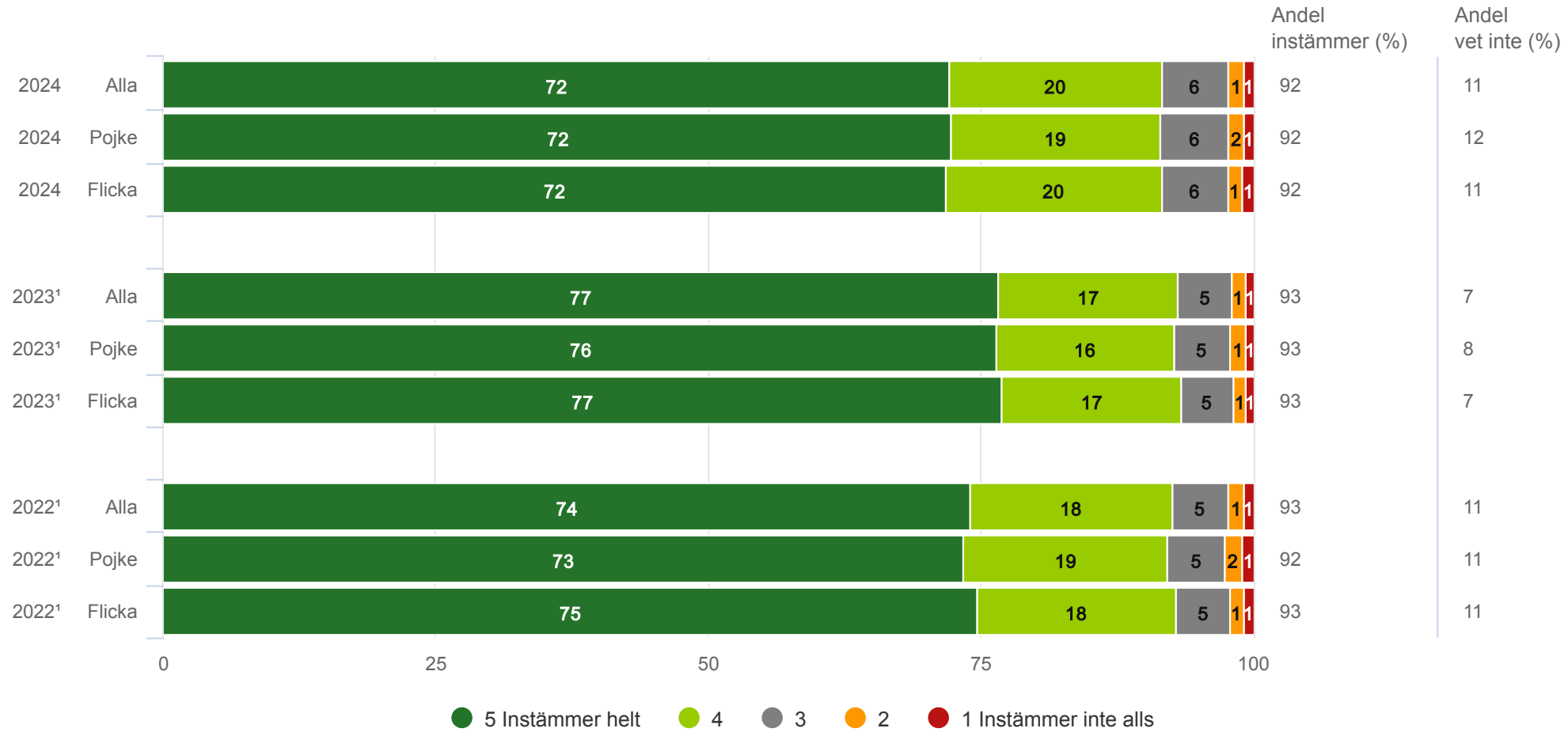

Jag upplever att förskolan medvetet främjar alla barns möjligheter att utvecklas på lika villkor oavsett kön

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

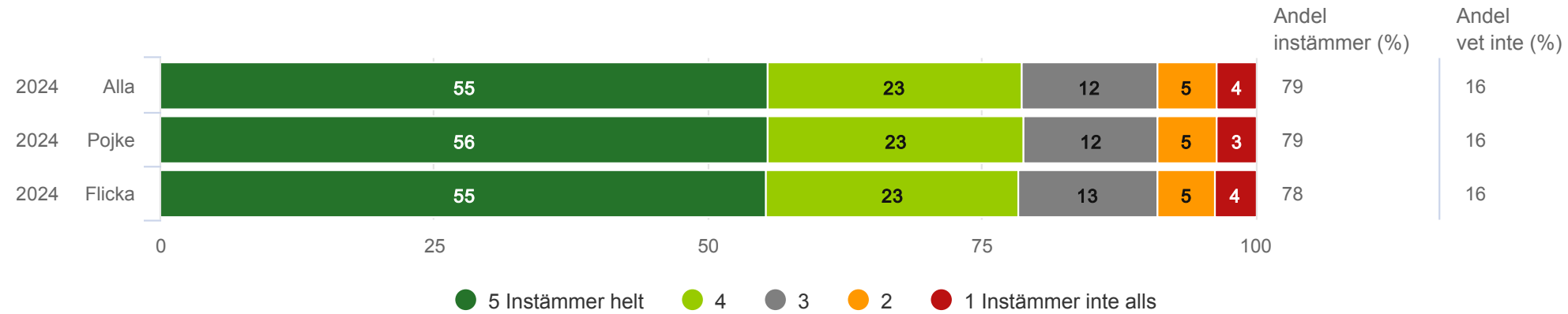
Staden totalt

Jag upplever att förskolans ledning är tillgängliga vid behov

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

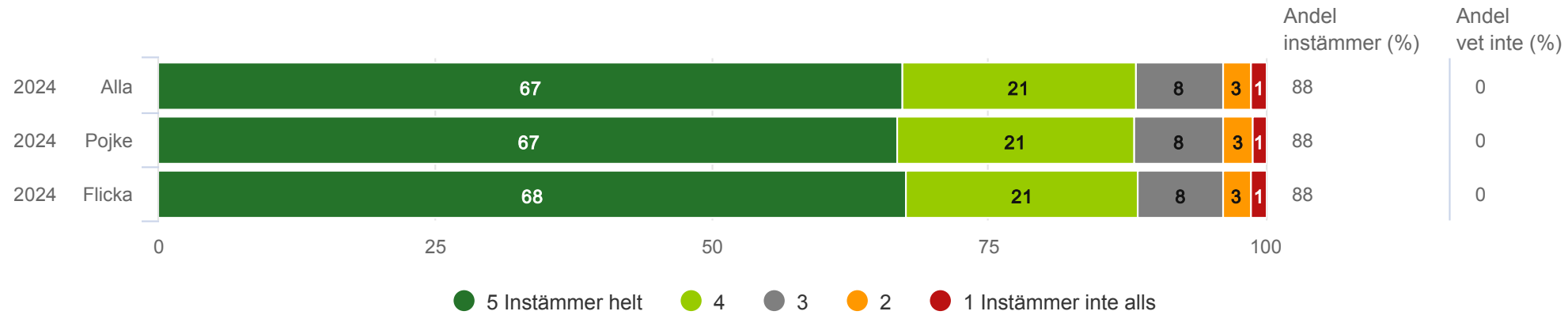
Staden totalt

Jag upplever att personalen bemöter mig på ett sätt som skapar förtroende och tillit

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

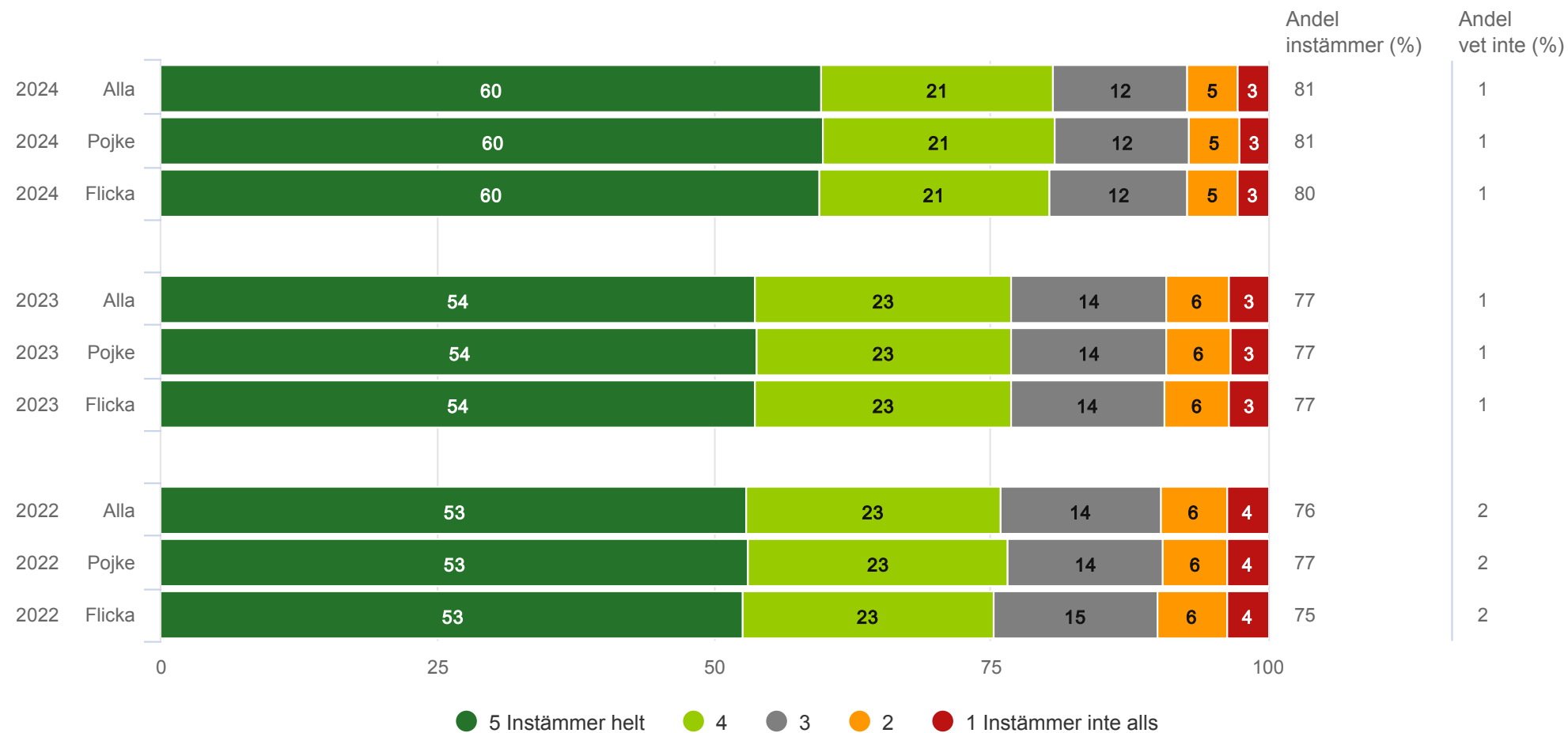
Staden totalt

Jag är nöjd med informationen jag får om maten som serveras på förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

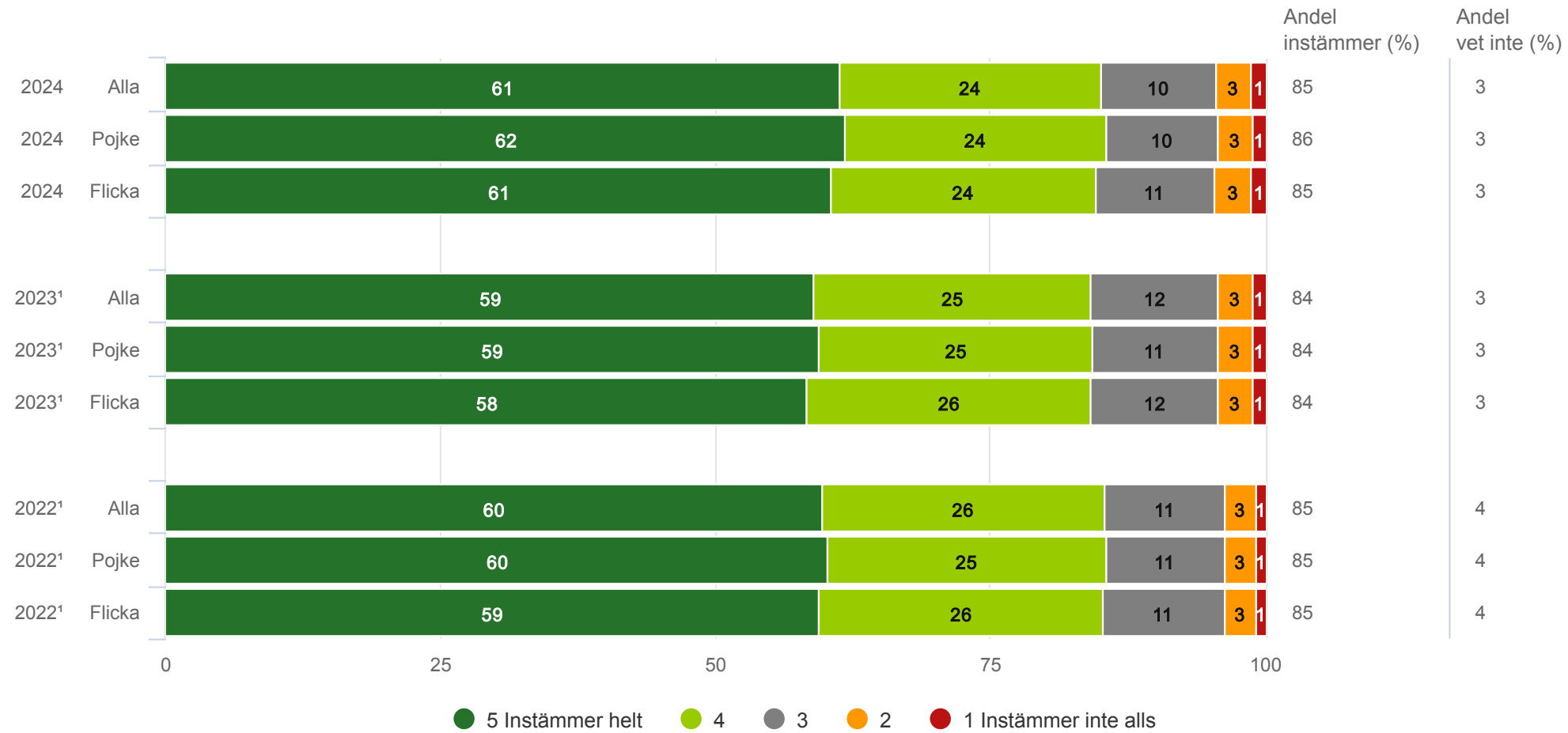
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn dagligen deltar i fysiska aktiviteter

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

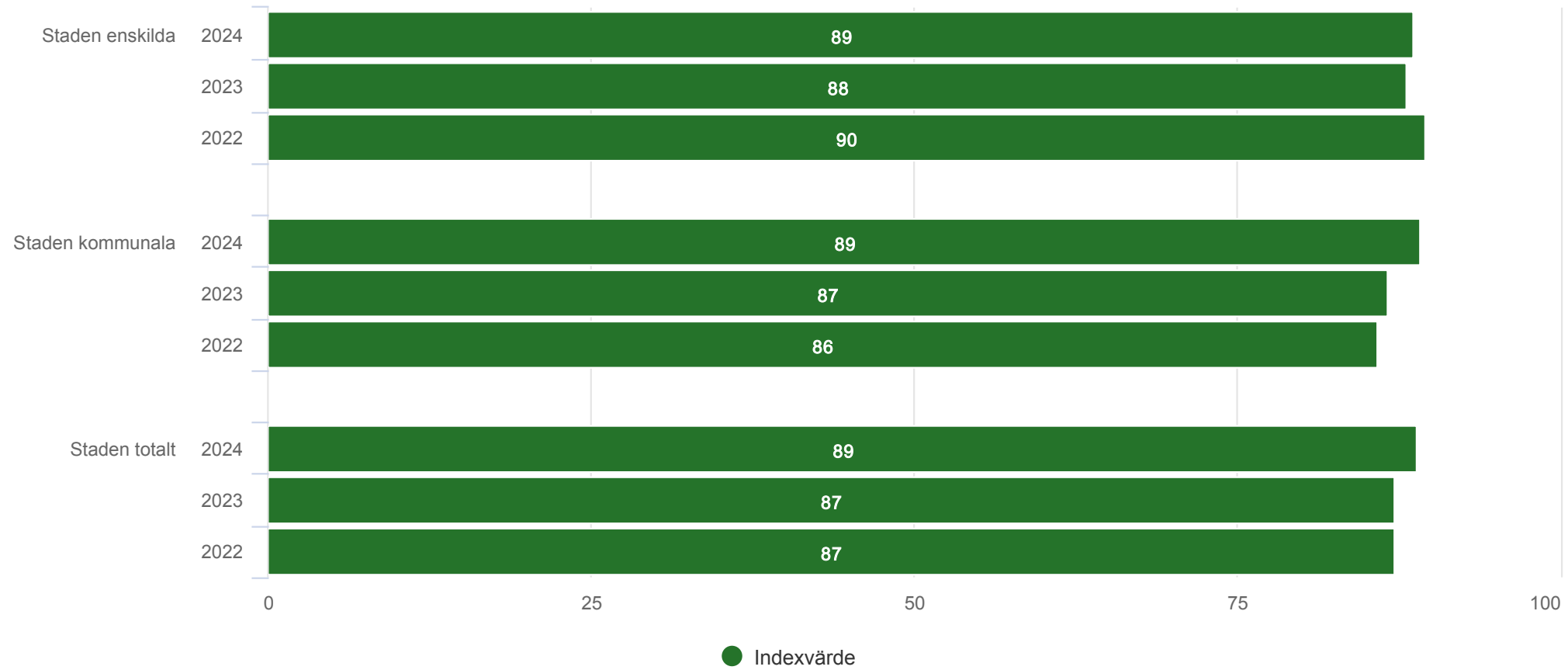

Redovisning per regiform

HELHETSOMDÖME

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

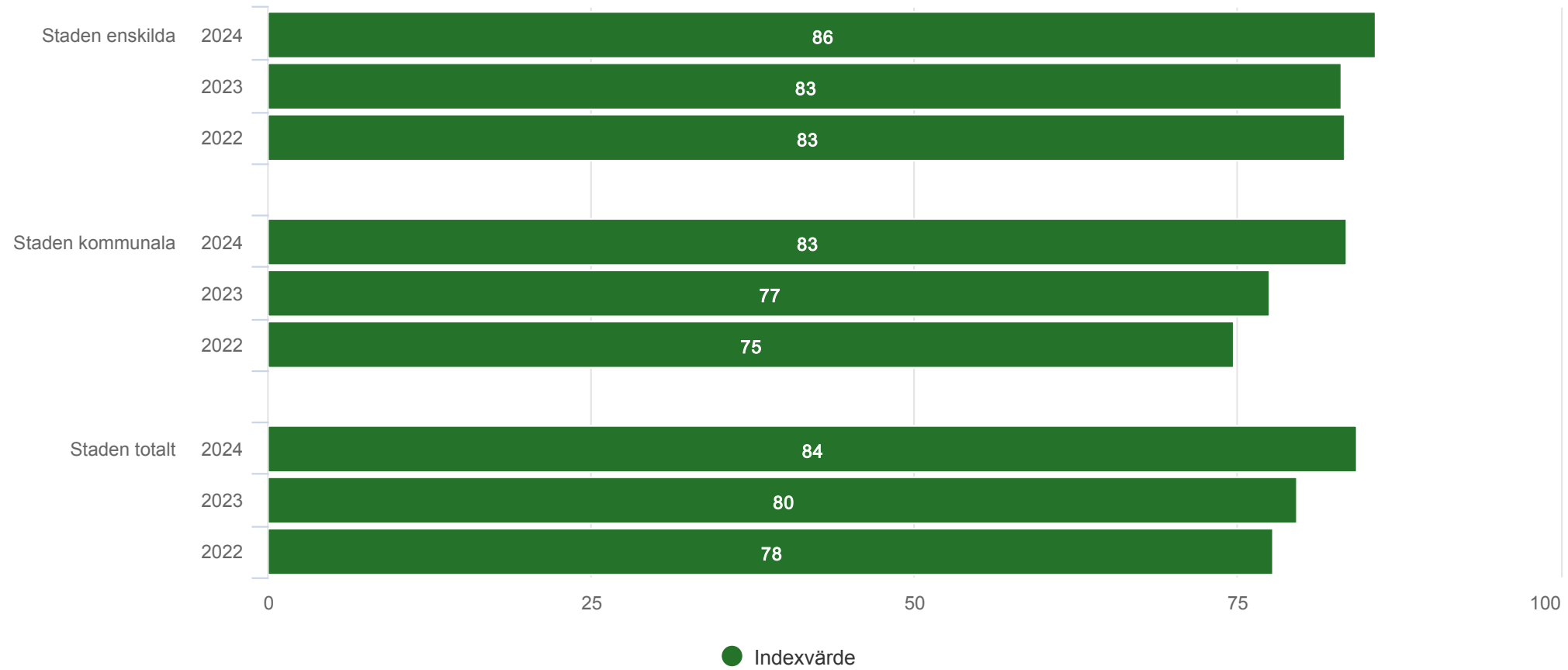
Staden totalt

UTVECKLING OCH LÄRANDE

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

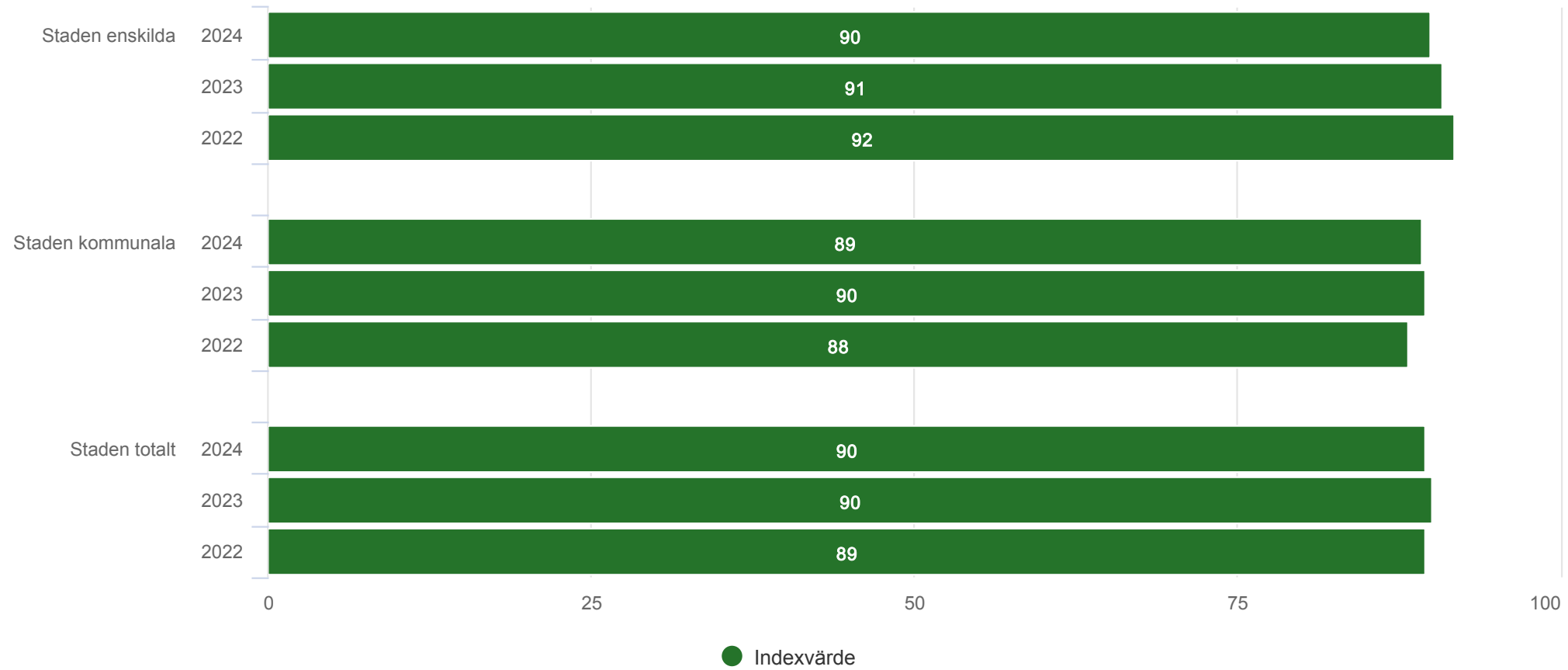

NORMER OCH VÄRDEN

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

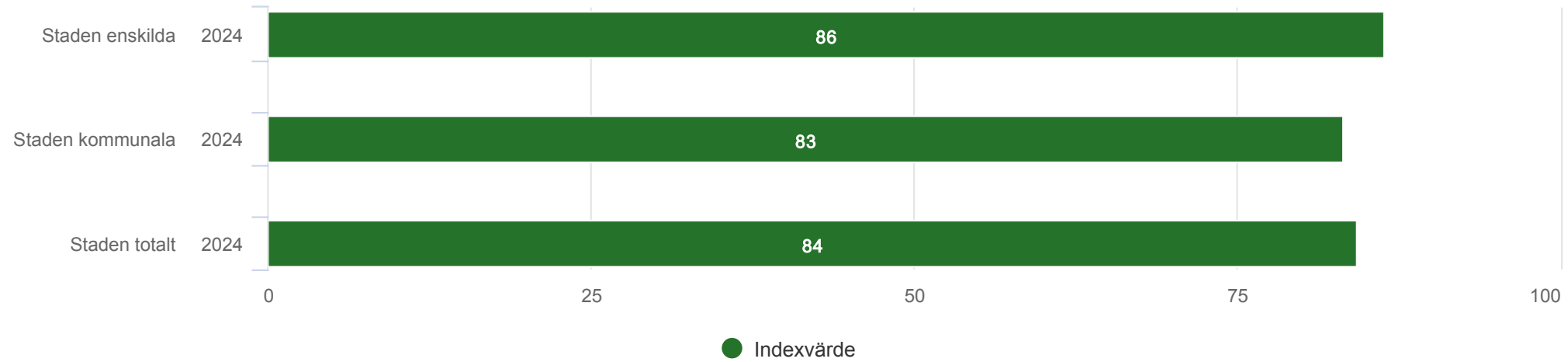
Staden totalt

SAMVERKAN MED HEMMET

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

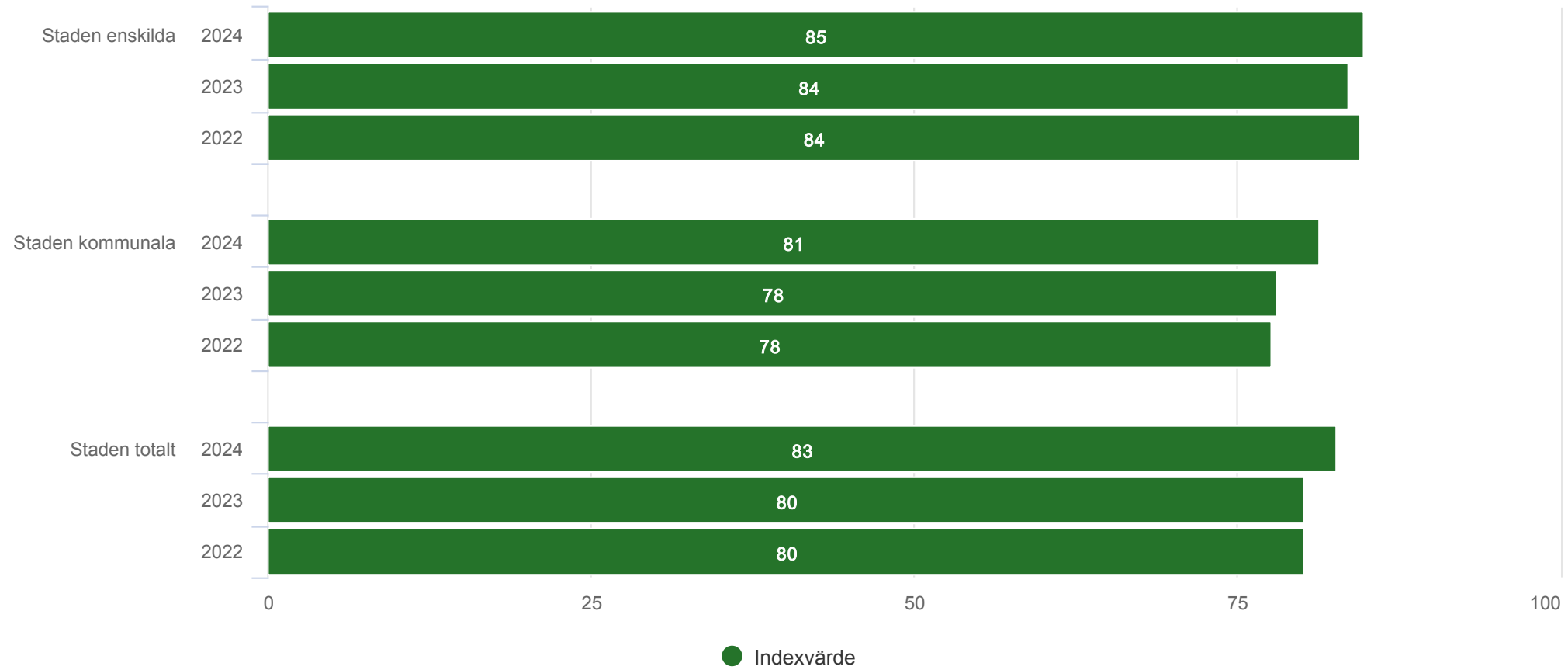
Staden totalt

KOST, RÖRELSE OCH HÄLSA

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

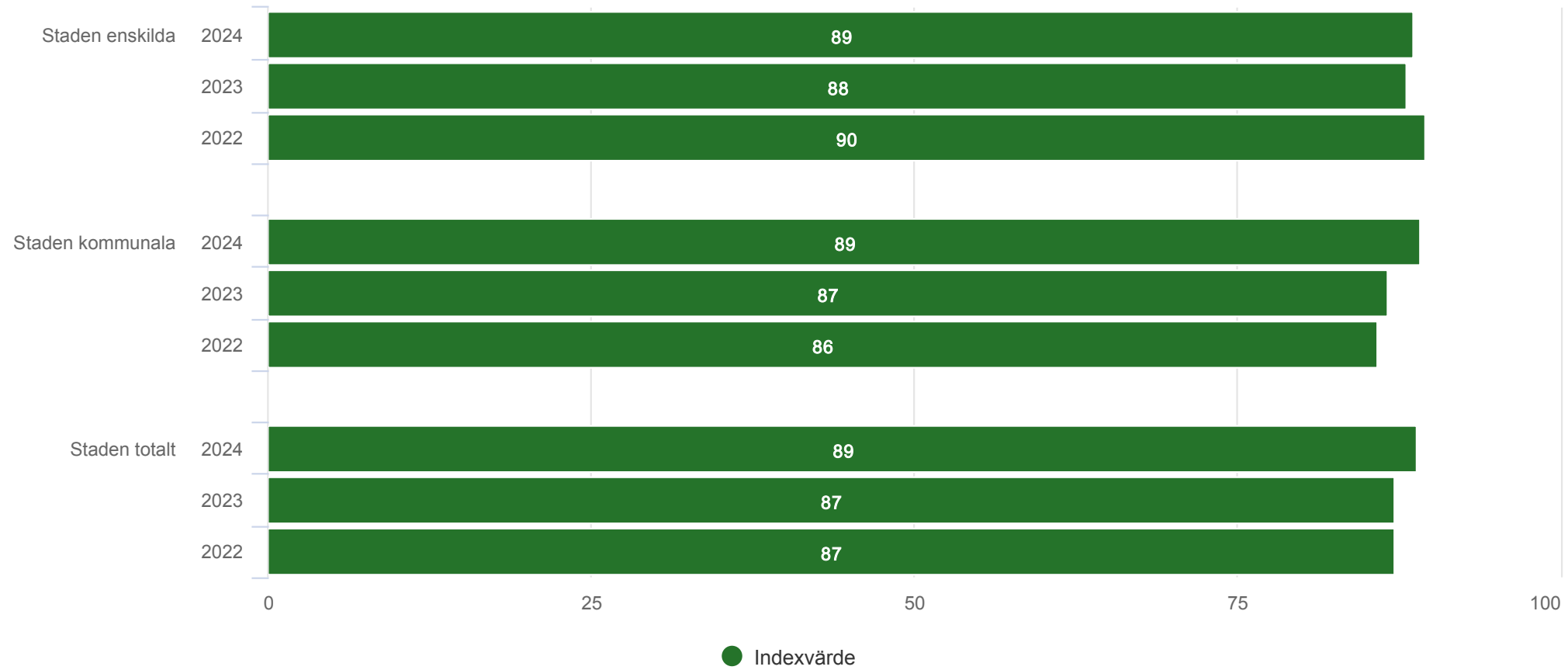
Staden totalt

KF Indikator

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

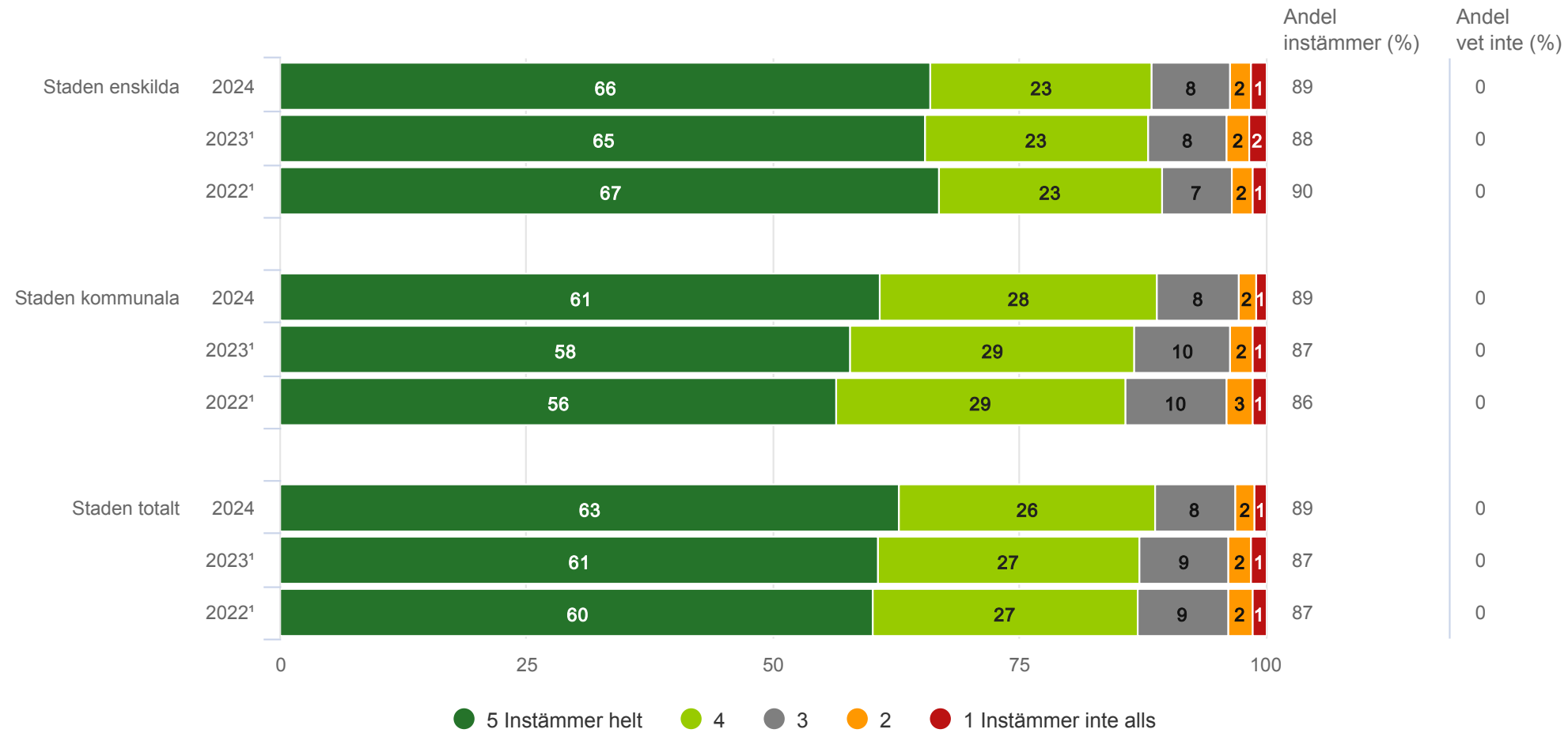
Staden totalt

Jag är nöjd med mitt barns förskola

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

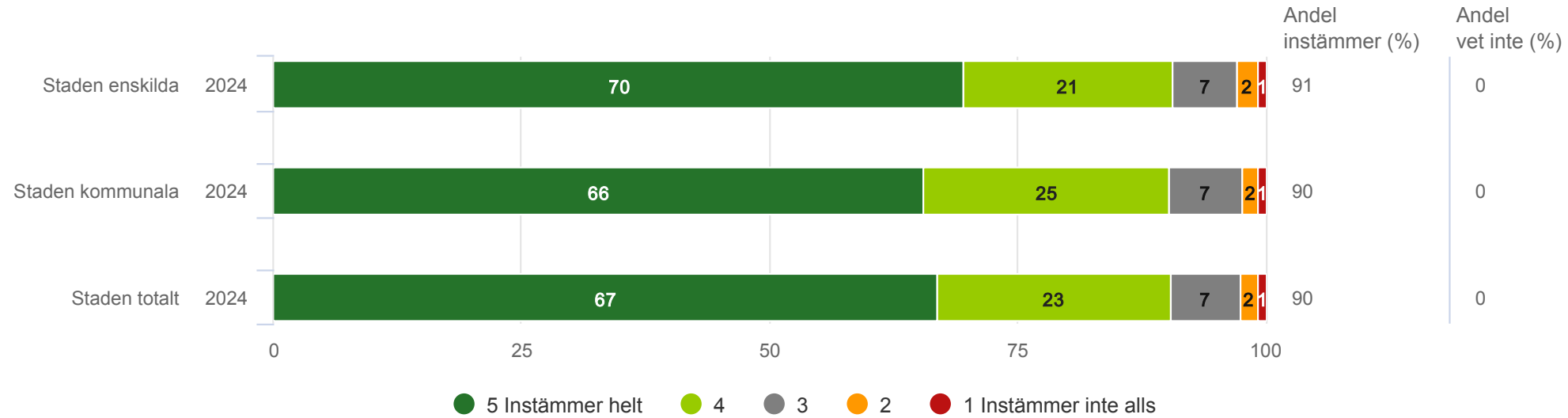
Staden totalt

Jag upplever att mitt barn utvecklas och lär i förskolan

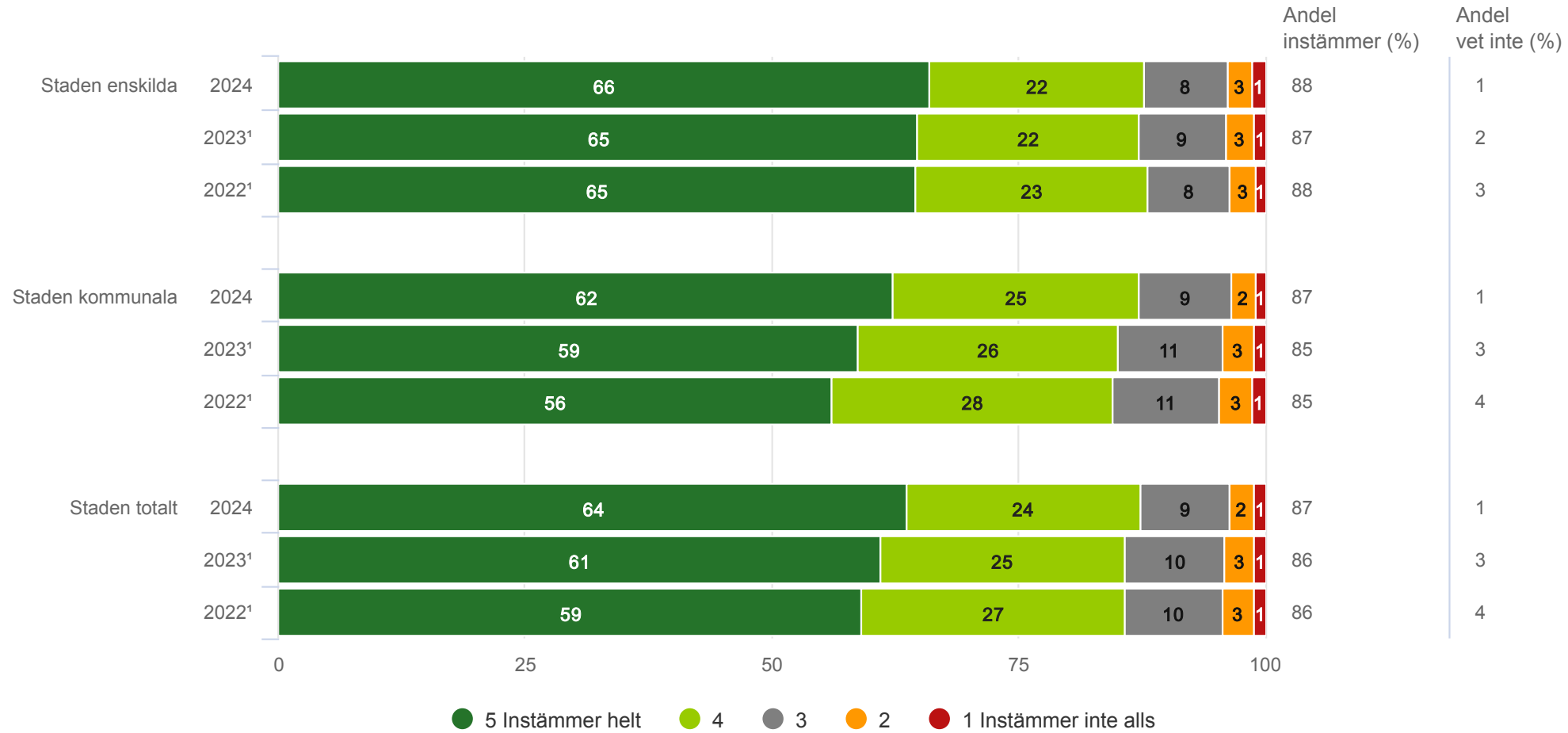
Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

Jag upplever att mitt barns språkliga förmåga utvecklas i förskolan (använder fler ord, ställer frågor och uttrycker tankar)
 Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

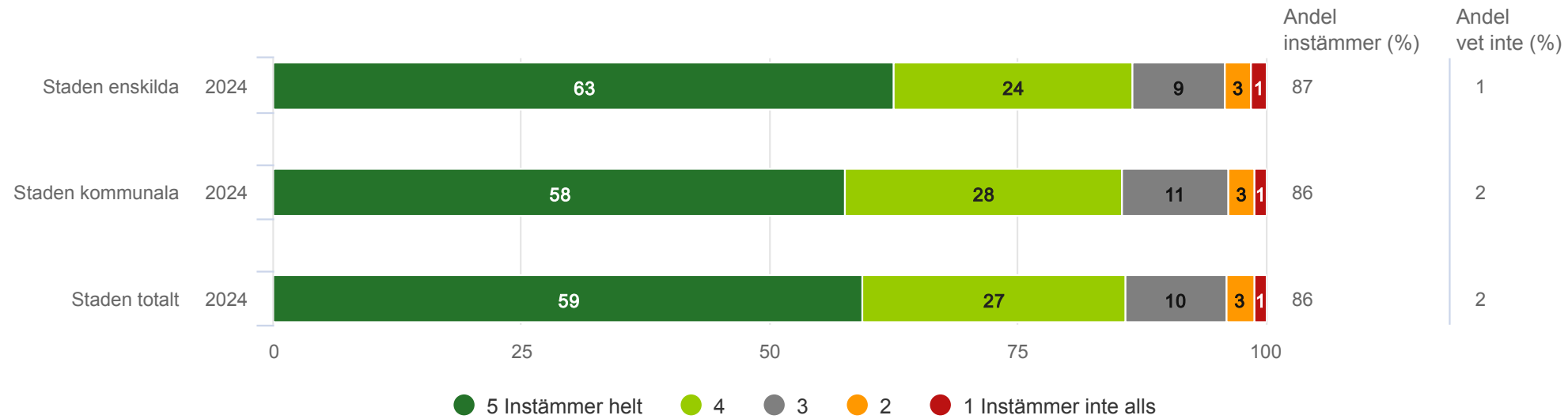
Staden totalt

Jag upplever att mitt barn får det stöd som behövs i förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

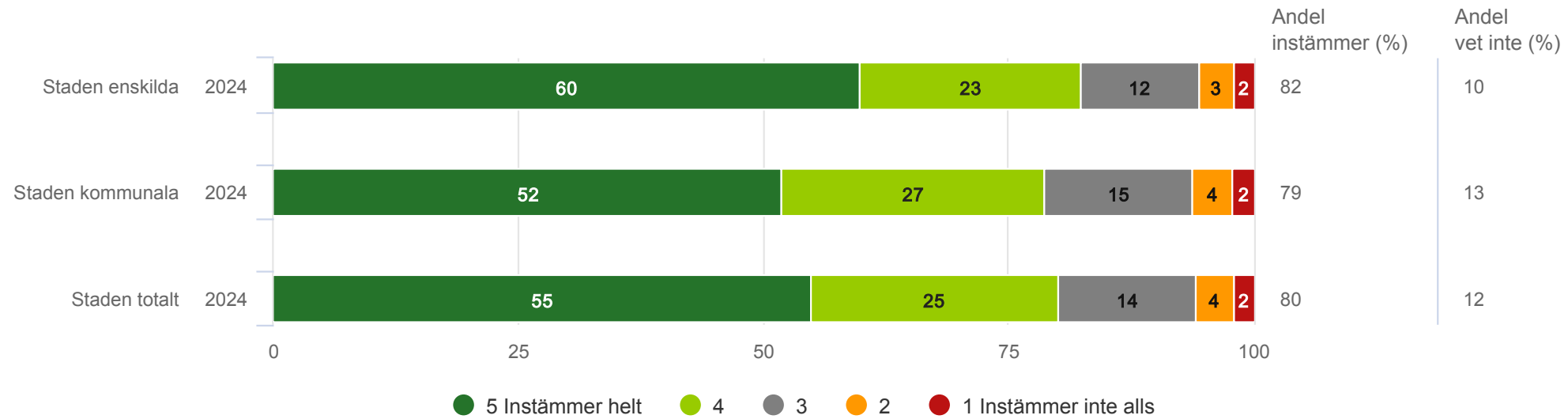
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn visar ett intresse för hållbar utveckling (exempelvis klimat, miljö, återbruk, livsvillkor)
Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

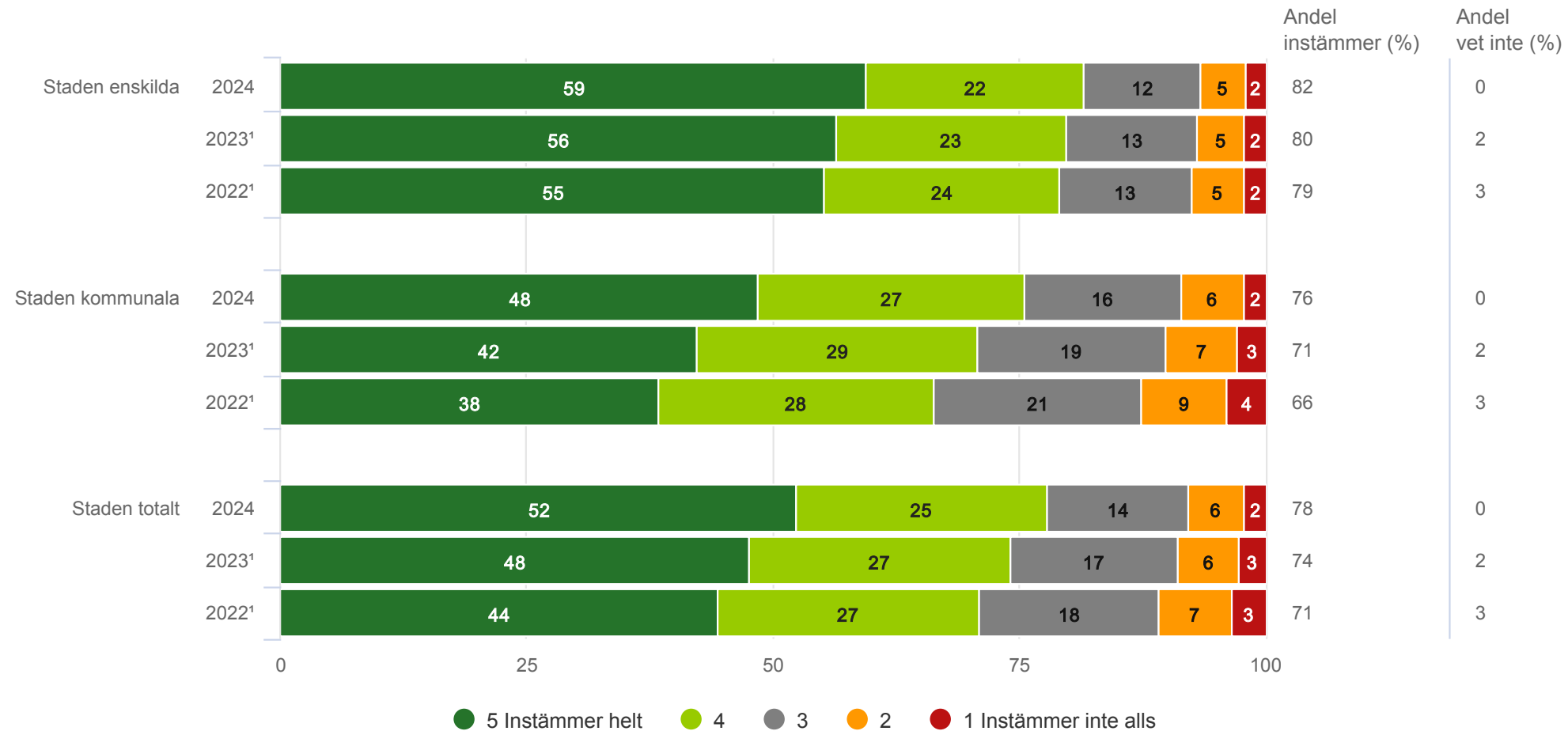
Staden totalt

Jag får information om mitt barns utveckling och lärande

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

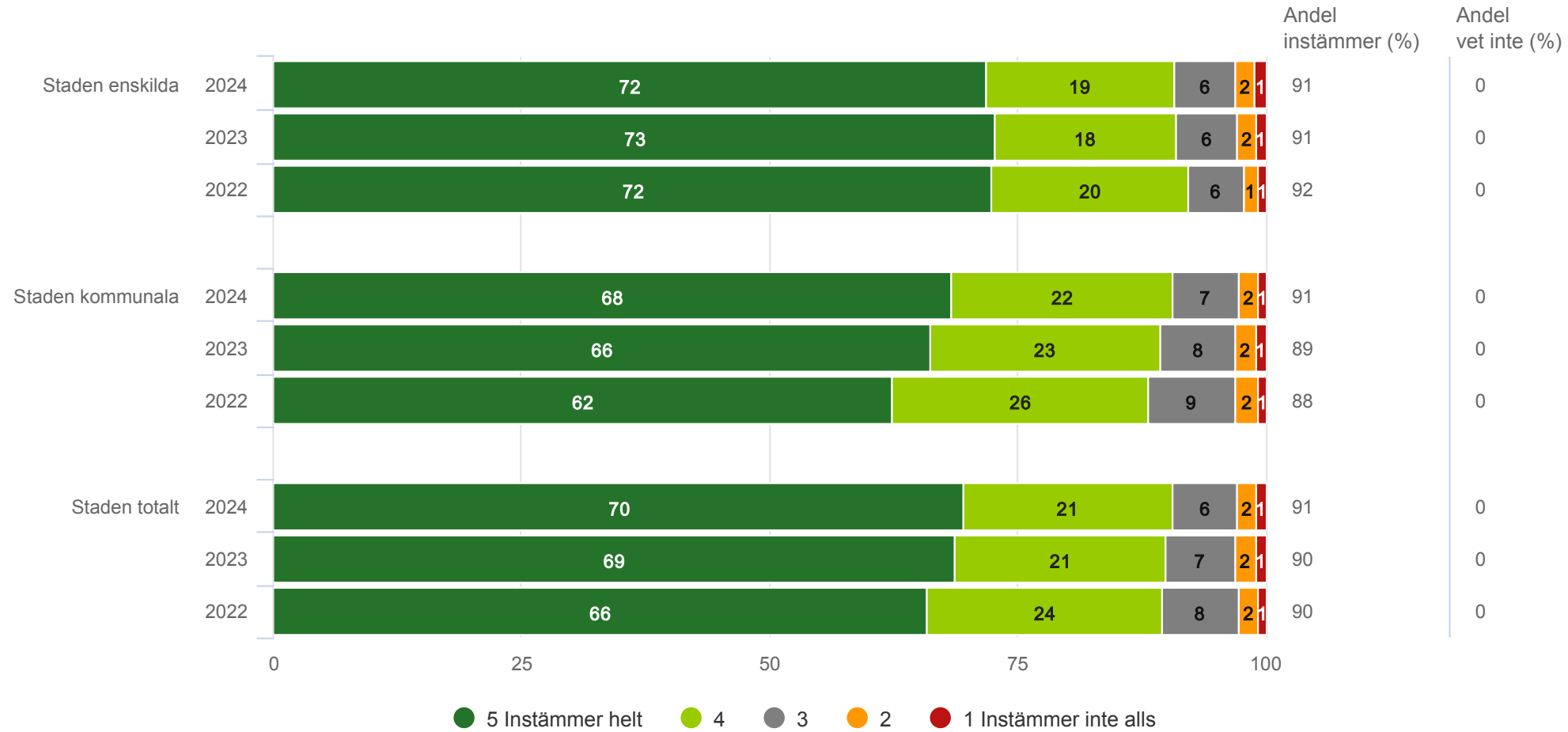
Staden totalt

Jag upplever att mitt barn känner sig tryggt på förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

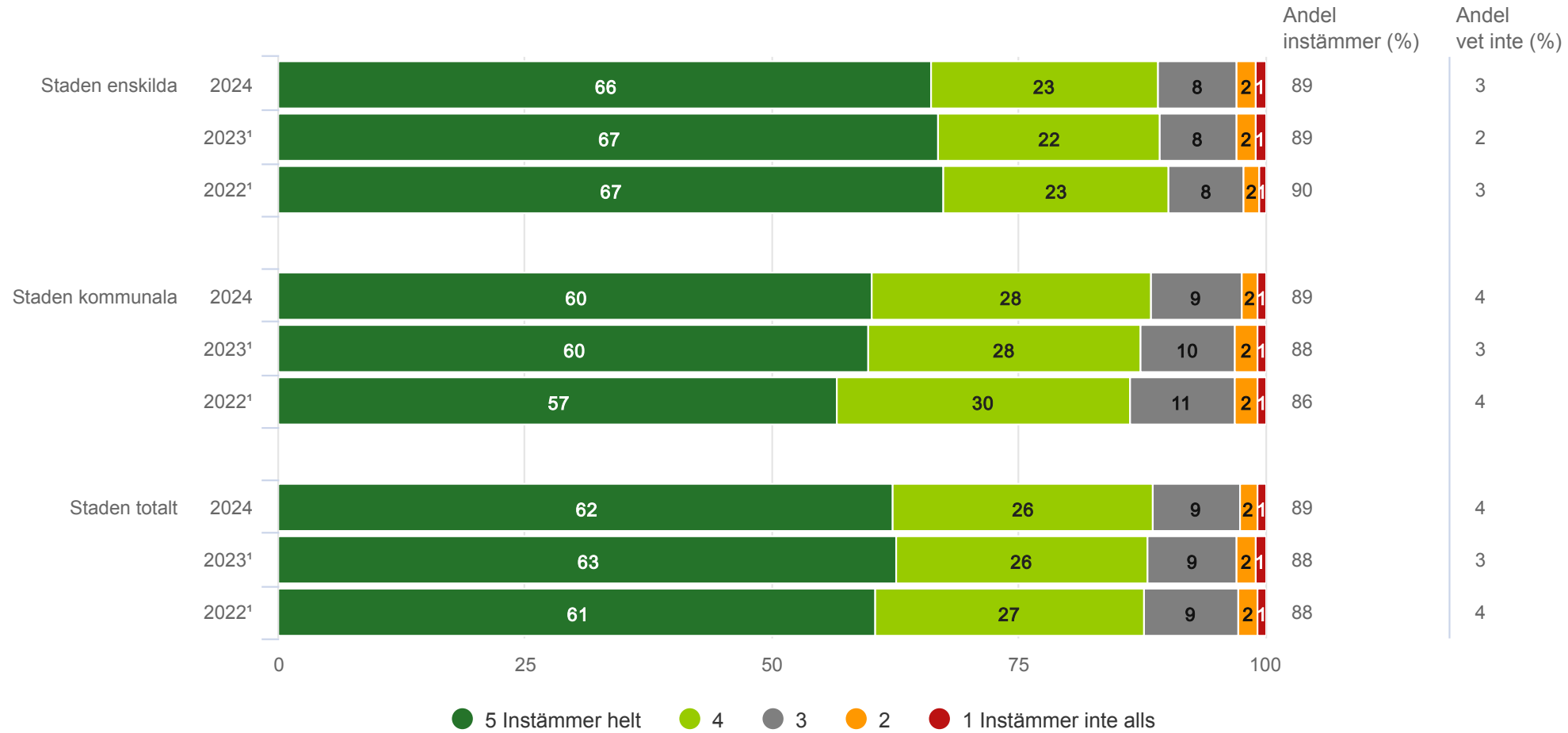
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar förmåga till empati, tolerans och omtanke

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

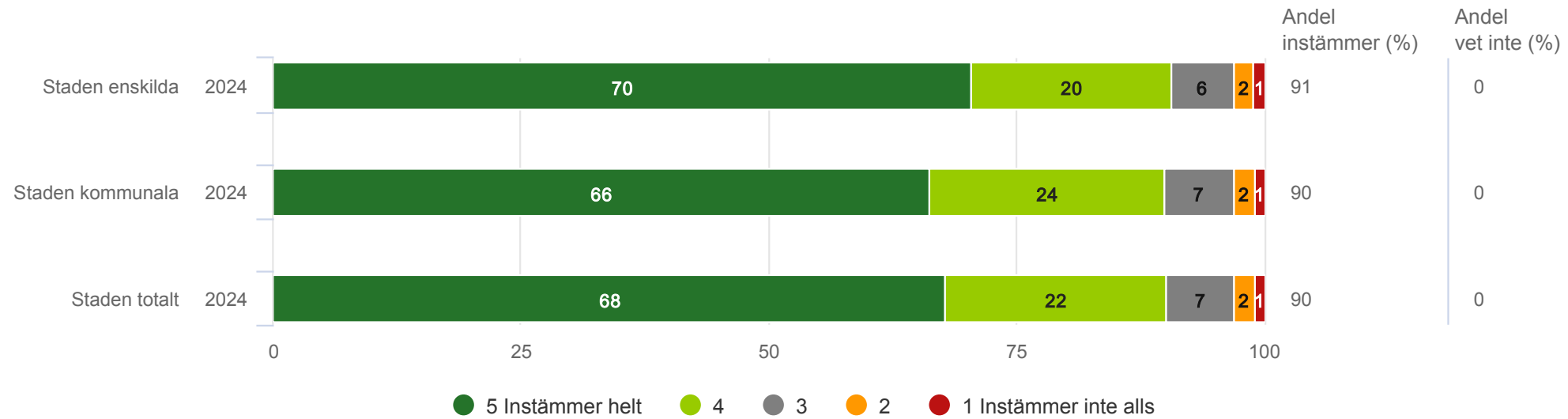
Staden totalt

Jag upplever att personalen visar omsorg om mitt barn (exempelvis omvårdnad, omtanke och tillsyn)

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

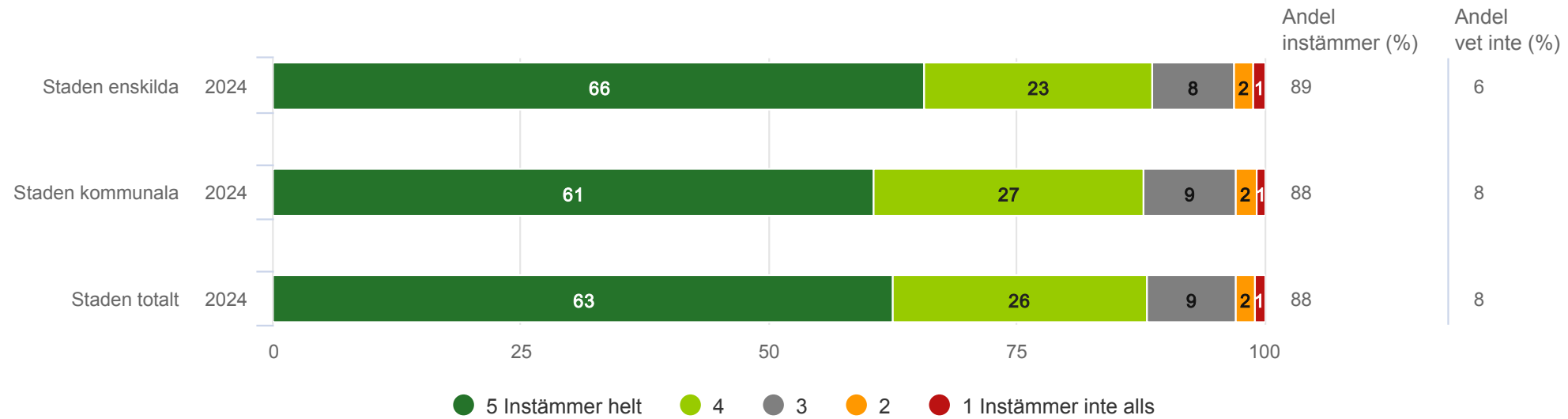
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar en positiv bild av sig själv

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

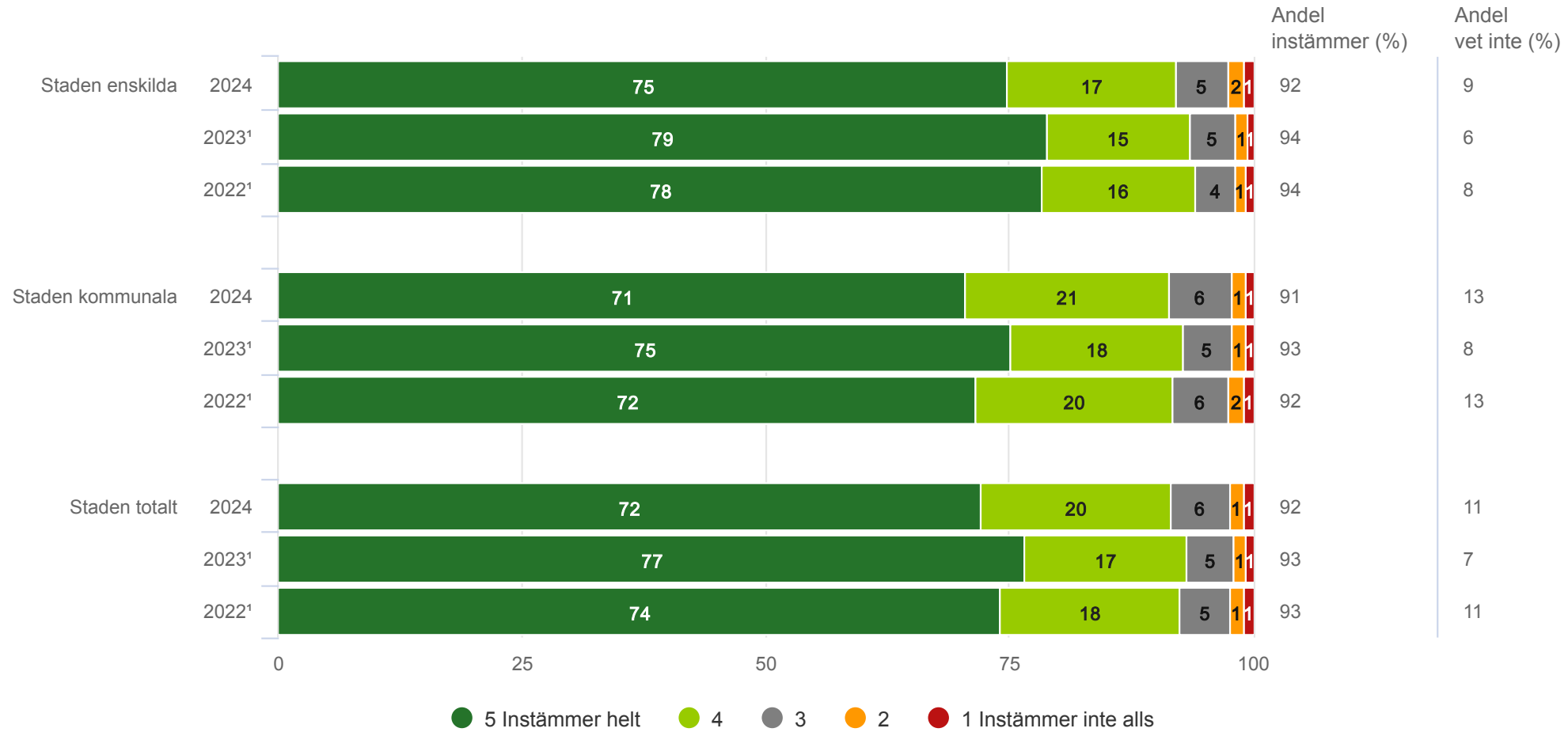
Staden totalt

Jag upplever att förskolan medvetet främjar alla barns möjligheter att utvecklas på lika villkor oavsett kön

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

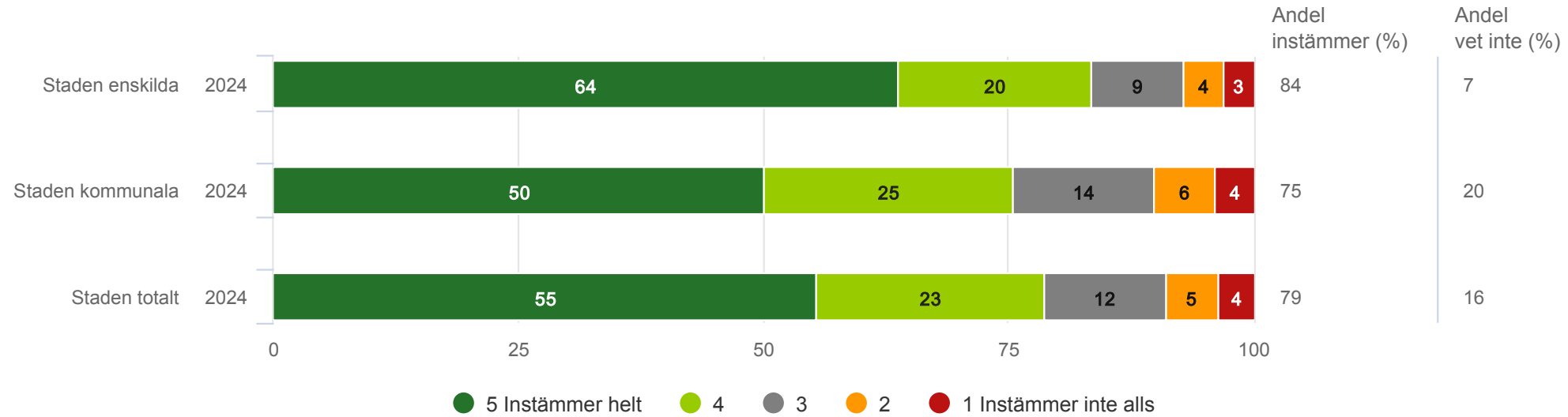
Staden totalt

Jag upplever att förskolans ledning är tillgängliga vid behov

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

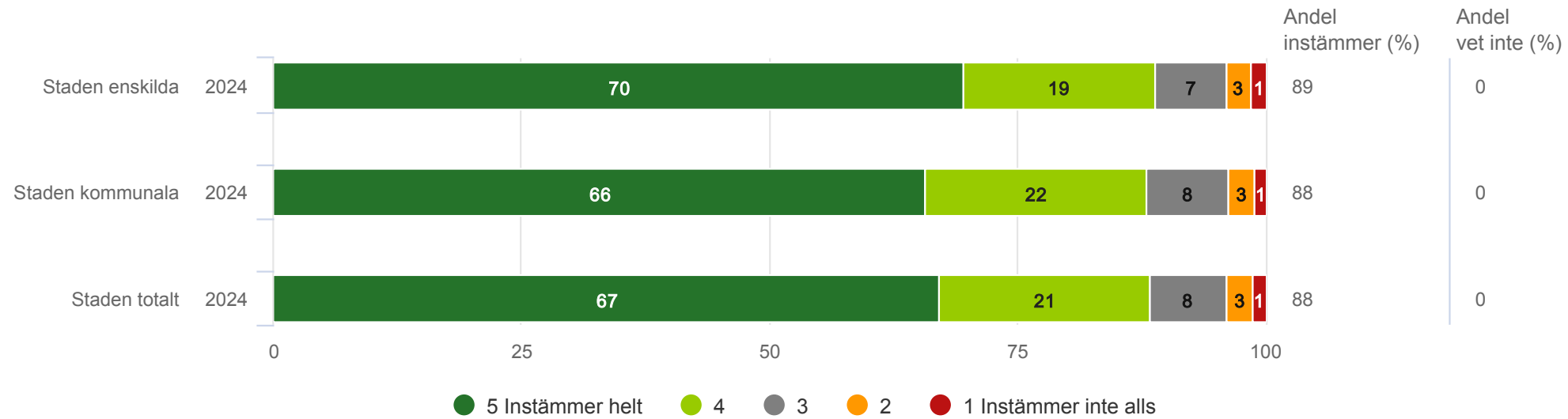

Jag upplever att personalen bemöter mig på ett sätt som skapar förtroende och tillit

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

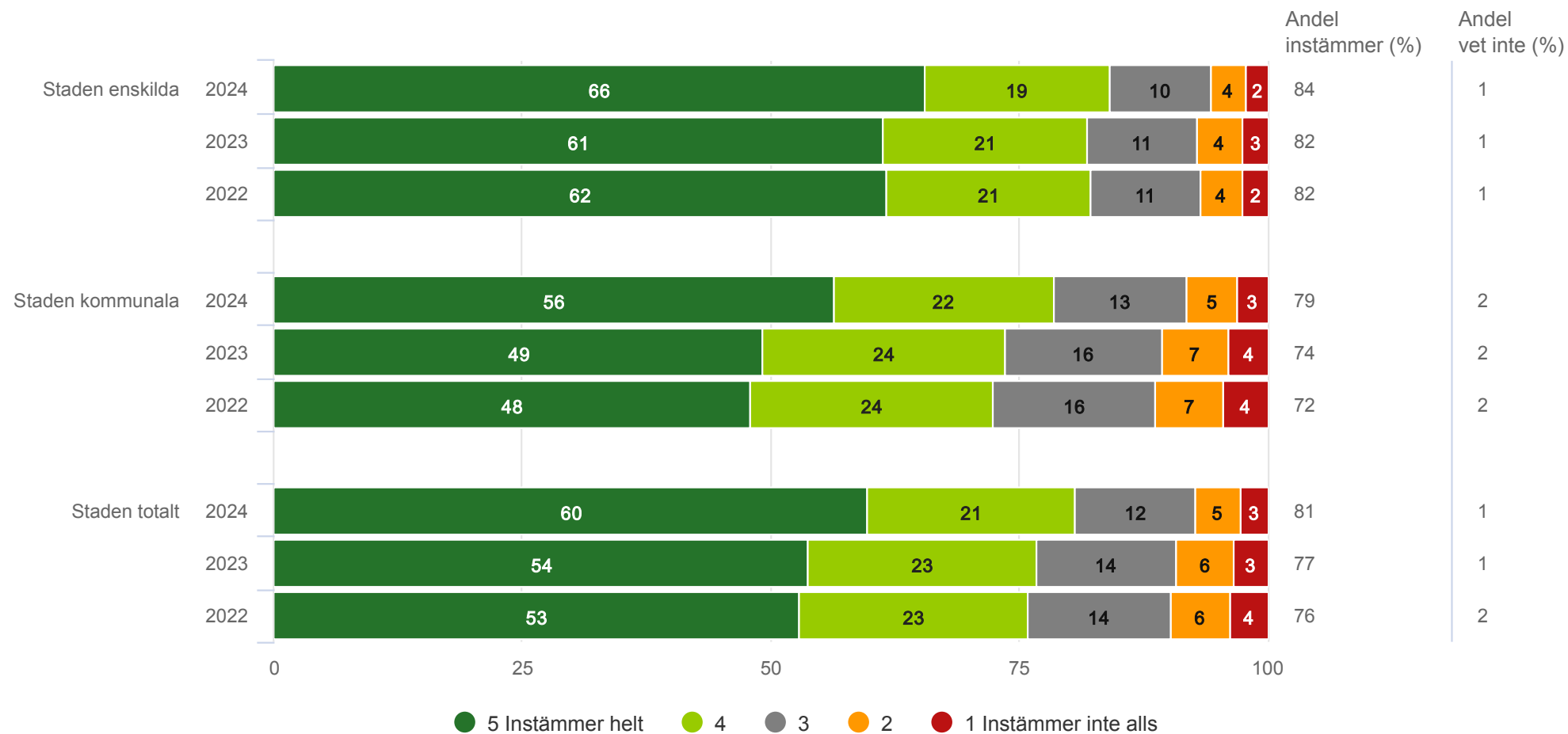
Staden totalt

Jag är nöjd med informationen jag får om maten som serveras på förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

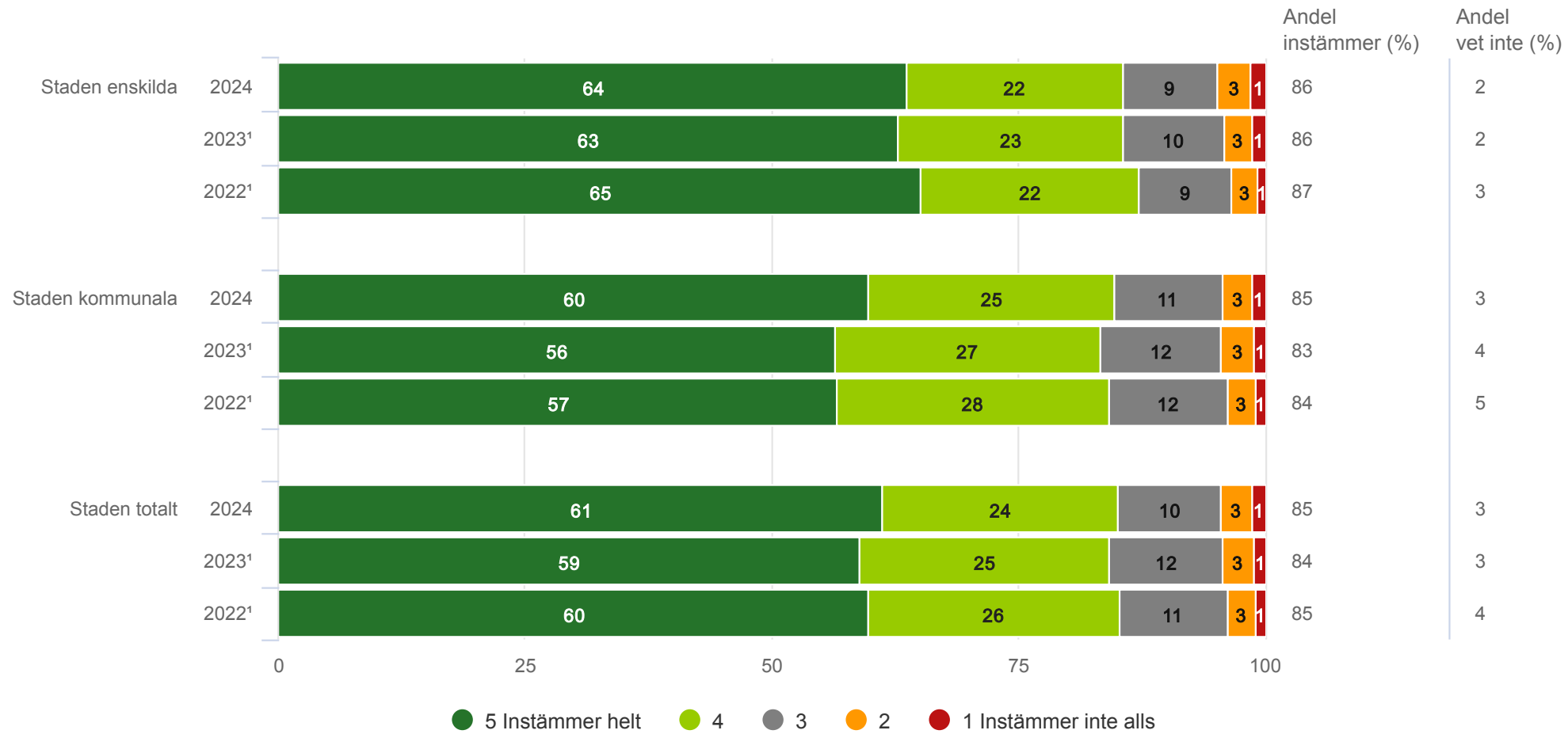
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn dagligen deltar i fysiska aktiviteter

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

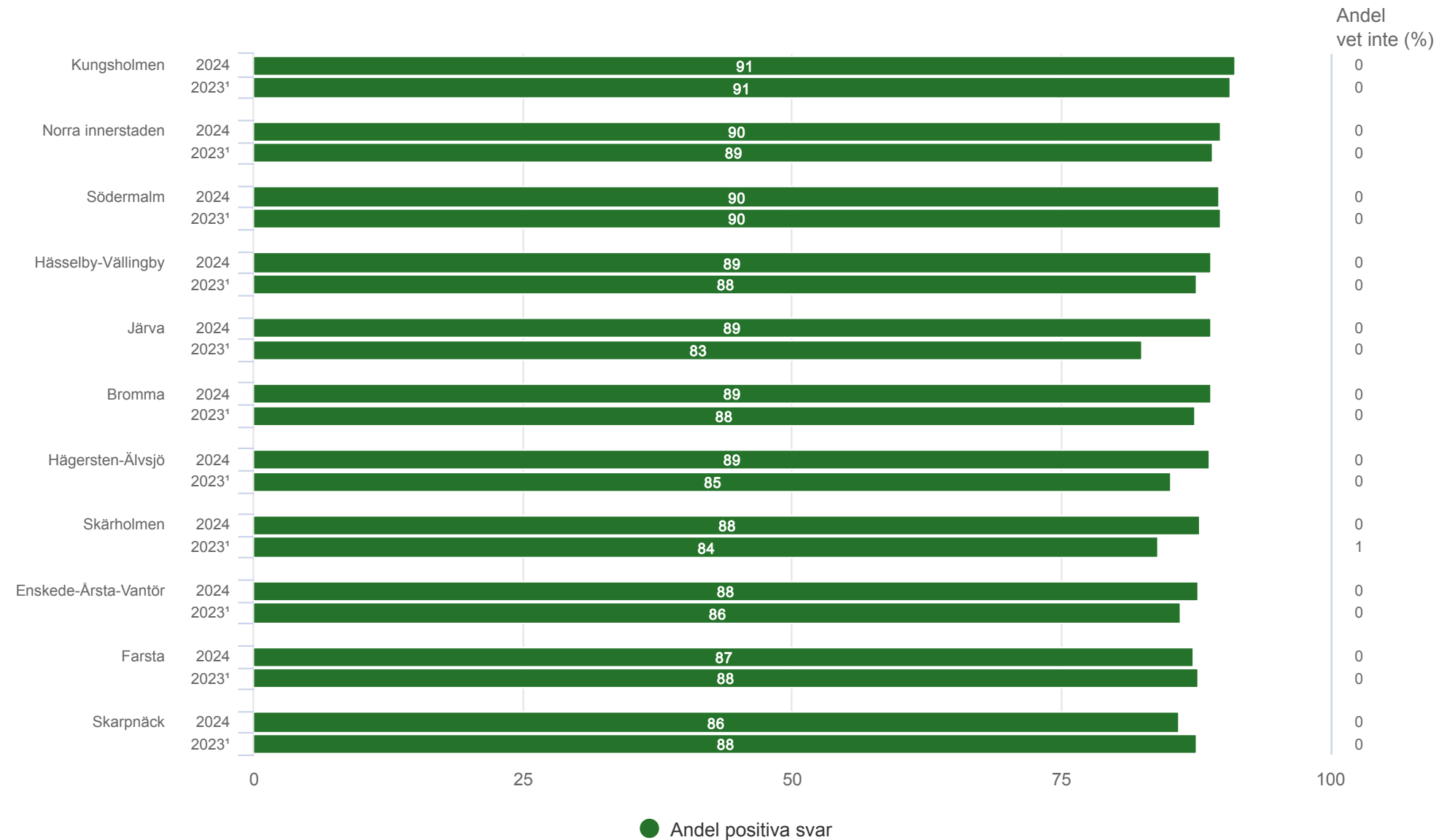
Ranking av stadsdelar per fråga

Anger andelen positiva per stadsdel

Jag är nöjd med mitt barns förskola

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

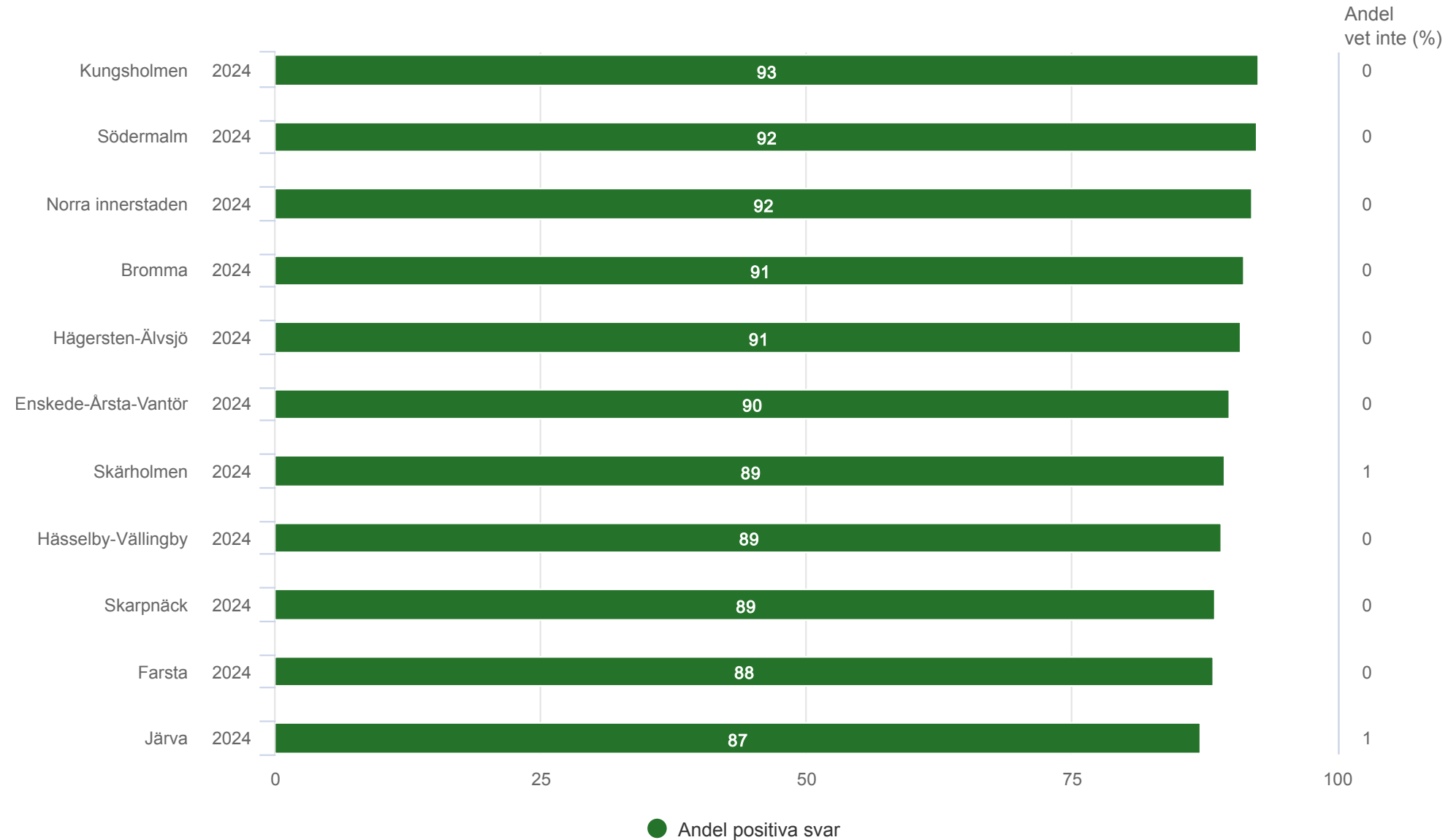

● Andel positiva svar

Jag upplever att mitt barn utvecklas och lär i förskolan

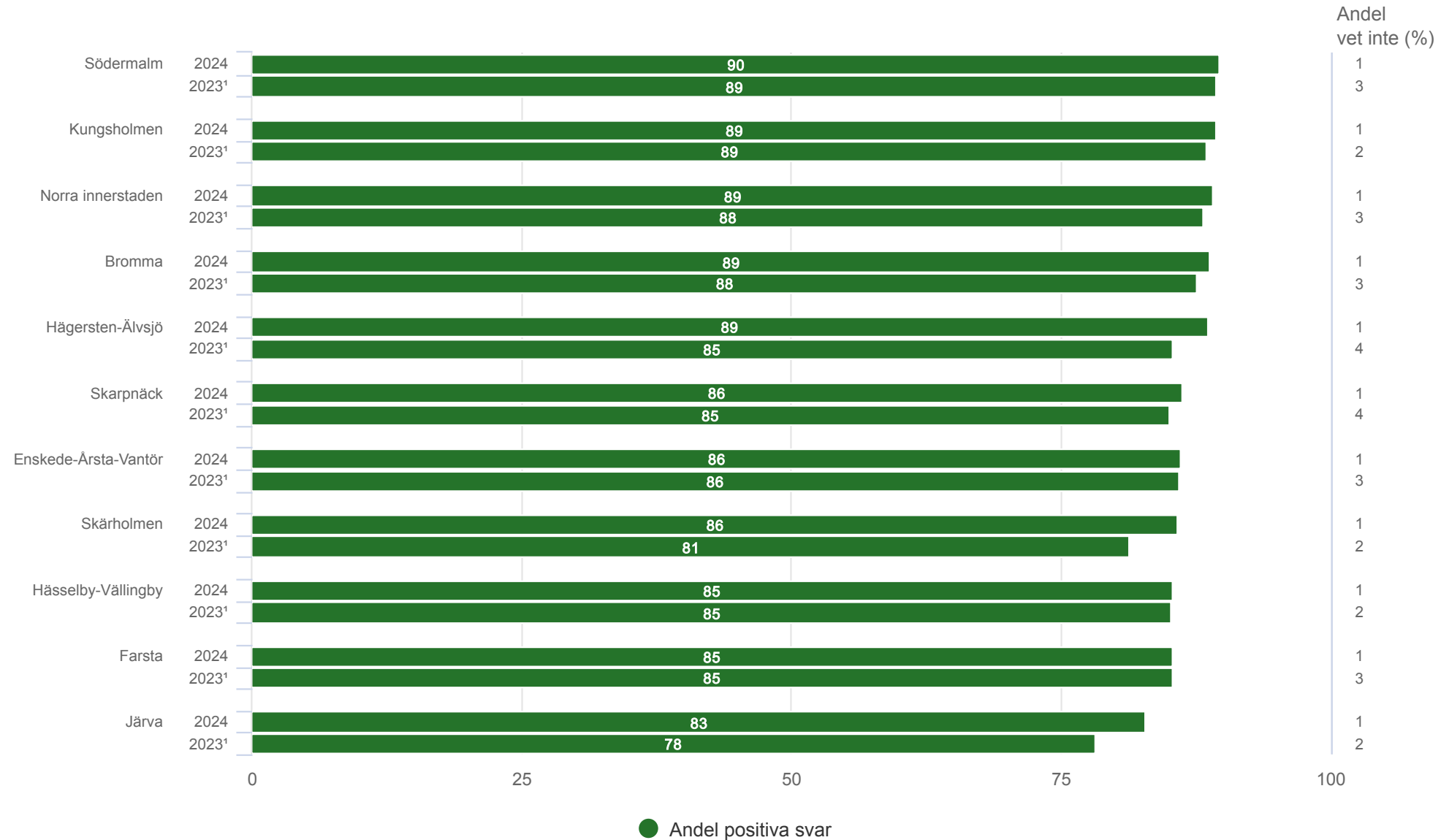
Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

Jag upplever att mitt barns språkliga förmåga utvecklas i förskolan (använder fler ord, ställer frågor och uttrycker tankar)
 Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

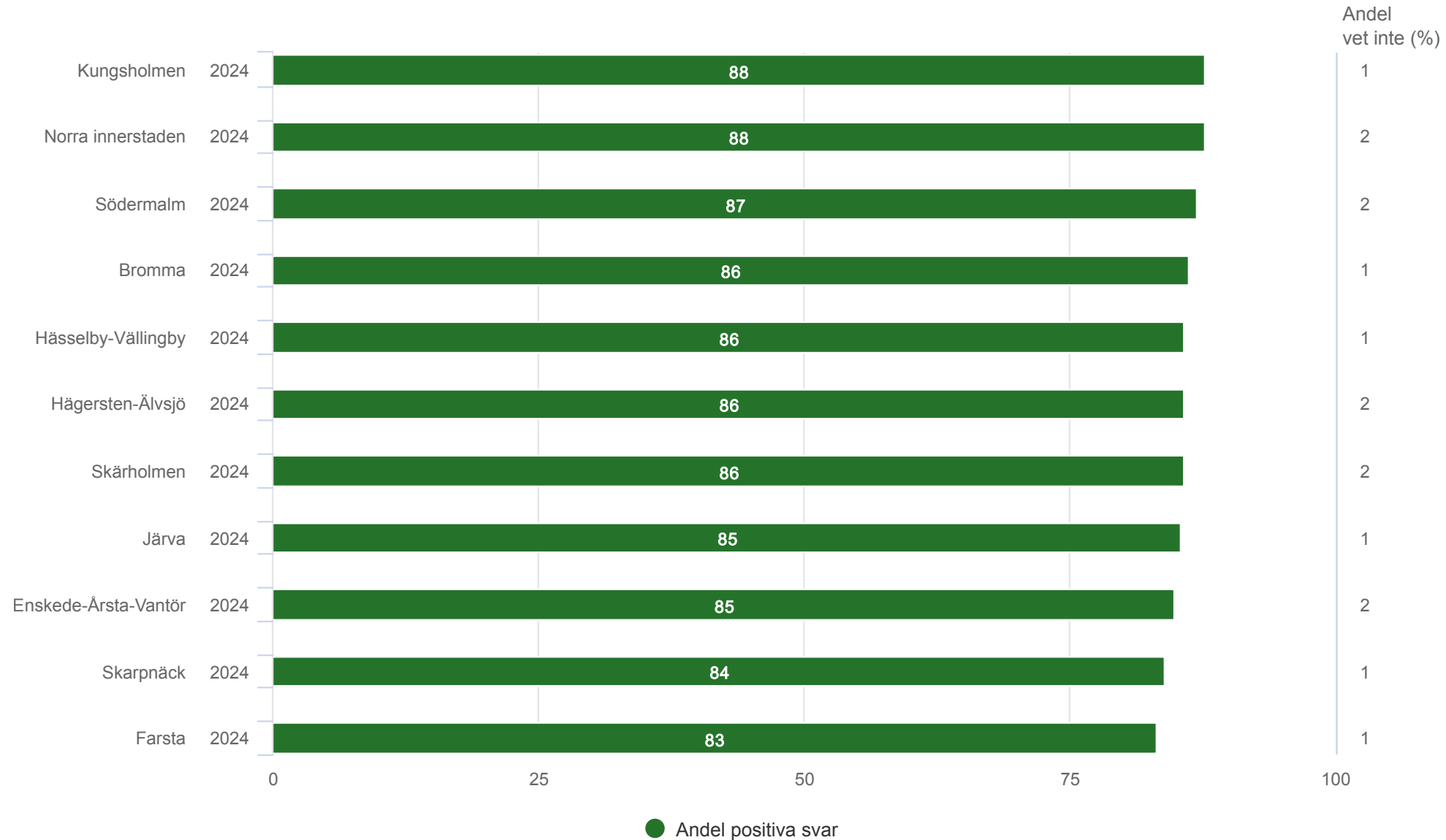
● Andel positiva svar

¹Lydelse 2023: Jag upplever att mitt barn uppmuntras till att utveckla sitt språk (utveckla sitt ordförråd, sin förmåga att berätta, ställa frågor, uttrycka tankar, att lyssna och utveckla sitt skriftspråk)

Jag upplever att mitt barn får det stöd som behövs i förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

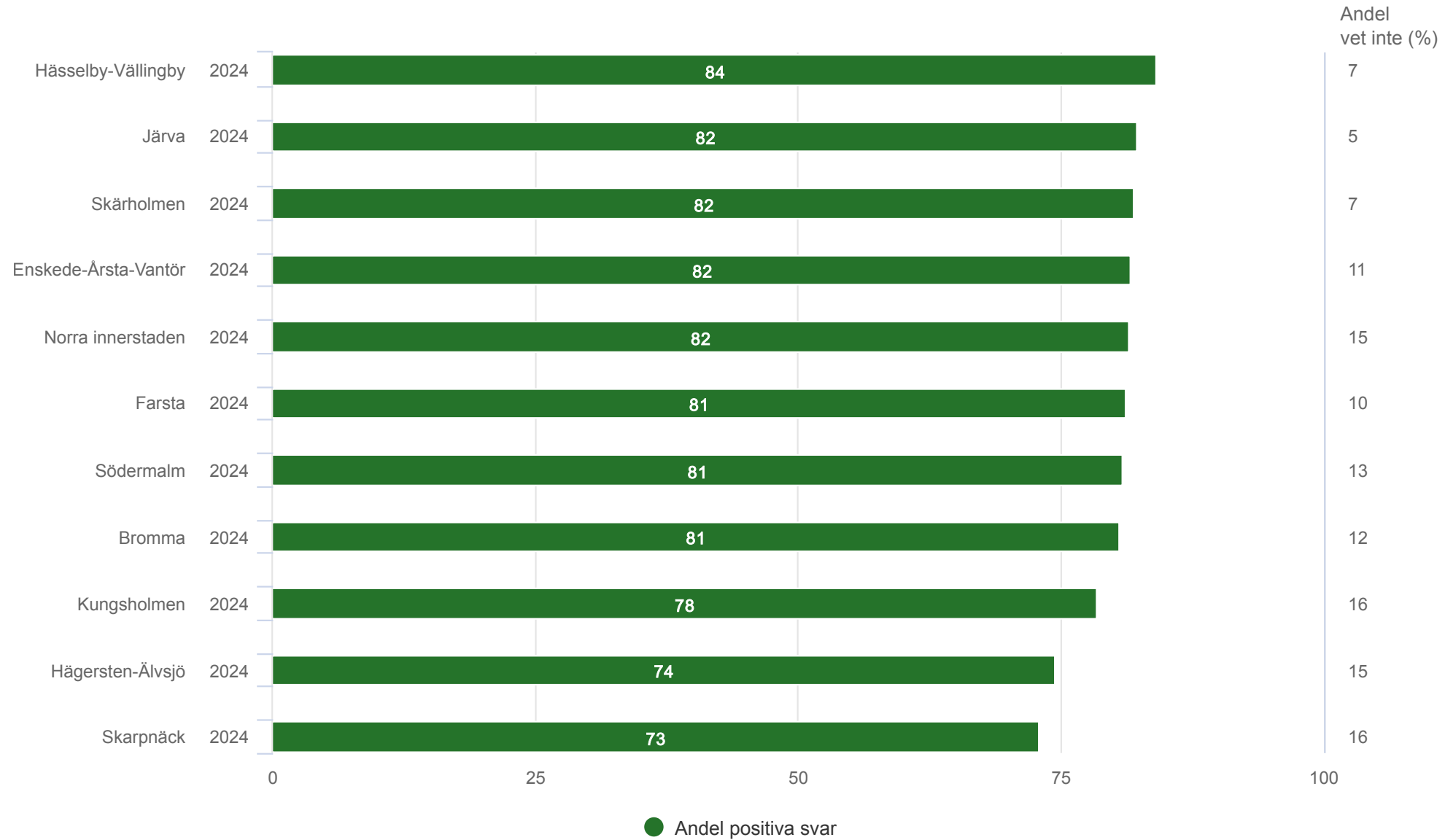
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn visar ett intresse för hållbar utveckling (exempelvis klimat, miljö, återbruk, livsvillkor)
Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

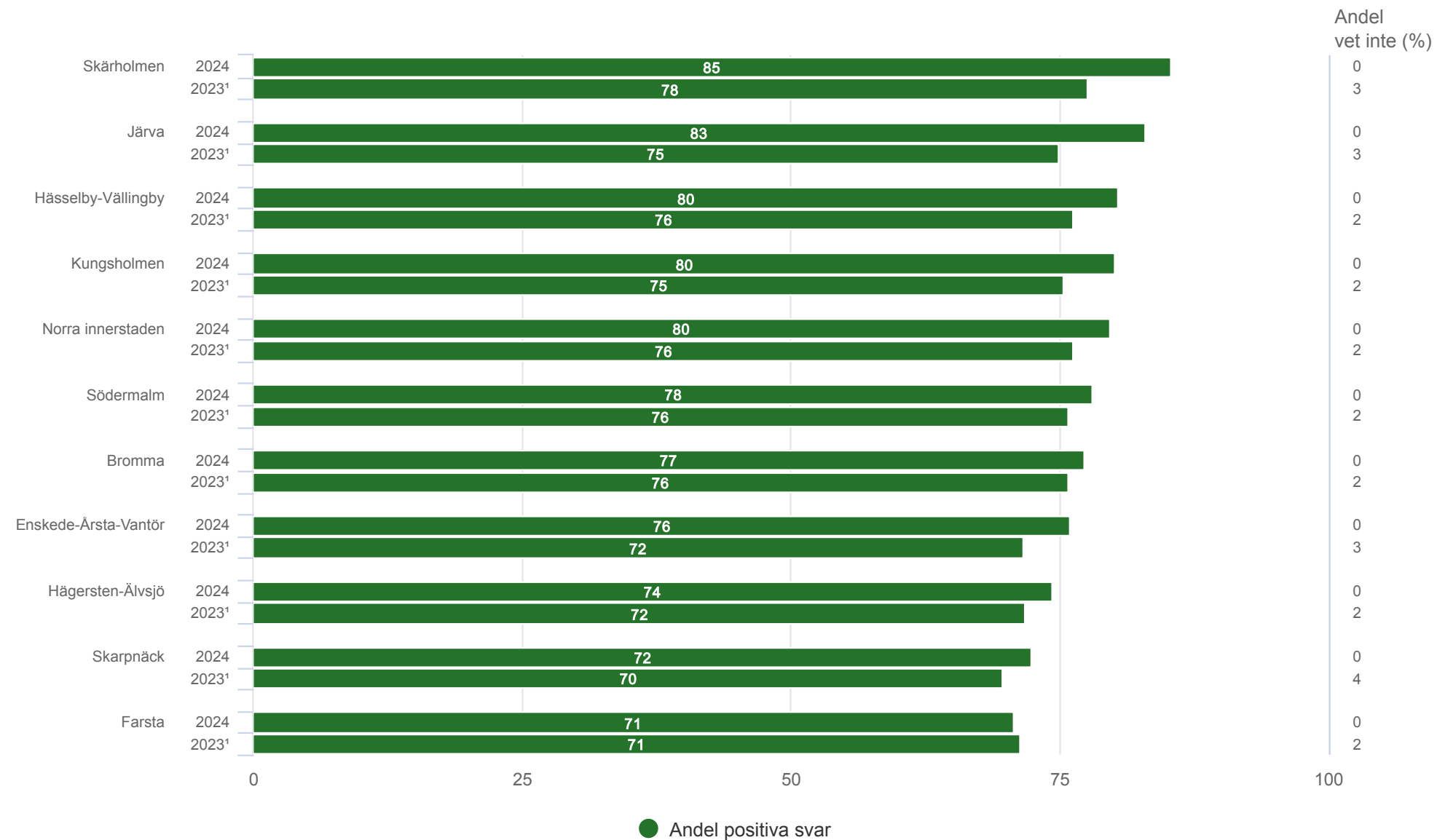
Staden totalt

Jag får information om mitt barns utveckling och lärande

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

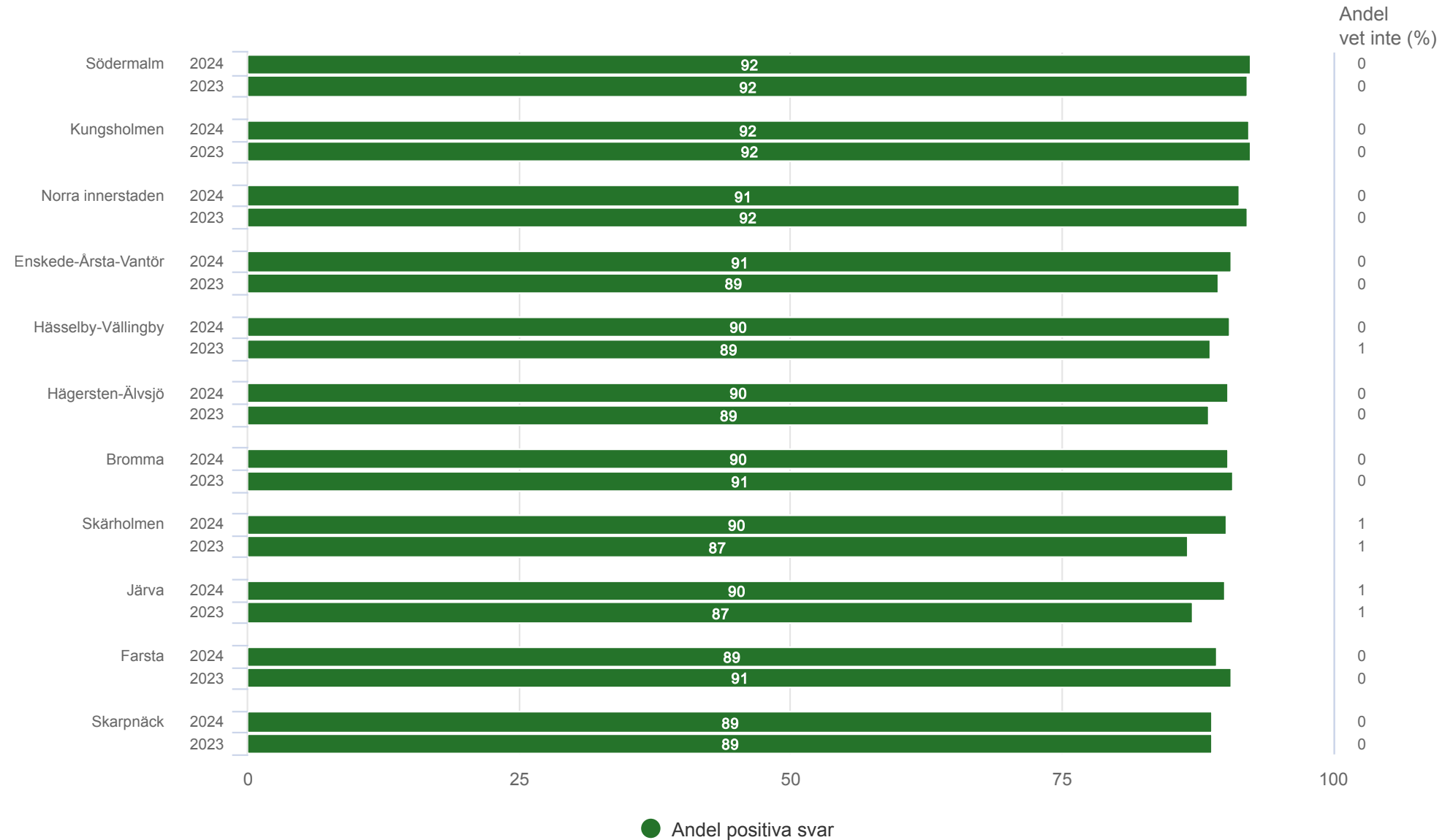

● Andel positiva svar

Jag upplever att mitt barn känner sig tryggt på förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

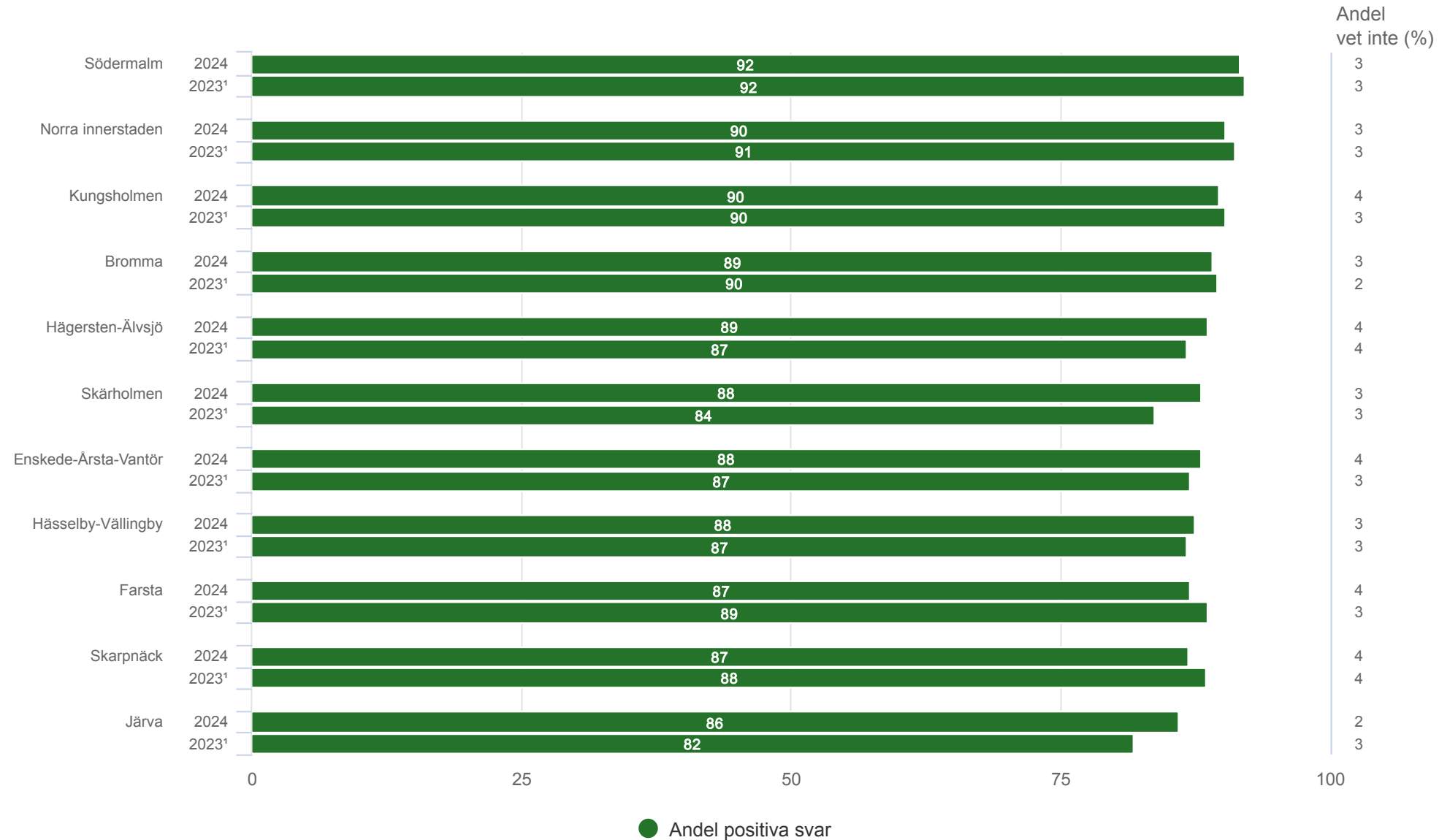
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar förmåga till empati, tolerans och omtanke

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

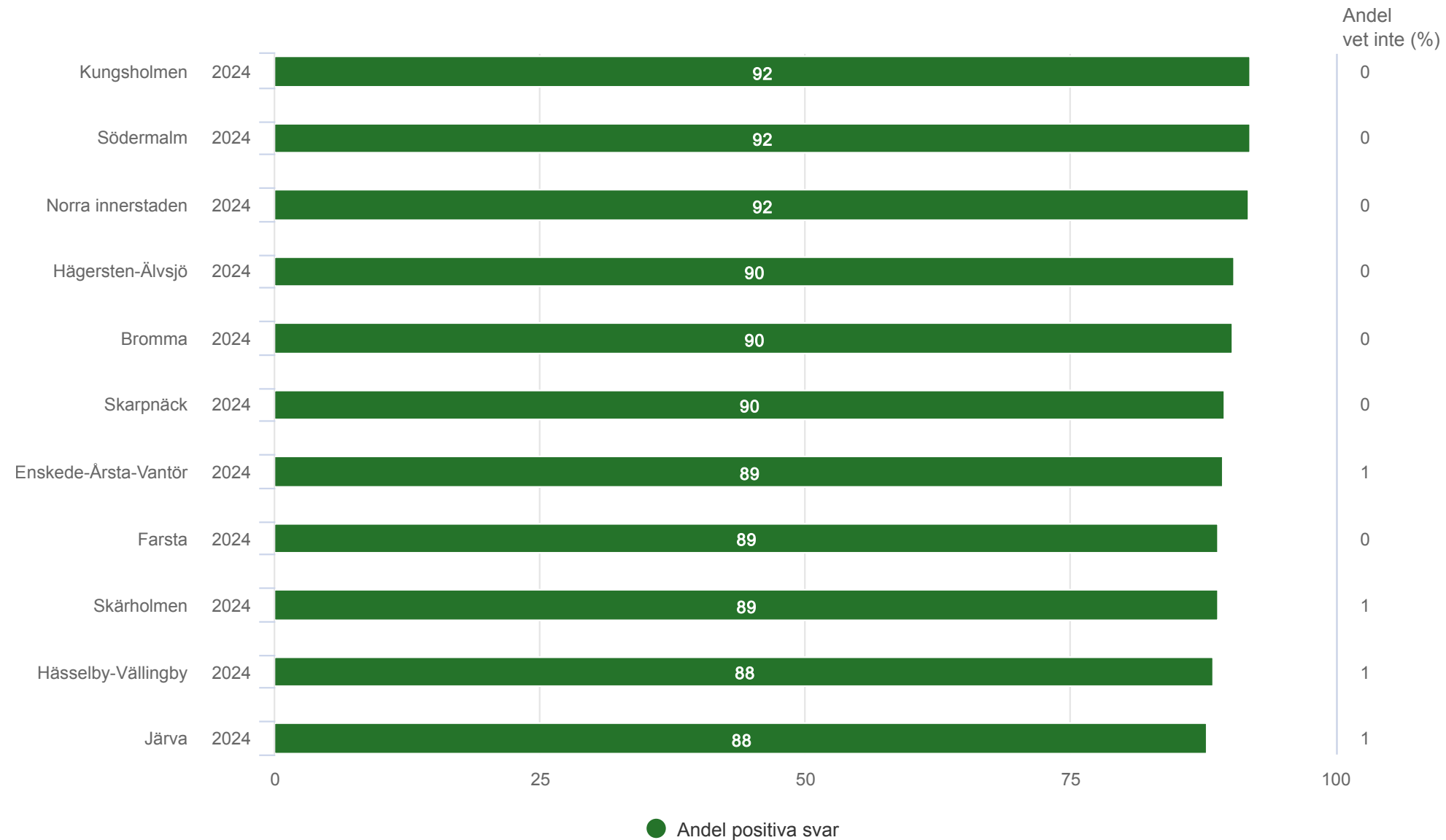
Staden totalt

¹Lydelse 2023: Jag upplever att mitt barn uppmuntras till att utveckla sina sociala förmågor (utveckla sin empati, initiativförmåga, ansvarskänsla, tolerans och omtanke inför andra)

Jag upplever att personalen visar omsorg om mitt barn (exempelvis omvårdnad, omtanke och tillsyn) Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

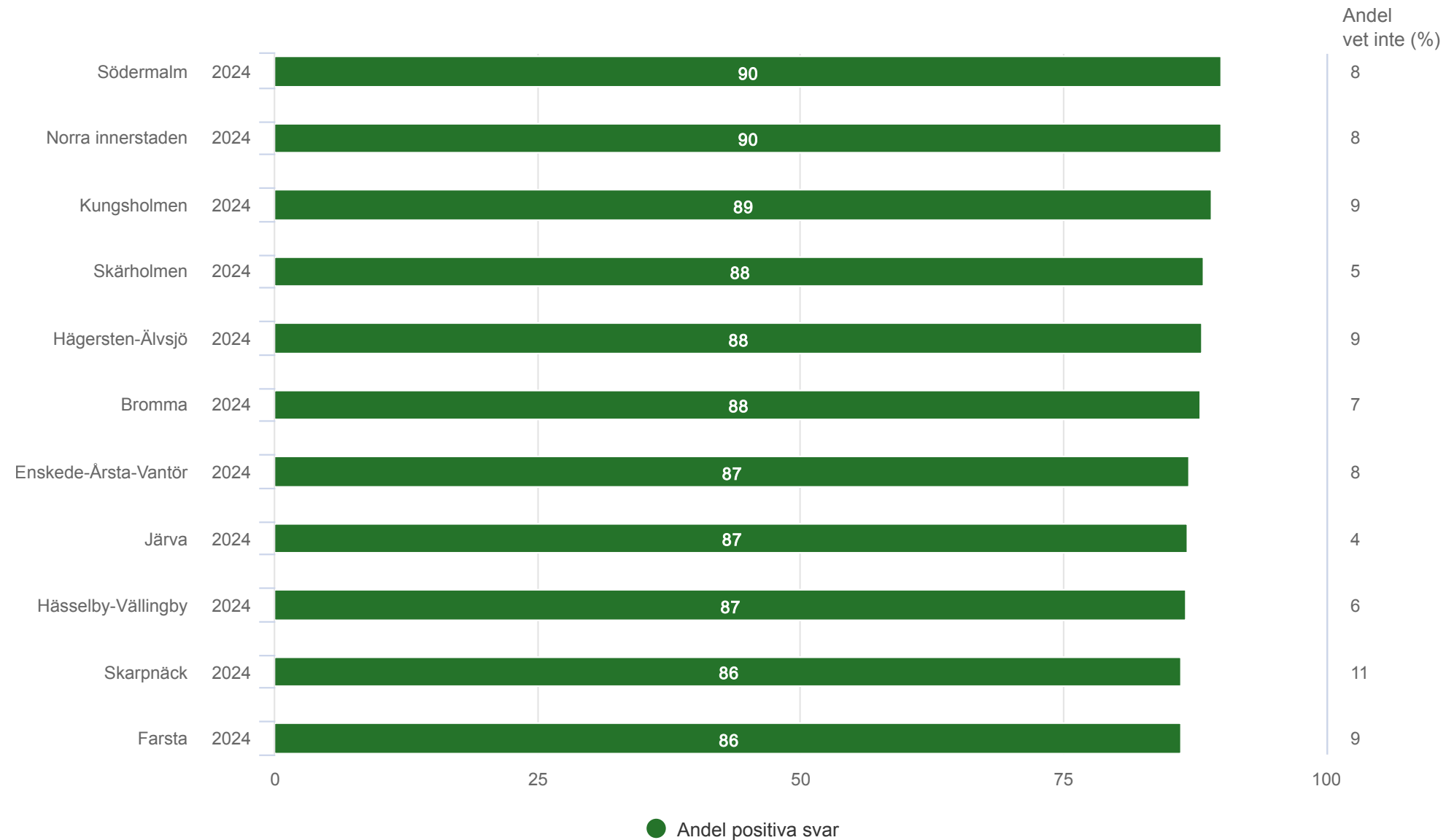
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn utvecklar en positiv bild av sig själv

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

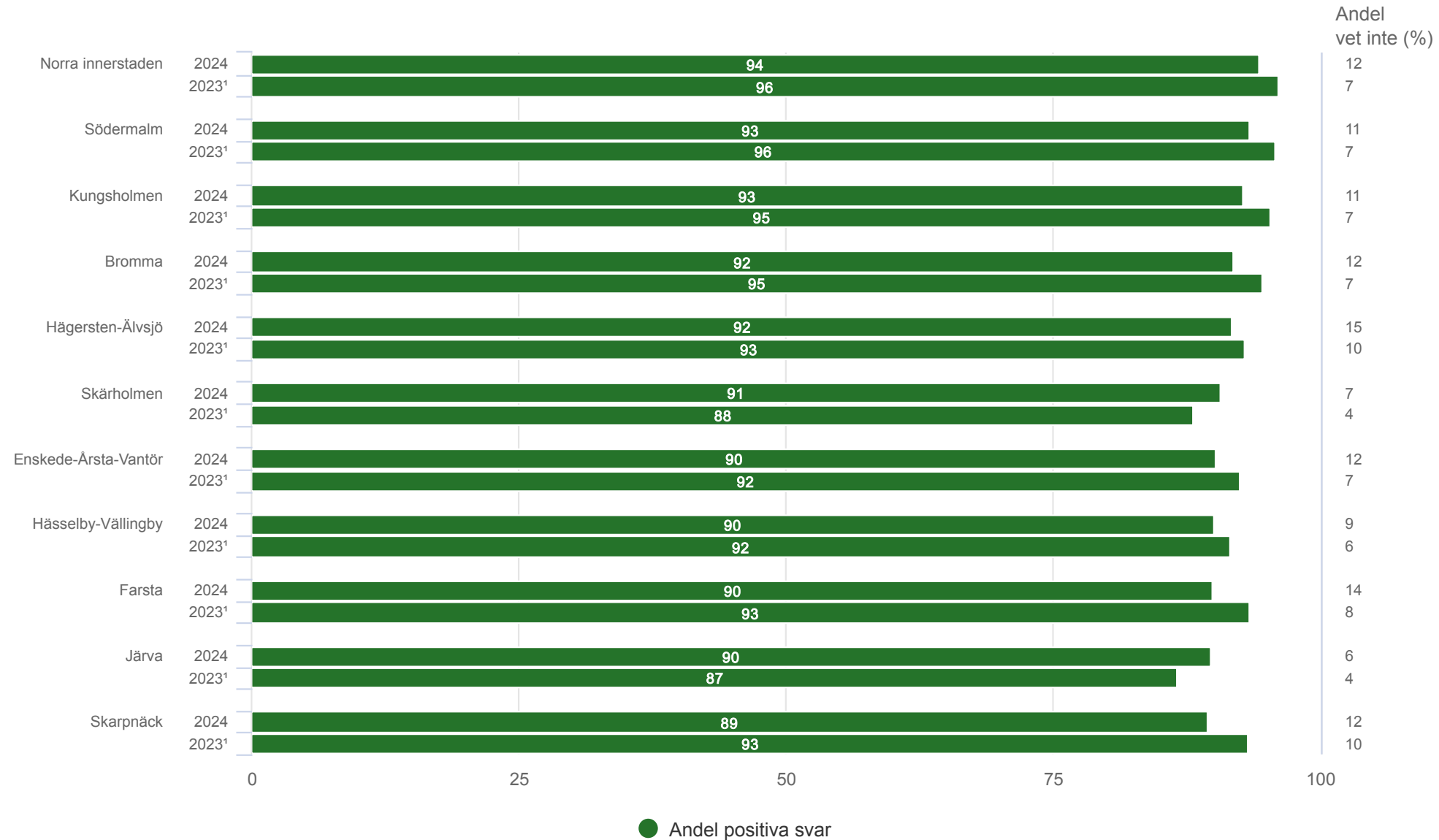
Staden totalt

Jag upplever att förskolan medvetet främjar alla barns möjligheter att utvecklas på lika villkor oavsett kön

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

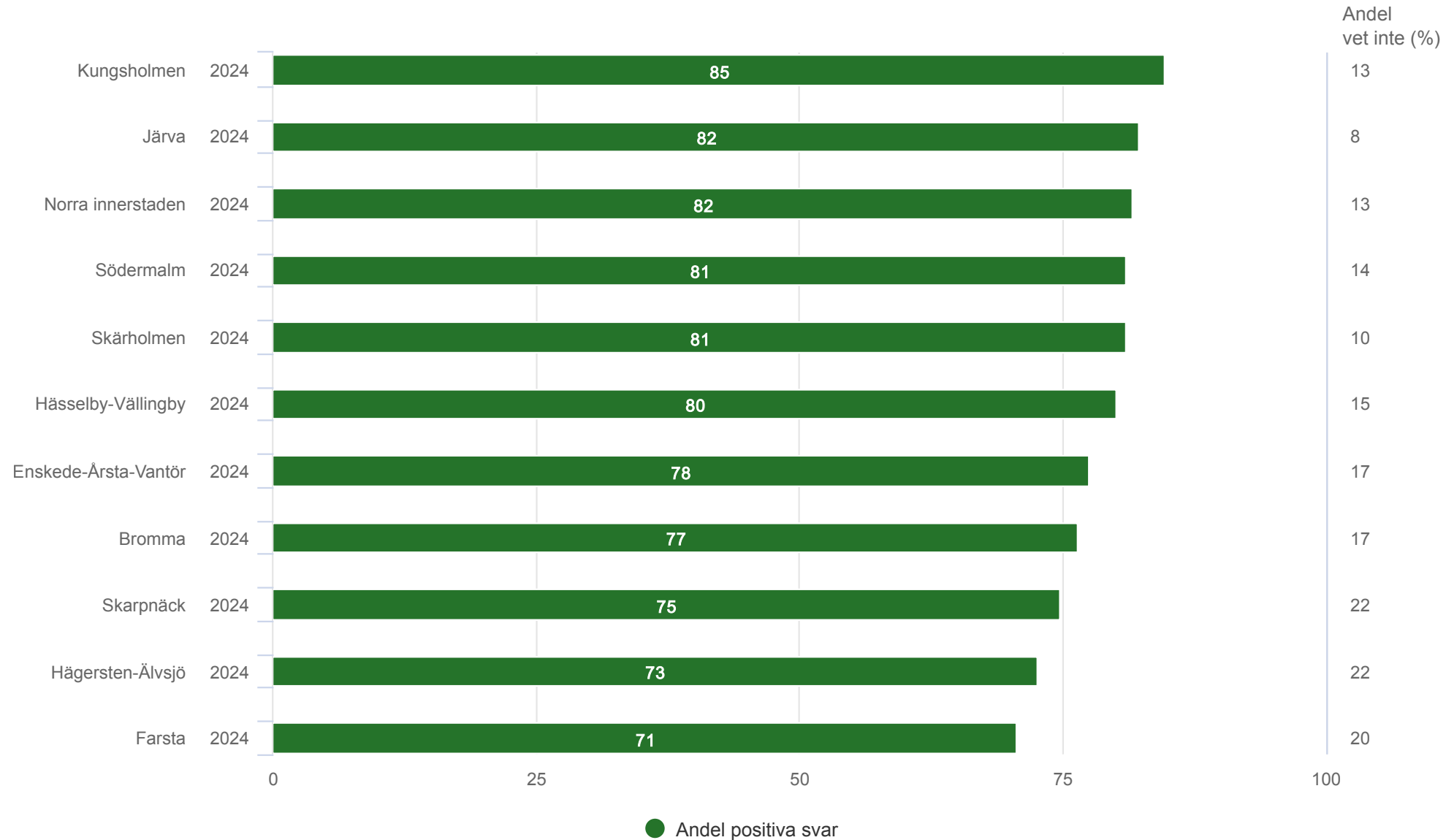
● Andel positiva svar

¹Lydelse 2023: Jag upplever att barnen på förskolan ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning

Jag upplever att förskolans ledning är tillgängliga vid behov

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

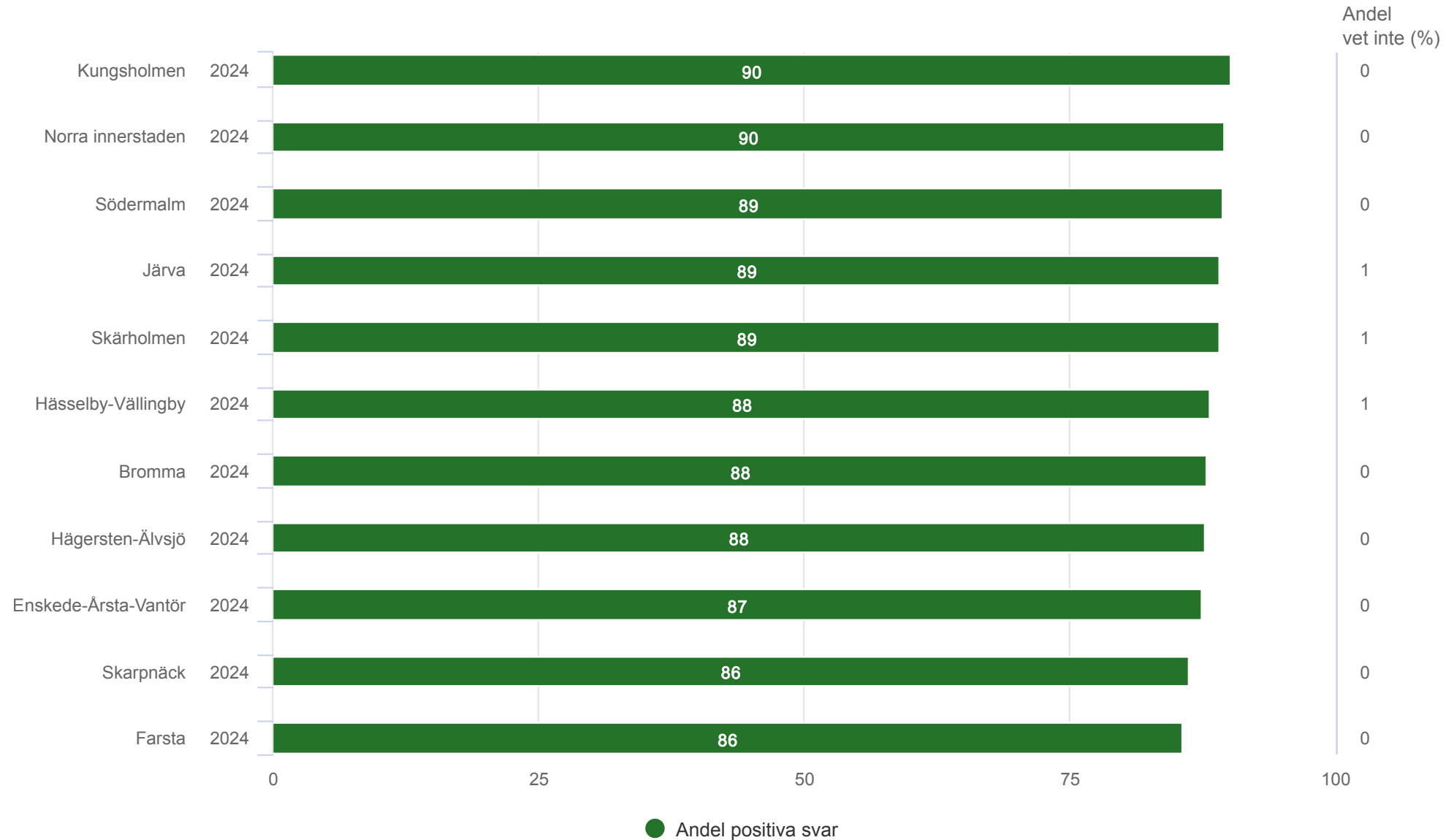

Jag upplever att personalen bemöter mig på ett sätt som skapar förtroende och tillit

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

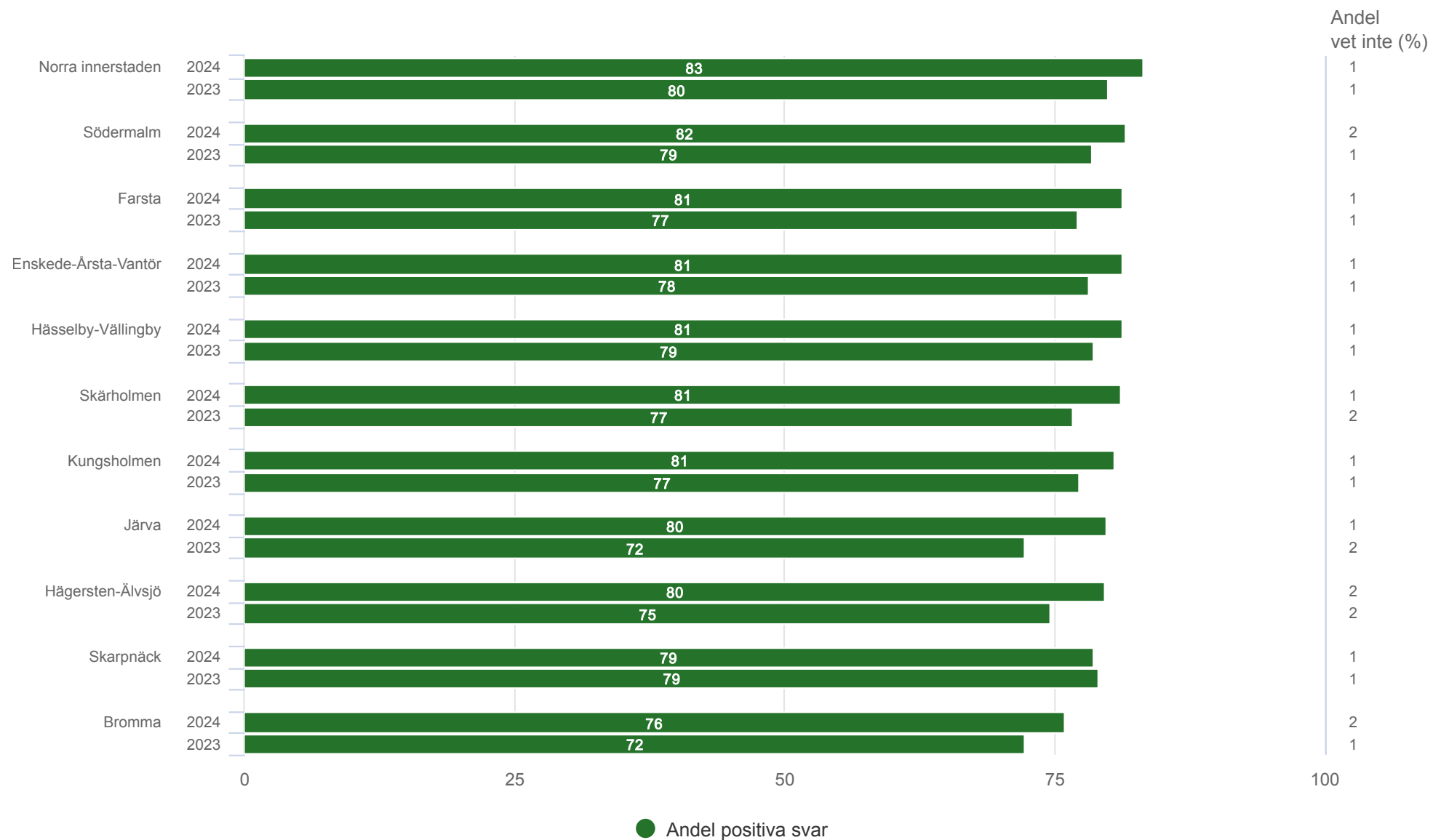
Staden totalt

Jag är nöjd med informationen jag får om maten som serveras på förskolan

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

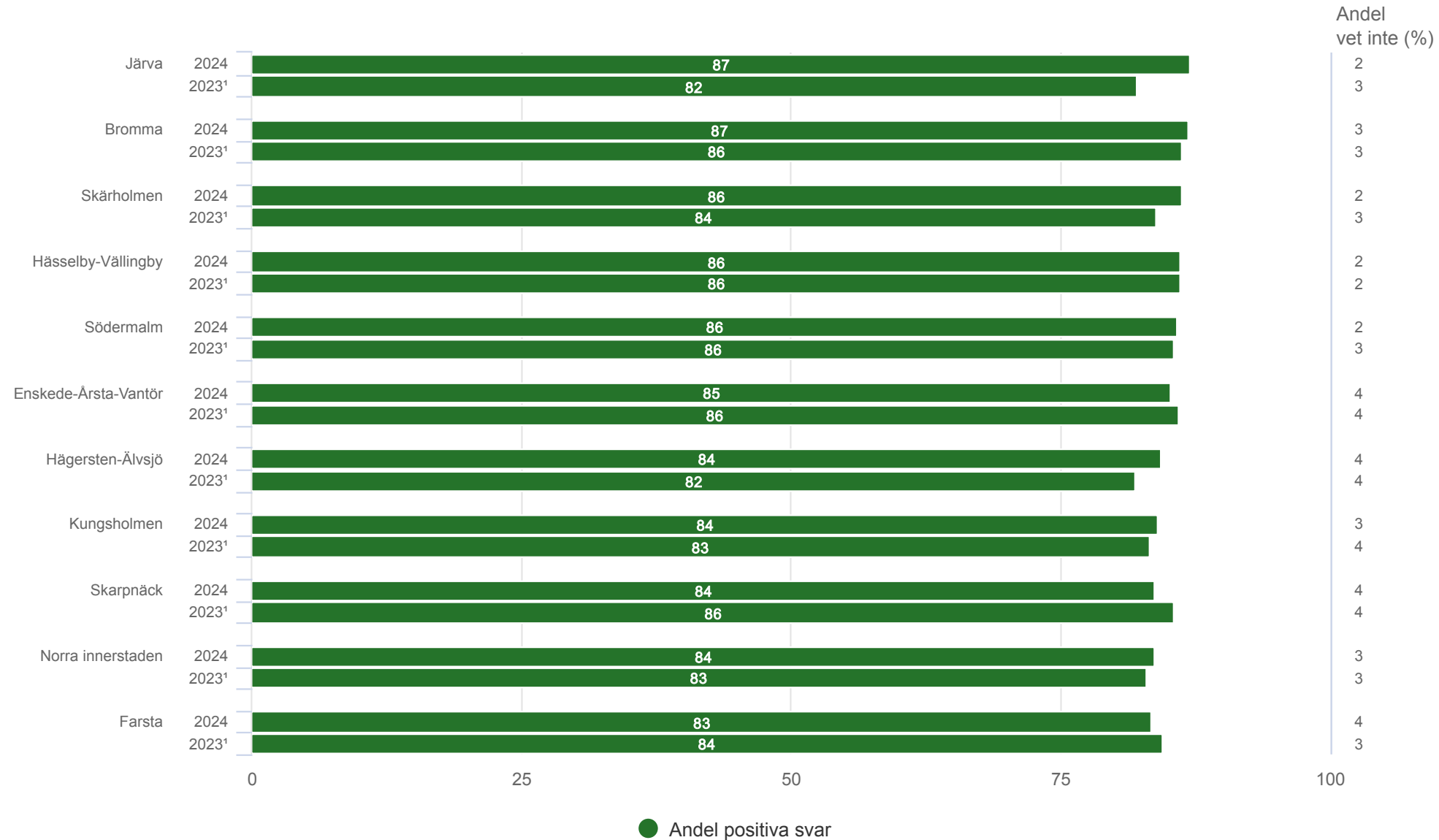
Staden totalt

Jag upplever att förskolan bidrar till att mitt barn dagligen deltar i fysiska aktiviteter

Vårdnadshavare Förskola (30727 svar, 65%)

Staden totalt

● Andel positiva svar